

Xalq qəzeti

Xalqın qəzeti!

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

8 Noyabrdan 8 Avqusta...

Prezident İlham Əliyevin böyük liderliyi ilə möhtəşəm zəfər yaşantılarımız davam edir

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi – Prezident Administrasiyasının xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Vaşinqtondan özünün sosial şəbəkə profilində paylaşım edərək, Prezident İlham Əliyevin müharibədə qalib gəldiyi kimi, sülhü də qazandığını vurğuladı. Əlbəttə, sülhü qazanmaq asan başa gəlmir. Əvvəla, sülh ədalətli olmalıdır. Digər tərəfdən, tarixdə bir çox fakt var ki, ayrı-ayrı dövlətlər döyüş meydanlarında əldə etdiklərini danışıqlar masasında itiriblər. Deməli,

qazanılanı qorumaq vacibdir. Məhz bu mənada dövlətimizin başçısının fəaliyyəti örnekdir. Ədalətli sülhə nail olaraq qələbəni qorumaq örneyi.

Ədaləti qorumaq, öz xalqının maraq və mənafelərinin müdafiəsində ardıcıl və prinsiplə davranmaq müstəsna məharət tələb edir. Ancaq heç də hər liderdə bu məharət olmur.

(ardı 5-ci səhifədə)

Tarixi dəyişən sülh konsepsiyası Azərbaycanın dövlət siyasəti kimi

səhifə ➡ 9

Vaşinqton formatı yeni reallıq yaradır

səhifə ➡ 6

Azərbaycanın sülh prinsipliliyi – Ermənistan üçün ev tapşırığı

*Geri dönüş olmamalıdır, növbəti
“12 dəqiqə” yolverilməzdir*

“Cənubi Qafqaz sabitlik məkanı olacaq. Bizə sabitlik, təhlükəsizlik lazımdır. Çünki Cənubi Qafqaz əsrlər boyu qan töküləsi, toqquşma, işğal məkanı olmuşdur və Qafqaz xalqları çox əziyyət çəkiblər. Ona görə də kifayətdir, biz artıq sülh şəraitində yaşamalıyıq”. Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev iyulun 19-da Xankəndidə “Rəqəmsal keçidlər: Süni intellekt dövründə informasiya və media dayanıqlılığının gücləndirilməsi” mövzusunda III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları ilə görüşü zamanı səsləndirib.

Avqustun 8-də isə Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan arasında yekun sülh sazişinin imzalanmasına doğru çox ciddi addım atıldı. “Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş”in razılaşdırılmış mətni xarici işlər nazirləri tərəfindən paraflandı. Hadisə hər iki ölkə liderinin görüşünün nəticələrinə dair Birgə Bəyannamədə əksini tapdı. O Bəyannamədə ki, orada ABŞ Prezidenti Donald Trampın da imzası var.

(ardı 7-ci səhifədə)

İlham Əliyev fəhmi və Tramp tramplini

Amerika dünyanın o başıdır, Azərbaycanla Amerika Birləşmiş Ştatları arasında məsafə də çox uzadır. O qədər uzaq ki, Bakıda axşam düşəndə Vaşinqtonda səhər başlanır. Ancaq zaman-zaman bu məsafənin dəyişdiyi də çox olub. Yox, nə aralıqdakı kilometrələr azalıb-artıb, nə də bu fərq yay vaxtına keçidlə əlaqədar saatın dəyişməsiylə yaranıb. Müasir dünya elə vəziyyətdədir ki, məsafələrin yalnız köhnədən bəlli ənənəvi ölçülərlə müəyyənəndirilməsi artıq keçmiş hadisəsidir. Siyasətlər ən uzaqları da bir-birinə çox yovuş edər, ən yaxın qonşuları da bir-birindən çox aralı sala bilir.

2025-ci il avqustun 8-i ABŞ–Azərbaycan Respublikası münasibətlərinin bütün tarixi boyunca Bakı ilə Vaşinqton arasındakı məsafənin ən qısa olduğu bir gün idi. Səbəb günün içərisini dolduran hadisələrdi.

Prezident İlham Əliyev onu müşayiət edən nümayəndə heyəti ilə Ağ Evdə idi və balaca bir otaqda dünya tarixinin əlamətdar anları yaşanırdı. O otağa ona görə “balaca” deyirəm ki, baş verən hadisə bu kiçik məkana sığmaz qədər nəhəng idi və əsla yalnız orada dövlət başçıları ilə təmsil olunan 3 ölkəyə aid deyildi. Dünyanın siyasəti, dünyanın özünün çöhrəsi, Yer kürəsinin siyasi xəritəsi dəyişməkdədir və həmin ağılasıqmaz dəyişiklikləri edənlərin ön sırasında biz varıq – Azərbaycan var, onun lideri Prezident İlham Əliyev var!

(ardı 4-cü səhifədə)

Regionda davamlı sülhə zəmin yaranıb

səhifə ➡ 6

Təzyiqi təqdирə çevirmək modeli

*Azərbaycanı sülh güzəştinə məcbur
etməyə çalışanlar da Vaşinqton
razılaşmasını alqışlayırlar*

Sağlam gücün, təpərin bəlağətə ehtiyacı olmur. Buna sahib olan mütləq özünü təsdiqləməyin yollarını da bilir. Bu mənada son beş ildə beynəlxalq hüquqa riayət etməklə həm ərazi bütövlüyünü, həm də suverenliyini bərpa edən Azərbaycanı yenə də günahkar çıxarmağa çalışırdılar. İşğalçı, sülhü pozan, boynuna götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməyən Ermənistan, təslimçiliyə dartılan isə Azərbaycan.

Rəsmi Bakı göstərdi ki, bu ikili oyunun qaydalarını, ədalətsizliyi qəti çəkildə qəbul etmir və Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli dediyi “Siz deyən yox, biz deyən olacaq” postulatı ikinizlülüyə, saxtakarlığa, tərəfkeşliyə üstün gəldi. Hadisələrə obyektiv, sağlam prizmadan yanaşmaq istəməyənlərin aqibətini bizimlə bərabər bütün dünya gördü.

(ardı 8-ci səhifədə)

İordaniya kralı Azərbaycan liderini ABŞ səfərinin uğuruna görə təbrik edib

Avqustun 11-də İordaniyanın Kralı Əlahəzrət II Abdullah ibn Al Hüseyn Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

İordaniya Kralı Vaşinqtonda Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəlilədilməsi və əldə olunmuş tarixi nəticələr ilə əlaqədar dövlətimizin başçısına və Azərbaycan xalqına təbriklərini çatdırıb, bu razılaşmaların regionda davamlı sülhün, təhlükəsizliyin və hərtərəfli əməkdaşlığın təmin olunmasına xidmət edəcəyinə ümidverliğini bildirib.

Dövlətimizin başçısı təbriklərə görə minnətdarlığını ifadə edərək, ABŞ Prezidenti Donald Trampın şahidliyi ilə Azərbaycanla Ermənistan arasında imzalanmış Birgə Bəyannamənin, həmçinin sülh və dövlətlərarası münasibətlərin yaradılmasına dair sazişin paraflanmasının və digər sənədlərin regionda sülhün təmin olunması baxımından vacibliyini vurğulayıb. Prezident İlham Əliyev Azər

baycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılmasında Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampın xüsusi rolunu qeyd edib.

Telefon danışığı zamanı Azərbaycanla İordaniya arasında ikitərəfli münasibətlərə toxunulub, siyasi əlaqələrin mövcud vəziyyətindən məmnunluq ifadə olunub, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Azərbaycan Prezidentinin Pakistanın Baş naziri ilə telefon dialoqu

Avqustun 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərifə zəng edib.

Telefon söhbəti zamanı Pakistanın Baş nazirinin ölkəmizə səfəri, Laqində ikitərəfli, həmçinin Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan formatında keçirilmiş üçtərəfli görüşlər, eyni zamanda, onun İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndi Sammitində iştirakı məmnunluqla xatırlanıb.

Prezident İlham Əliyevin ABŞ-a səfəri çərçivəsində imzalanmış sənədlərin, xüsusilə Azərbaycan Prezidenti və Ermənistanın Baş naziri tərəfindən ABŞ Prezidentinin şahidliyi ilə imzalanan bəyannamənin və digər sənədlərin regionda davamlı sülhün, sabitliyin və çiçəklənmənin təmin olunması baxımından

əhəmiyyətinə toxunulub, bu nəticələrin əldə edilməsində ABŞ Prezidenti Donald Trampın xüsusi rolu qeyd olunub.

Məhəmməd Şəhbaz Şərif əldə olunmuş razılaşmaların önəmini vurğulayıb və Prezident İlham Əliyevə təbriklərini çatdırıb.

Telefon söhbəti əsnasında iqtisadi, enerji, ticari və sərmayələr sahələrində ikitərəfli əlaqələrin daha da genişləndirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Vaşinqton razılaşmaları Ukrayna üçün də böyük ümidlər doğurur

Avqustun 10-da Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Telefon danışığı əsnasında Ukrayna Prezidenti dövlətimizin başçısını Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidenti Donald Trampın dəstəyi ilə Ermanistanla Azərbaycan arasında sülh gündəliyi ilə əlaqədar əldə olunmuş nailiyyətlər münasibətilə təbrik edib və bu görüşün tarixi xarakter daşdığını vurğulayıb.

Dövlətimizin başçısı təbriklərə görə təşəkkürünü bildirib, Ermənistanla Azərbaycan arasında əldə olunmuş razılaşmaların, xüsusilə ABŞ Prezidentinin şahidliyi ilə iki

ölkə arasında imzalanmış bəyannamənin və digər sənədlərin regionda davamlı sülhün və sabitliyin təmin olunmasına və çiçəklənməyə xidmət göstərəcəyini qeyd edib.

Telefon danışığı əsnasında Azərbaycan və Ukrayna arasında ikitərəfli əlaqələrə də toxunulub. Bu xüsusda, ötən ay Bakıda iki ölkə arasında hökumətlərarası komissiyanın iclasının keçirilməsi və bu çərçivədə iqtisadi-ticarət əlaqələrinin inkişafına dair səmərəli müzakirələrin aparıldığı vurğulanıb.

Telefon danışığı zamanı tərəflər Ukrayna ərazisində Azərbaycanın SOCAR şirkətinə məxsus neft anbarına və ölkəmizə aid digər obyektlərə, həmçinin Azərbaycan qazını Ukraynaya nəql edən qaz kompressor stansiyasına Rusiya tərəfindən məqsədyönlü şəkildə hava zərbələrinin endirilməsini pisləyib, bunun Azərbaycan ilə Ukrayna arasında energetika sahəsində əməkdaşlığın dayandırılmasına heç bir halda səbəb olmayacağına əminliklərini vurğulayıblar.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Qazaxıstan Prezidentinin dost və qardaş məmnunluğu

Avqustun 10-da Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Qazaxıstan Prezidenti Azərbaycanla Ermənistan arasında normallaşma gündəliyi ilə əlaqədar Amerika Birləşmiş Ştatlarında əldə olunmuş razılaşmalar münasibətilə dövlətimizin başçısını və Azərbaycan xalqını təbrik edib. Kasım-Jomart Tokayev bu nəticələrin tarixi əhəmiyyət daşıdığını qeyd edərək, onların regionda hərtərəfli əməkdaşlıq üçün imkan yaradacağına ümidverliğini bildirib.

Dövlətimizin başçısı təbriklərə görə təşəkkür edərək, Amerika Birləşmiş Ştatla

rında Azərbaycan ilə Ermənistan arasında ABŞ Prezidenti Donald Trampın şahidliyi ilə imzalanmış bəyannamənin və digər sənədlərin regionda davamlı sülhün və sabitliyin təmin olunması baxımından əhəmiyyətini vurğulayıb. Bu xüsusda göstərdiyi dəstəyə görə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampın rolunu qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın əsas hissəsi ilə onun Naxçıvan regionu arasında maneəsiz nəqliyyat bağlantısı üzrə əldə

olunmuş razılaşmanın Orta Dəhlizin yüksərmə qabiliyyətinə gələcəkdə müsbət təsir göstərəcəyini da deyib.

Dövlətimizin başçısı Qazaxıstanın ötən ilin mayında sülh danışıqları çərçivəsində Azərbaycanın və Ermənistanın xarici işlər nazirləri arasında aparılan danışıqlara ev sahibliyi etməsinə və bu prosesə töhfəsinə görə minnətdarlığını bildirib.

Telefon danışığı zamanı Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında əlaqələrin perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Türkmənistan Azərbaycanın uğurlarına ürəkdən sevinir

Avqustun 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədova zəng edib.

Telefon söhbəti zamanı Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun bir müddət əvvəl Azərbaycanla, o cümlədən Qarabağa səfəri və bu çərçivədə aparılmış müzakirələr məmnunluqla xatırlanıb.

Prezident İlham Əliyev və Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin inkişafına toxunublar.

Telefon danışığı əsnasında Türkmənistanın Avaza şəhərində keçirilmiş BMT-nin Dənizə çıxışı olmayan inkişaf etməkdə olan ölkələr üzrə Üçüncü Konfransının əhəmiyyəti qeyd edilib. Dövlətimizin başçısı bu tədbirin uğurla təşkil olunması ilə bağlı Qurbanqu

lu Berdiməhəmmədova təbriklərini çatdırıb.

Prezident İlham Əliyevin ABŞ-a səfəri çərçivəsində imzalanan sənədlərin, xüsusilə Azərbaycan Prezidenti və Ermənistanın Baş naziri tərəfindən ABŞ Prezidentinin şahidliyi ilə imzalanmış bəyannamənin, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh və dövlətlərarası münasibətlərin qurulması haqqında Sazişin paraflanmasının və ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvinə dair birgə müraciətin regionda davamlı sülhün və sabitliyin təmin olunması baxımından əhəmiyyətinə toxunulub.

Bu nəticələrin əldə olunmasında ABŞ Prezidenti Donald Trampın xüsusi rolunu qeyd edən dövlətimizin başçısı Azərbaycanın əsas hissəsi ilə onun Naxçıvan regionu ara

sında əlaqənin yaradılmasına xidmət edəcək maneəsiz nəqliyyat bağlantısının bütün regionun çiçəklənməsinə töhfə verəcəyinə əminliyini bildirib.

Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri əldə edilmiş tarixi razılaşmalar münasibətilə dövlətimizin başçısına və Azərbaycan xalqına təbriklərini çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev onun salamlarını Türkmənistan Prezidenti Sərdar Berdiməhəmmədova çatdırmağı xahiş edib.

Qurbanqulu Berdiməhəmmədov da Türkmənistan Prezidenti Sərdar Berdiməhəmmədovun salamlarını və təbriklərini dövlətimizin başçısına çatdırıb.

Telefon söhbəti zamanı gələcək təmaslarla bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Zati-aliləri!

2025-ci il avqustun 8-də Ağ Evdə Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında tarixi sülh bəyannaməsinin imzalanması münasibətilə Sizə İslam dünyasının mərkəzində ən səmimi təbriklərimi çatdırıram.

Bu, Cənubi Qafqazın üfüqünü ümid və harmoniya ilə işıqlandıran parlaq bir hadisədir. Bu, eyni zamanda tarixi zənginləşdirən, dünyanı ruhlandıran, dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı hörmət yollarını açan mühüm bir mərhələdir.

Zati-aliləri, bu nailiyyət Sizin uzaqgörən liderliyinizin, əvəzsiz fədakarlığınızın və ortaqlıq rifah gələcəyini formalaşdırmaq istiqamətində göstərdiyiniz əzmkar səylərin əyani təzahürüdür. Sizin müdrik rəhbərliyiniz sayəsində Azərbaycan Respublikası xalqları ortaq məqsədlər ətrafında birləşdirə biləcək qətiyyətin, dialoqun, gələcək baxışların parlaq nümunəsinə çevrilmişdir. ICESCO-nun Baş direktoru kimi mən

də bu anın sevincini və xalqınıza bəxş etdiyi qüruru bölüşürəm. Bu, sadəcə bir razılaşma deyil, gələcək nəsillərə bəxş olunan bir hədiyyədir, mədəniyyətlərin, ideyaların və imkanların inkişaf edəcəyi bir bünövrədir. ICESCO Azərbaycanın yanında olmaqla, təhsil, mədəniyyət və elm sahələrində təşəbbüslər vasitəsilə bu sülh ruhuna töhfə verməyə, hər bir sahədə anlaşmaya və əməkdaşlığa hazırdır.

Uca Allah bu yeni dövrü uğurlu etsin, onun yaratdığı bağları möhkəmləndirsin və region xalqlarına daha böyük nailiyyətlər, birlik və rifah bəxş etsin!

Zati-aliləri, bu tarixi və ilhamverici nailiyyət münasibətilə Sizə bir daha ən səmimi təbriklərimi çatdırı, ən yüksək ehtiramımı bildirirəm. Azərbaycanın adı tarixin bu parlaq səhifəsi ilə əbədi olaraq xatırlanacaqdır.

Dərin hörmətlə,

Salim bin Məhəmməd ƏL-MALİK, ICESCO-nun Baş direktoru

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Zati-aliləri!

Prezident Donald Trampın şahidliyi ilə Amerika Birləşmiş Ştatlarında Azərbaycanın mühüm rolu olan sülh sazişi ilə bağlı Birgə Bəyannamənin imzalanması münasibətilə Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin üzvləri adından Sizə ən səmimi təbriklərimi zi çatdırıraq.

Bu tarixi nailiyyət təkcə diplomatiyanın və dövlətçiliyin təntənəsi deyil, həm də təfəkkürün bölücülük üzərində qələbə çalmasını sübutdur.

Bu, Qafqaz regionunda davamlı sülhün təmin edilməsi istiqamətində həlledici addımdır və bölgənin bütün xalqları üçün sabitliyin, firavanlığın təmin olunmasında, əməkdaşlığın inkişafında tarixi hadisə kimi yadda qalacaqdır. Biz, həmçinin bu sülhün ailələrin,

Vayra Vike-FREYBERQA, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri, 1999-2007-ci illərdə Latviya Respublikasının Prezidenti,

İsmail SERAGELDİN, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri, 1992-2000-ci illərdə Dünya Bankının vitse-prezidenti,

Rosen PLEVNELİYEV, 2012-2017-ci illərdə Bolqarıstanın Prezidenti,

Zlatko LAQUMÇIYA, 2001-2002-ci illərdə Bosniya və Herseqovinanın Baş naziri,

Eka TKEŞELƏŞVİLİ, 2010-2012-ci illərdə Gürcüstanın Baş nazirinin müavini,

İvo YOSİPOVIÇ, 2010-2015-ci illərdə Xorvatiyanın Prezidenti,

Çaba KOROŞI, BMT Baş Assambleyasının 77-ci sessiyasının sədri,

Mladen İVANIÇ, 2014-2015, 2016-2017-ci illərdə Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri,

Volkan BOZKIR, BMT Baş Assambleyasının 75-ci sessiyasının sədri,

Vuk YEREMİÇ, BMT Baş Assambleyasının 67-ci sessiyasının sədri,

Amina QURİB-FAKİM 2015-2018-ci illərdə, Mavrikinin Prezidenti,

Petar STOYANOV, 1997-2002-ci illərdə Bolqarıstanın Prezidenti,

Suzan ELLİOT, Amerika Xarici Siyasət üzrə Milli Komitəsinin prezidenti və baş icraçı direktoru,

Filip VUYANOVİÇ, 2003-2018-ci illərdə Monteneqronun Prezidenti,

Dimitris AVRAMOPULOS, 2014-2019-cu illərdə miqrasiya, daxili işlər və vətəndaşlıq üzrə Avropa komissarı,

İv LÖTERM, 2008, 2009-2011-ci illərdə Belçika Krallığının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Zati-aliləri!

Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında bütün regionda ədalətli və davamlı sülhə nail olmağa imkan yaradan razılaşmanın əldə edilməsi ilə bağlı tarixi nailiyyət münasibətilə Demokratiya və İqtisadi İnkişaf Naminə Təşkilatın - GUAM-ın Beynəlxalq Katibliyi adından Sizə və Sizin simanızda Azərbaycan xalqına ən səmimi təbriklərimizi çatdırıram.

İki ölkə arasında sülh sazişinin ABŞ Prezidentinin iştirakı və şahidliyi ilə Vaşinqtonda, Ağ Evdə paraflanması Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycan diplomatiyasının əldə etdiyi mühüm uğurdur. Şübhəsiz ki, bu hadisə regiondakı proseslərə yeni dinamika gətirərək geosiyasi tarazlığı yenidən formalaşdıracaq, eləcə də beynəlxalq sülhə və əməkdaşlığa təkan verəcək və onları möhkəmləndirəcək.

Sülhə nail olmaq yolunda bu mühüm uğur yalnız Azərbaycan Respublikasının şanlı Qələbəsidən və işğal olunmuş torpaqlarının azad edilməsindən, ölkənin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpasından sonra mümkün olub.

Biz, həmçinin bildiririk ki, bu, müdrik Lider və görkəmli dövlət xadimi kimi Sizin şəxsi qələbənidir. Tələtümülü və çətin beynəlxalq şəraitdə sülh naminə fəaliyyətinizdə Sizə uğurlar arzulayıraq.

Biz Sizin prinsiplial mövqeyinizi, qətiyyətinizi və GUAM-ın üzvü olan dövlətlərin müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü, suverenliyini qorumaq uğrunda apardıqları mübarizədə dəstəkləməkdə yorulmaz səylərinizi yüksək qiymətləndiririk. Həmişə olduğu kimi, biz regional təşkilat olaraq Qara dəniz və Xəzər dənizi regionlarında sülh, sabitlik, əməkdaşlıq və firavanlıq istiqamətində siyasətinizi dəstəkləməyə hazırıq.

Zati-aliləri, bu əlamətdar hadisə münasibətilə bir daha səmimi təbriklərimizi qəbul etməyinizi xahiş edirik, sülh gündəliyimizi bundan sonra da həyata keçirməkdə Sizə uğurlar arzulayıraq. Azərbaycan xalqına isə sülh, tərəqqi və firavanlıq diləyirik.

Hörmətlə,

Altay ƏFƏNDİYEV, GUAM-ın Baş katibi

Ukraynaya humanitar yardım göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinə vəsait ayrılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası humanizm prinsiplərinə söykənərək, ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda dünyanın bir çox ölkəsinə humanitar yardım göstərir.

Son illərdə Ukraynada yaranmış vəziyyətlə əlaqədar Azərbaycan dövləti tərəfindən Ukrayna xalqına da bir neçə dəfə humanitar yardım göndərilmişdir.

Azərbaycan Respublikası ilə Ukrayna arasında münasibətlər dostluq və tərəfdaşlıq zəminində müvafiq ikitərəfli sənədlər, o cümlədən 2000-ci il 16 mart tarixli “Azərbaycan Respublikası və Ukrayna arasında dostluq, əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq haqqında Müqavilə”, 2008-ci il 22 may tarixli

“Azərbaycan Respublikası və Ukrayna arasında dostluq və strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə” və 2022-ci il 14 yanvar tarixli “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və Ukrayna Prezidentinin Birgə Bəyannaməsi” əsasında inkişaf edir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1 Ukraynaya humanitar yardım göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasında istehsal olunan elektrik avadanlığının satın alınması və göndərilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan

Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinə 2,0 (iki) milyon ABŞ dollarının manat ekvivalentində vəsait ayrılın.

2 Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

3 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 avqust 2025-ci il

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının ərazisinin genişləndirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, ölkədə qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafının təmin edilməsi, sahibkarlığın dəstəklənməsi, müasir texnologiyalara əsaslanan rəqəbatqabiliyyətli sənaye istehsalının təşkili və əhalinin istehsal sahəsində məşğulluğunun artırılması məqsədilə **qərara alıram**:

1 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının ərazisinin genişləndirilməsi məqsədilə

Sumqayıt şəhəri, Sülh prospekti ünvanında yerləşən və “Azərboru” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin istifadəsindəki dövlət mülkiyyətində olan sənaye, nəqliyyat, rabitə, müdafiə və digər təyinatlı torpaqlar kateqoriyasına aid 26,6676 hektar torpaq sahəsinin icarəyə vermək hüququ ilə Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyinin istifadəsinə verilməsi ilə bağlı üç ay müddətində tədbirlər görüb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.2. bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2 Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi və Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyəti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görsünlər.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 avqust 2025-ci il

Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Sazişin paraflanmış mətni açıqlanıb

2025-ci il avqustun 8-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin iştirakı ilə Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri “Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş”in mətnini paraflayıblar.

Paraflanmış Sazişin ingilis dilində mətni ilə bu keçid vasitəsilə tanış olmaq mümkündür. Sazişin eyni dərəcədə autentik olan Azərbaycan dilinə qeyri-rəsmi tərcüməsi

ilə bu keçid vasitəsilə tanış olmaq olar.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasının və Ermənistan Respublikasının xarici işlər nazirlərinin ATƏT-in Minsk Prosesi

və əlaqəli strukturların (ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin Minsk konfransının müzakirəsində olan münafişə üzrə şəxsi nümayəndəsi və Yüksək Səviyyəli Planlaşdırma Qrupunun) bağlanması ilə bağlı ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinə birgə müraciətindən sonra, dünyanın ATƏT Nazirlər Şurasının bağlanması ilə bağlı qərar layihəsi ATƏT iştirakçı dövlətləri arasında yayılıb və onlar qərarın qəbul edilməsi üçün lazımı prosedurları dəstəkləməyə çağırılıblar.

Vladimir Feketenin “Dostluq” ordeni ilə təltif edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikası ilə Müqəddəs Təxt-Tac arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsində xidmətlərinə görə Vladimir Fekete “Dostluq” ordeni ilə təltif edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 avqust 2025-ci il

R.G.Vəliyevin 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə təltif edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikasında dəniz gəmiçiliyinin inkişafı sahəsində uzunmüddətli və səmərəli fəaliyyətinə görə Rauf Göyüş oğlu Vəliyev 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə təltif edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 avqust 2025-ci il

Ərdoğan və Paşinyan ABŞ-da əldə olunan razılaşmanı müzakirə edib

Avqustun 11-də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla telefonla danışib.

Türkiyə Prezident Administrasiyasının Kommunikasiya İdarəsi xəbər verir ki, Ermənistan tərəfinin təşəbbüsü ilə baş tutan söhbət zamanı Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh danışıqları ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Türkiyə Prezidenti Ermənistanın Baş nazirini Azərbaycanla əldə olunan razılaşma münasibətilə təbrik edib. Eyni za-

manda, sülh yolunda göstərilən iradənin regionda sabitlik üçün vacib olduğunu vurğulayıb. Bununla bağlı atılan addımların konkret təşəbbüslərlə davam etdirilməsinin zəruriliyini diqqətə çatdırıb.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin normallaşdırılması prosesi çərçivəsində texniki səviyyəli danışıqların davam etdiriləcəyini də vurğulayıb.

Ceyhun Bayramov ilə Aİ-nin ali nümayəndəsi Kaya Kallas arasında telefon danışığı

Avqustun 11-də Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ilə Avropa İttifaqının (Aİ) xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti Kaya Kallas arasında telefon danışığı aparılıb.

Xarici İşlər Nazirliyindən bildirilib ki, Aİ-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Azərbaycan-Ermənistan liderlərinin Vaşinqton görüşü zamanı Azərbaycan, Amerika Birləşmiş Ştatları və Ermənistan liderlərinin Sammitinin nəticəsində liderlər tərəfindən imzalanmış Birgə Bəyannamə, sülh sazişinin paraflanması, ATƏT-in Minsk Prosesi və aidliyyəti strukturların ləğvinə birgə çağırış, habelə əldə edilmiş digər razılıqlar münasibətilə təbriklərini çatdırıb.

Bu razılaşmaların bölgədə sülh və sabitliyin təmin olunması üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyi vurğulanıb. Kaya Kallas Aİ-nin sülh prosesinin irəlilədirilməsinə daim dəstək verməyə hazır olduğunu bildirib.

Telefon danışığı zamanı, həmçinin Azərbaycan-Aİ münasibətlərindən irəli gələn məsələlər və perspektivlər, regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

“Greek City Times”: Onilliklər boyu davam etmiş münaqişəyə son qoyuldu

Avqustun 8-də Vaşinqtonda, ABŞ Prezidenti Donald Trampın vasitəçiliyi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan arasında imzalanmış Birgə Bəyannamə Cənubi Qafqazın son onilliklərdə gördüyü ən mühüm siyasi hadisələrdən biridir.

Bu qənaəti “Greek City Times” nəşrinə jurnalist Bill Giannopoulosun dərc edilmiş analitik məqalədə açıqlayıb.

Müəllif vurğulayıb ki, bu tarixi sənəd iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin bərpasını, ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı təminməsinə, nəqliyyat və ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsinə və regionda davamlı sülhün təmin olunmasını nəzərdə tutur. Analitik yazıda razılaşmanın əsas hissəsi kimi “Trumpın Beynəlxalq Sülh və Rifah Marşrutu” (TRIPP) adlı strateji tranzit dəhlizinin yaradıldığı qeyd olunur. Bu dəhliz Naxçıvanla birbaşa əlaqəni təmin edəcək. Layihə çərçivəsində dəmir və avtomobil yolları, neft-qaz kəmərləri və fiber-optik rabitə infrastrukturunu inşa ediləcək. TRIPP-in məqsədi Mərkəzi Asiya, Yaxın Şərq və Avropa bazarlarını birləşdirən təhlükəsiz və sürətli ticarət marşrutu yaratmaqdır.

Bill Giannopoulosun fikrincə, bu layihə yalnız iqtisadi deyil, həm də geosiyasi baxımdan region üçün yeni reallıq formalaşdıracaq.

Məqalədə qeyd olunur ki, razılaşma beynəlxalq aləmdə qarışıq reaksiyalar doğurub: Rusiya təşəbbüsü alqışlayaraq, onu regional sabitlik üçün müsbət addım kimi qiymətləndirib, lakin Qafqaz problemlərinin həllində yerli mexanizmlərin üstün tutulmasının vacibliyini vurğulayıb. İran isə dəhlizin öz sərhədinə yaxınlığından narahat olduğunu bildirərək, layihəni ABŞ-ın bölgədə təsirini artıracaq addım kimi dəyərləndirib.

Müəllif vurğulayıb ki, Azərbaycanda bu sülh təşəbbüsü ehtiyatlı optimizmlə qarşılanır. Ekspertlər razılaşmanın ölkənin geosiyasi mövqeyini möhkəmləndirəcəyinə, xarici sarmayəni cəlb edəcəyinə və Cənub-

bi Qafqazın beynəlxalq ticarət şəbəkələrinə daha fəal qoşulacağına inanırlar.

Məqalədə bildirilir ki, 1980-ci illərin sonundan bəri davam edən Qarabağ münaqişəsi bölgədə davamlı gərginlik mənbəyi olub. 2020-ci il müharibəsi vəziyyəti dəyişsə də, yekun sülh sənədinə qədər proses uzanıb. Vaşinqtonda imzalanmış razılaşma isə bu prosesin kulminasiyası kimi qiymətləndirilir.

XQ

İlham Əliyev fəhmi və Tramp tramlini

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Addım-addım böyük tarixlər ömrümüz-dən keçir. Baş verən bir-birindən əzəmətli, tələdəyişici hadisələrin şahidi olmaq başqa bir məsəduşdur. Söz yox, o zəfərlər ki bizim gözüümüzün qarşısında cərəyan edir, gələcək nəsilərlə həmin olmuşları Azərbaycan tarixinin ən parlaq səhifələri kimi qavrayacaq, bütün bunlara şahid olmuşları da müstəsna insanlar kimi xatırlayacaq.

Bəs həmin tarixləri yaradanlar necə? Əlbəttə ki, onların, vaxt ötürüylə, daha çox müqayisələr aparmaq fürsəti yaranarkən vəcəyəyi qiymət indi yaxın məsafədən baxaraq bizim verdiyimiz qiymətlərdən qat-qat dürist və indikindən də dəfələrlə yüksək ola-caq.

Prezident İlham Əliyevin strateji düşüncəsinin əhatəsi elə genişdir və o qədər aydındır ki, onun böyüklüyünü bu gün yalnız rəhbəri ilə iftixar edən Azərbaycan xalqı deyil, bütün dünya ya açıq, ya da qəlbində etiraf etməkdədir.

Dünyanın ən qüdrətli dövləti olan Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Azərbaycan rəhbərinin onun haqqında müxtəlif vaxtlarda söylədiyi qiymətverici fikirləri fəxrə öz səhifəsində yerləşdirirsə, bunun səbəbi yalnız o deyil ki, bunlar başqa bir dövlət başçısının onun haqqında tərifli sözləridir. Doğrudur, dünyada tərifdən həminin xoşu gəlir və kim desə ki, o, daha çox tənqidli sevir, bu sözlərin səmimiyyətinə inanmaq həmişə müşkül olacaq. Ancaq tərifdən-tərifə də fərq var. Axtarsanız, Donald Trampın yenidən dövlət başçısı seçilərək fəaliyyətə başlamasından bir qədər əvvəl də, Ağ Evdə səlahiyyətliyinin icrasını gerçəkləşdirdiyi son aylarda da onun haqqında dünyanın tanınmış siyasətçiləri və dövlət xadimləri arasında da, elə müxtəlif ölkələrin prezidentlərindən də xoş sözlər söyləmiş olan çoxlarımlar adlarını da, fikirlərini də tapacaqsınız. Prezident Tramp həmin söylənmişlərdən məhz Azərbaycan rəhbərinin fikirlərini seçərək bir dəfə deyil, ardıcıl öz fərdi ictimai şəhifəsində ona görə yerləşdirir ki, bunları sadəcə tərif və xoş sözlər olaraq yox, dərin zəkali, müdrik və güclü bir liderin qənaətləri kimi qəbul edir və anlayır ki, gəndən baxanlar da o sözləri məhz həmin şəkildə qəbul edirlər.

Bu, təsəvvürediləndir, ancaq gözə gərülüb eşidilənə də dünya şahiddir – Ağ Evdə Prezident Donald Tramp və Prezident İlham Əliyev yanaşırdılar. Mikrofonlar açıq, kame-ralar işləyir, həmin andakıları dünya görüb-əşir və ABŞ rəhbəri Azərbaycan dövlətinin başçısına “Siz böyük lidersiniz” deyir və dərhal da Prezident Əliyev təvazü ilə Prezident Trampa cavab verir: “Mən böyük liderlə yanaşı əyləşmişəm”.

Hər ikisi haqlıdır. Bunu isbat edən dəlillər çoxsa da, sübutların ən üzə olanı elə həmin görüş, o cür yanaşı oturub o səmimiyyət-lə müzakirələr aparmaları, həmin görüşə və müzakirələrə gətirib çıxaran yolu həzrləyər bilməlidir.

ABŞ dünyadakı 200-ə yaxın dövlətdən biri olmaqla daha böyükdür, həmin dövlətlərin birincisi, ən qüdrətlisidir və dünyanın qismətini müəyyən edənlerin əvvəlcisidir. Vaşinqtonda yalnız bu ölkənin deyil, dünyanın aqibətinə dair layihələr cızılır, qərarlar verilir, hərəkətlər edilir. Bir nömrəli paytaxtdan və bir sayılı ofisdən gələn hər sada dünyanın dörd bucağında əks-sədalırlar, ardınca da hərə öz ərzimə görə təhlillərə başlayır. Söz yox, bu Zirvə Toplantısı da istisna deyil.

Müstəqilliyimizin və ölkəmizə qarşı erməni işğalının başlanmasından lap əvvəldən – 1992-ci ildə ABŞ Konqresi “Azadlıq müdafiə aktı”na əlavə edilən və Azərbaycana ABŞ-nin birbaşa dövlət yardımını yasaqlayan qanunvericilik aktını qəbul etdi.

Və bununla da ölkəmiz ABŞ hökumətindən birbaşa yardım almayan yeganə postsovet dövlətinə çevrildi. Lap başlanğıcdan bu, erməni lobbisinin altından birbaşa təsirləri və onların simkəndirici cazibə dairəsində olan senatorların vurnuxmaları ilə baş tutmuş mürtəbə bir qərar idi və təməldən haqlı-qətlər kəlləmayaylaq edilərək məsələ bu cür də qoyulmuşdu ki, həmin sənəd Azərbaycan tərəfindən Dağlıq Qarabağın “işğalı” və Ermənistanla qarşı blokadasını dayandırmaq məqsədilə qəbul edilir. Təbii, söhbət yardım da deyildi, Azərbaycan özü özünü təmin etmək, yaşatmaq və iqtisadi cəhətdən gücləndirə bilmək qabiliyyətini çoxdan ortaya qoyub və həmin məntəhs “düzəliş” də guya zəhərə maddi dəstəkdən imtinanı nəzərdə tutsa da, sırf siyasi səciyyəli idi, ABŞ-nin Ermənistan–Azərbaycan münasibətində heç də bizzatərər olmayan mövqeyini əks etdirirdi. 33 il sonra həmin “düzəliş”in, nəhayət ki, ləğv edilməsi bir tərəfdən ABŞ-nin Azərbaycanla yətinəcə sağlamlanmış münasibətinin bəyanıdırsa, digər tərəfdən da Azərbaycanın Qarabağ Zəfərçirənin daha bir mərhələsi, illərə davam etmiş və çox faciələr gətirmiş həmin qarşıdurmanın banisi və daimi qızışdırıcılardan olan erməni lobbisi üzərində qələbəmiz deməkdir!

Ancaq 2025-ci il avqustun 8-nə, həmin düzəlişə xitam verilməsə, Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumunun, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh şəraitinin imzalanmasına, nəhayət, 3 dövlətin başçısının Birgə Bəyannaməyə qol atmasına qədər gərgin mübarizəli, çətin, axtarışlı yol keçilib.

Qələbəyə şahid olmaq, buna heyərlənmək, məftun qalmaq xoşdur, amma gərək

həmişə həmin nəticəyə gətirib çıxaran uzun yolu da, bu ağır yükü çiyinlərində daşımışları da sayğı ilə düşünsən.

2025-in isti avqust günlərində dünya mətbuatının hərərti həmişəkindən daha çoxdur. Vaşinqton görüşünün təfərrüatlarından bəhs edir, qiymətləndirmələr etməyə çalışırlar. Xarici mətbuat, o sıradan Ermənistanla olan və erməniciliklə bağlı bir çox xəbər agentlikləri, saytlar, qəzetlər Vaşinqton görüşlərini Prezident İlham Əliyevin döyüş meydanındakı qələbəsindən sonra masa arxasında, diplomatiya meydanında zəfəri sayır. Azərbaycan rəhbərinin qarşısına məqsəd qoyduqlarının hamısına çatdıqlı bildirir, ən vacibi isə, bu görüşün və imzalanmış sənədlərin, həmin sənədlərin daha yeni anlaşmaların imzalanması üçün hazırladığı özüllün Cənubi Qafqazda qüvvələr nisbətinin dəyişməsinə, bölgədə gələcək ictimai-siyasi gərəkliyin necə olacağını müəyyənləşdirməkdə həlledici rol oynayacağını yazırlar.

Vaşinqton görüşündə Prezident Əliyev, həmişəki kimi, parlaq idi, hədəfə dəqiq vuran idi, niyyətləri ilə, davranışları ilə ağıl və güc saçırdı, yenə Azərbaycan onunla böyük görüşürdü.

Bütün ölçüləri ilə ABŞ və Azərbaycan Respublikası müqayisəyəgəlməz qədər fərqlidir. Lakin güclü lider varlığı ilə, təkəkkürü və əməlləri ilə Vətəninə da böyütməyi, ən qüdrətli dövlətlərlə eyni mərtəbəyə qoymağı bacarır.

Öncəgörmə Tanrının seçkin insanlara bəxş etdiyi ayrı bir istedaddır. Böyük siyasət-dənsənsə, nə qədər məlumatlı olursan-ol, belə bir fəhm, sabahıhisətmə, hadisələri, gedişatı qabaqcadan görəbilmə duyğusu sonda yoxdursa, güclü sayılmayacaqsan, illah da, son qərar və son söz səlahiyyəti sənədirsə və belə basirətlikləndən məhrumsansa, tez-tez yanlışlaçaqsan, bürdəyəcəksən, kobud səhvələr buraxacaqsan, başqalarını da çaşıdıracaqsan, heç vaxt da ötkün şəxsiyyətə çevrilməyəcəksən.

Prezident İlham Əliyev idarəçiliyinin iki onilliyi ərzində Azərbaycanın 200 illik başlanğısı və qəçilməz fəlakətlərinin qaynağı olan pırtılaşq qara (rəngi başqa cür də göstərmək olar) düyünü biryolluq çəzə bildisə, Azərbaycanı dünyanın enerji, nəqliyyat, iqtisadi həyatında yankeçilməz tərəfdaşlardan birinə çevirməyə müvəffəq oldusa, ölkəmizi və dövlətimizi beynəlxalq aləmdə bugünkü ucalığa qaldırmağı bacardısı, respublikamızı təsir dairəsində saxlamağa can atar çoxsaylı dövlətlər və qüvvələrin bütün mən və təhdidlərinin öhdəsindən gələrək müstəqil siyasiyyətini inamla aparmaq qüdrətini nümayiş etdirdisə, bu niyyətəatmadma əngin bilik, sarsılmaz iradə, dəmir qətiyyət (“Dəmir yumruq” da onun bir simgəsi), əzmkarlıq, inadkarlıq, dönməzlik, sözbütövlüklə bərabər və bəlkə bunlardan da daha əvvəl həmin fəhm, gələcəyisəzmə, yalnız hesablamalarla deyil, müəyyən həlledici anlarda “altıncı duyğu” dediyimiz daxili gücün hökmüylə hərəkət edər qərarlar qəbul etməsinin də dənilməz yeri var!

Tarix yazılan və tarixə yazılacaq o gündə – 2025-ci ilin 8 avqustunda Ağ Evdə Prezident İlham Əliyev dünyanın ən qüdrətli dövlətinin başçısı ilə yanaşı idi, davranışları, danışmaları heç vaxtla “böyük qardaş” qarşısında dayananın hərəkətləri və söyləyişləri deyildi, inamı idi, sərbəst idi və müəyyən məqamlarda, xüsusən, Donald Trampın Nobel Sülh Mükafatına layiqliyi təklifini dilə gətirəndə isə vəziyyətin sahibi idi, ona xas natiqlik məharəti ilə auditoriyamı da tərəfinə çəkmişdi: “Nobel Sülh Mükafatı Prezident Trampa verilməsi, kimin verilməlidir? Mən heç bir iş görməmiş, lakin mükafat almış şəxslərlə bağlı Nobel Sülh Mükafatının çox müəmmalı qərarlarını tarixinə varmaq istəməzdim. Lakin Prezident Tramp altı ay ərzində möcüzə yaratdı. Bir sözlə, düşünürəm ki, erməni hakəmləri də təstəkləyəcək. Auditoriyanın reaksiyasından hesab edirik ki, biz qayıdan kimi birgə məktubun hazırlanması üzərində razılığa gələcəyik.

Ümid edirik ki, mən, həmçinin, Prezidentin mükafatlandırma mərasiminə qoşula-çağam. Ümidvarıq ki, o, bizi mərasimə dəvət edəcək”.

Həminəgünkü dialoqlarının hər birində aşkarca duyulurdu ki, Tramp bu ünsiyyətdən çox məmnundur, qarşısında kamil bir şəxsiyyətin dayanmasının fərqiəndadır və açıqca da söylədi: “Siz ağıllı və güclü lidersiniz”.

Bu hüsn-rəğbətsə Azərbaycanın həmin gündəki daha bir qazançı idi. Demək, bu

mehriban təməs körpüsü sabah ölkələrimiz arasında əməkdaşlıqın daha da dərinləşməsinə yardım edəcək.

Bu, Prezident Trampın Azərbaycan lideri ilə ilk canlı təması idi. Ancaq həmin görüşcən də Prezident İlham Əliyevin əvvəllər ABŞ və şəxsən onun haqqında nələr söyləməsindən xəbərdar idi və bildiklərinin dalğasında, təbii ki, danışmalar başlananda köksətləndirilmişdi. Lakin təması ilk anlarında bu xoş təəssürat qat-qat dərinləşdi. Əlavə şərhə ehtiyac yoxdu, hər şey aydınca görünürdü. İstər-istəməz belə düşüncə də yaranırdı ki, elə bil Ağ Evin bugünkü sahibi ilə bağlı Prezident İlham Əliyevin bu görüşə qədər müxtəlif vaxtlarda dediyi müsbət fikirlərin, o sıradan ABŞ-də prezident seçkiləri ərəfasində söylədiklərinin də hamısı irəlilədikdən hər sözlü, hər ifadəsinədək ölçü-lüb-biçilibmiş.

Öncəgörü, uzağı qabaqcadan hiss edərək dəyərləndirmə, sabahə hazır olmaq fəhmi elə bu deməkdir.

Vaşinqton Zirvəsində Prezident Tramp “Sərvət hər problemi həll etmir” söylədi və əlbəttə ki, haqlı idi. Amma bir istisna ilə. Bu sərvət insandısı, böyük zəka sahibi şəxsiyyətdirsə, çox şeyləri həll etməyə qadir olur.

Öməyi – Prezident İlham Əliyev!

Onikinci yüzilin səlcuq tarixçisi Nəcməddin Əbu Bəkr Rəvəndi “Rahət əs-sudur və ayət əs-surur” – “Könüllərin rahatlığı və sevinclərin əlaməti” adlı əsərinin sonunda “Hökmdarların əyləncələri” adlı fəslində dövlət başçılarına tövsiyə edirdi ki, nərdə deyil, şahmat oynamağa üstünlük versinlər. İzhah edirdi ki, nərddə zərər var və onlar işin gedişini dəyişə bilər – nərddətaxt arxasında rəqibindən daha yaxşı oynayaçaq qalib çıxarsınız, ancaq o, uğurunuzu heçə endirərək cığıllıqla dəyə bilər ki, sizə zərər verdi, ona görə udundunuz. Lakin belə də ola bilər ki, siz oyunu hər cəhətdən yüksək səviyyədə apararsınız da, rəqibin zərərlərinin yaxşı gətirməsi üzündən uduzarsınız. Rəqibinizə sizi cımdadaraq söyləyər ki, o, daha ağıllı oynadığı üçün sizi məğlubiyyətə uğrattı.

Böyük siyasət meydanını nər taxtası sayaraq zərə bel bağlayanları da, ya uzaqbaşı və qəliz aləmdə dama gedişləri ilə nailiyyət-lərə çatma bələklərlərinə ümid bəsləyərk bürdəyənələri də, xar olmaları da az görmədik.

Prezident İlham Əliyev qlobal siyasətdə ən məhir grossmeysterlərdən biri olduğunu artıq çoxdan sübuta yetirmişdi.

Onun böyük siyasətdəki yolu əsrin dörd-dəbirini həcmində (mən bura İlham Əliyevin Avropa Şurası Parlament Assambleyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri və ölkənin Baş naziri kimi çalışdığı müddətdə də əlavə edirik) zəhərin qəsa tarixi dövrü əhatə etsə də, Azərbaycanın həlli mümkünəşüz kimi görünən bir silsilə Tarixi (!) problemlərinin həllinə müvəffəq olması dövlət xadimi kimi bu şəxsiyyətin nadirliyi və fəvqəladəliyini bariz şəkildə ortaya qoyur.

Gözümüzün qarşısında göz açaq görüdülmüş, indiyəcən bu şəkildə tanıdığımız dünyanın nizamı dəyişdirilir, siyasi xəritəsi başqalaşır.

Və Böyük Azərbaycanlı İlham Əliyev bu planetar dəyişikliklərdə bilavasitə imzası olan müstəsna simalardan biridir.

Hər günü Zəfər salnamələrinin ayrıca bir qürur səhifəsi olan 2020-ci ilin Vətən müharibəsi və onun 2023-cü ilin 19-20 sentyabrında 23 saatlıq antiterror əməliyyatı və onun tam təmizlənməsi Xankəndi təntənəsinin bu millət sevinclərinin baş memarı Prezident İlham Əliyevin adını xalqın bağrının başında həmişə yaşadacağına şəkk yoxdur.

Qurduğu güclü iqtisadiyyat, yaratdığı mükəmməl ordu, apardığı ölçülü-biçili siyasət və müharibə gedişində özünün də İkinci Qadim Orduya çevrilməsi sayəsində bu qələbəni gətirən Prezident İlham Əliyevin həmin hünəri siqletli ilə 1918-ci ilin mayında qurucu babalarının və bu millətə istiqlalı dadırdırmasına, müstəqil milli dövlətimizi qurmasına, unudulmaz Heydər Əliyevin 70 illik həsrətdən sonra bərpa edilmiş müstəqilliyimizin 1993-cü ildə yenidən itirilmək, 2 yaşına çatmamış gənc dövlətimizin parçalanma və siqut təhlükəsi ilə üza-üzə qalarkən göstərdiyi rəşadətlə tay tutula bilər. Ancaq İlham Əliyevin etdiklərinin çevrəsi daha geniş və məhiyyəti daha dərinədir axı.

Nə XX yüzilin əvvəllərində ilk dəfə elan edilərkən, nə 1991-ci ilin oktyabrında təzədən bərpa olunanda Azərbaycan istiq-

lali heç də rəsmiyyətdə bizə aid ərazimizin hər nöqtəsində bərqərar olmamışdı. Bu ölvli millət arzusu və dövlət idealını reallaşdırmaq Prezident İlham Əliyevin siyasi tərctəmə-yi-halını bəzəyən hadisədir.

Bütöv Azərbaycan istiqlalı Prezident İlham Əliyevin əsəridir! Daha bütövlərini də bunca mötəbər zəmin üzərində zaman özü gətirəcək!

Ancaq digər mühümündən mühüm müvəf-fəqiyyətsə ondan ibarətdir ki, güc və imkanlar baxımından qətiyyətin bərabər olmayan, üzdən görünən və görünməyən qəliz qarşıdurma apardığı son dərcə incə, zərğər dəqiqliklə siyasət və çox gedişləri irəliləndirmək qabiliyyəti ilə Prezident İlham Əliyev Azərbaycanı və bölgəni ermənicilik-dən qat-qat təhlükəli, əslində həmin fəsadın da doğurucusu olmuş bələdan qurtarır. Ancaq tək Azərbaycanı da yox!

Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton zəfəri artıq onun yalnız Azərbaycan deyil, yeni Qafqaz quruculuğundakı misilsiz ƏSƏRİ kimi dəyərləndirilməlidir.

Tarixdən gələn köhnə və nəcib ənənəylə millət öndərlərinin, sərkərdələrin adının qarşısına onların şücaətlərinin və yaddaşlara həkk olunan əməllərinin nişanəsi olan kəlmələr əlavə edilib. Birinə “Fateh”, birinə “Qurucu”, birinə “Adil”, birinə “Məğlub-edilməz”... deyiblər. Qarabağ qələbəsindən sonra Prezident İlham Əliyevin adının önündə xalq da, qələm adamları da “Müzəffər” kəlməsini minnətdarlıq və sevgi ifadəsi olaraq işlətməyə başladılar. Ancaq, zənnimcə, Prezident İlham Əliyevə bugündən belə daha çox yaraşan “XİLASKAR” sözüdür. Çünki 30 il yaxın müddətdə işğal altında qalmış Azərbaycan torpaqların azadlığa çıxarması onun başlıca xidmətlərindən sadəcə biridir. Vaşinqton Zirvəsindən sonra açılan perspektivlər Prezident İlham Əliyevə Azərbaycanla yanaşı bütün Cənubi Qafqazın da son iki əsrdən artıq müddətdə məruz qaldığı və gələcəkdə davam edəcəyi ehtimalı da istisna olunmayan gözəduymaz imperialist istəhlərdən, ləbub xarici təsir və müdaxilələrdən də xilasediciliyin əsas məmarına döndərir.

Prezident İlham Əliyev təkə yeni, qüdrətli, qalib Azərbaycan deyil, həm də artıq toposuz-tüfəngsiz, yüksək zəkasının və diplomatik istedadının sayəsində gerçəkləşdirməyi bacardığı xilaskarlıq missiyası ilə sabahkı daha güclü, daha yekdil, daha inkişaf etmiş Cənubi Qafqazın xilaskarı və qurucusu adlanmağa layiqdir.

Bu misilsiz xilaskarlıq və quruculuğun təkən nöqtəsi Zəngəzur dəhlizidir və Prezident Trampın Azərbaycan liderinə bağışladığı simvolik “Ağ Ev açarı” kimi, həmin dəhliz də çox rəmzidir, artıq məcazi mənada yox, elə sözlün birbaşa anlamında AÇARdır!

Arxada qalan illərdə bağlanmış beynəlxalq əməliyyatlı, Avropanın bir sıra ölkələrini qovuşdurən və mərkəzində dayandığımız hər layihə iqtisadi səmərəsindən savayı həm də siyasi yük daşıyır, qoruyucu mənası var. Zəmanədə Ulu öndər “Əsrin müqaviləsi”ni bağlamaq yolunda hətta həyatını risk altında qoyaraq ona görə inadla mübarizə apardırdı və istəyənə də nail oldu ki, həmin bağlaşmaya yalnız Azərbaycanın sabahkı ıfıran həyatına, zənginliyinə, qüdrətinə gətirib çıxaraçaq vəsitə kimi deyil, ölkəmizi və müstəqilliyimizi ən müxtəlif xarici təhlükələrdən qoruyacaq zireti kimi baxırdı. Vaxtın gedişi də bunu sübuta yetirdi.

Azərbaycan dövlətinə rəhbərliyə başladığı ilk çağlardan Prezident İlham Əliyev də eyni xətti aparıb: Azərbaycanı dünya əməliyyətlə mühüm enerji, nəqliyyat, çeşidli iqtisadi müstəqil ləyihələrin aparıcısına, ya aparıcılarından birinə çevirmək, bununla həm ölkəni sərvətləndirmək, daha qadir etmək, həm birbaşa işbirliyi və əməkdaşlıq qurulan ölkələrlə daha sıx dostluq, tərəfdaşlıq münasibətləri ilə bağlanmaq, üstəlik də qıraqdan edilə biləcək təzyiqlərdən, tənqidlərdən, həmlələrdən (hətta mümkün işğal tərpanişlərindən) və yüz cür başqa arzuolunmazlıqlardan şüurlanmaq.

Bu xətti gələcəkdə daha inam və qətiyyət-lə davam etdirə bilmək üçünəşə tədərük etdiyi başlıca etibarlı özüllərdən biri də ABŞ ilə strateji əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq yolunun seçilməsi, bə istiqamətdə son ABŞ səfəridən ciddi addımların atılması oldu.

Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü məqsədyönlü və qətiyyətli siyasətin və səylərin nəticəsində, nəhayət ki, xeyir-duası Vaşinqton ZİRVƏsində verilən “Zəngəzur

dəhlizi” əslində gələcəyə açılan möhtəşəm bir qapı, sabahın yol xəritəsi, söz və nüfuz sahibliyinin səmtini və keyfiyyətini bütö-tün başqalaşdırən, dünyanın iqtisadi və siyasi dəyişmə və yeniləşməsinə müəyyənləşdirən diqqətləyiq həlqələrindən biridir.

“Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu” (TRIPP) adlanacaq bu bağlanti layihəsi ilə Azərbaycanın bir hissəsi digər hissəsi ilə – əsas ərazimizlə Naxçıvan müstəqim olaraq birbaşa gediş-gəliş imkanı qazanmaqdan əlavə biz tranzit ölkə olmağın yeni imkanlarını da qazanırıq.

Azərbaycana qarşı təcavüzü davam etdirdiyi bütün müddət boyunca Ermənistan ölkəmizin əsas, aparıcı olduğu beynəlxalq müstəq regional layihələrin hamısından kənarda saxlanılmışdı. İndi bu ölkə üçün də geniş inkişaf imkanları açılır. Ancaq yalnız iqtisadi də deyil, onun müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü qoruyacaq imkanlar. Prezident İlham Əliyev bu haqda Vaşinqton sammitindən və Birgə Bəyannamənin qəbulundan öncə də qarşı tərəfə mövqeyini bildirib, onlara düz yolu göstərib: “Mən Ermənistanın Baş naziri ilə görüşlərin birində demişdim ki, Ermənistanın tranzit ölkə olmaq şansı yaranacaq. Dedim ki, siz tranzit ölkə olmağın mənasını bilmirsiniz. Çünki siz tranzit ölkə deyilsiniz və yalnız Azərbaycan sayəsində tranzit ölkə ola bilərsiniz. Azərbaycan-sınız tranzit ölkə olmaq mümkün deyil və siz tranzit ölkə olmağın üstünlüyünü görəcəksiniz. Biz daha güclü tranzit ölkə olmağa çalışırıq. Biz istəyirik ki, ərazimizdən keçən daqlıqlar daha çox yükdaşıma qabiliyyətinə malik olsun. Bu, pul gətirir, iş yerləri açır və siyasi imkanlar vəd edir. Söhbət Ermənistanın uzun illər özünü məhrum etdiyi imkanlardan gedir. Beləliklə, bu nəqliyyat marşrutu – qısaltması TRIPP kimi səslənən “Trampın Beynəlxalq Sülh və Rifah Marşrutu” daha bir tarixi nailiyyət olacaq”.

Doğru səzlərdir, həqiqətdir, biz bölgədə iqtisadi və siyasi mühitə nəzərdən mənzərəsini, keyfiyyətini və məhiyyətini dəyişəcək önəmli tarixi hadisənin ərəfasındıyıq. Bəs açılacaq Zəngəzur yoluna qarşı irəliləndən də müşahidə edilmiş, indi də səslənməkdə olan etirazlar, asib-kəsmələr bu niyyətin gerçəkləşməsinə nəşə mənəvlər yarada bilərmi? 3 liderin bir masa arxasında oturaraq Baş Paytaxtda bu sənədi imzalaması həmin suala “heç bir narahatlığa əsas yoxdur” cavabıdır ki, var. Həmin mərhələyə gəlib çatanaqəd bütün mümkün əksətmələr də, gətirilə biləcək müqavimətlər də döna-döna müzakirə edilib, ölçü-lüb-biçilib ki, nəhayət, bu haqda dünyaya səslənmək, dünyanın da gözü qarşısında imzalamə mərasimini keçirmək qət edilib. Oduq ki, indi hansı vilayətdən hansı bivec hərbə-zərbələr və cılız hədəyanlar eşidilsə də, o cür qimildanmalar hərəkəti gəlməli qatların ardınca çıxaran nəqarın boş hay-küyündən artıq deyil. Ad Dəhlizin üstündəndir, “Sülh və Rifah” marşrutunun təhlükəsizlik və fəaliyyətinin zəmanətçisi Amerika Birləşmiş Ştatlarıdır və bu superdövlət kiminlə necə danışmağın, nə təhər rəftar etməyin də qaydalarını gözəl bilir.

Zəngəzur dəhlizini, ya artıq rəsmiləşən adı ilə deyərsək, TRIPP-i ecəzkar Sabah Açıqı saymağımız, haqqında daim düşündüyümüz və uğrunda çalışdığımız, Yeganə Doğma Ailəmiz olan Türk dünyası ilə bağlıdır. Mərkəzi Asiyadan Zəngəzura çatıb Naxçıvana yətinəcək, oradan Türkiyəyə uzanacaq Nəhəng Türk Yolu bir şah damar kimi türk ölkələrinə qovuşduracaq, qarışıqlıq iqtisadi maraqlar öz təhlifələrini verəcək, bütün digər bəhrələri ilə yanaşı türk cümhuriyyətlərini bir-birinə daha bağlı, daha vəhdətdə, iqtisadi cəhətdən daha qüvvətli edəcək.

2025-ci ilin 8 avqustunda ABŞ və Azərbaycan prezidentləri ilk dəfə görüşüdlər və baxışlarda, mövqələrdə, ayrıntılara münasibətdə o qədər yaxınlıq vardı ki, sanki çoxdan eyni yolu yanaşı gedən məsləkləşdilər.

ABŞ-nin 45 və 47-ci prezidentləri eyni adadırdı. Fəqət 47-ci Prezident 45-ci Prezidentin apardığı sülhü, qurucu, rifahçı, bəridirici, tənzimləyici xətti yenə davam etdirsə də, o, artıq həm də başqa liderlər. Əz olma-yən yaşına rəğmən ruhan cəvən olan Donald Trampın bir məziyyəti də onun çevik uyğunlaşma, vaxtla ayaaqlaşma bacarığı, güntün yeni istəkləri və çağırışlarını həssaslıqla sezmək keyfiyyətidir. Bugünün Trampı ənənəvi olaraq dünyanı dəyişməyə meyllili ABŞ-nin özünü də dəyişir, onu bir para yiprənmiş təsisatlardan arıtlayır, qondarma demokratiya pərdəsi altında aparılmış saxtakar, riyakar və müftəxor təmayüllərdən azad etməyə çalışır. Ona görə də dünənəcən Ağ Evə qiblə kimi baxan və kəsilməli məliyyəyə görə indi ağzı yağı tükədən məhrum olmuş qondarma “azadlıq əşiqləri” asi düşərək dünənki ibadət-gahlarnı qeyzlə “Qara Ev” adlandıırırlar.

Donald Tramp sülhün, yaxınlaşmanın, bir-birinə uyğunlaşmanın keçz sözbəzlərdən deyil, konkret əmələndən ucuz modellərini təklif edir, ağırlığı iqtisadiyyata sarı yönəldir və “Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu” da ABŞ dövlət başçısının sülhlü sayələrinin daha bir təsdiqidir.

Ancaq bu “Marşrut” da, Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə İşçi Qrupunun yaradılması haqqında Azərbaycan və ABŞ hökumətləri arasında imzalanmış Anlaşma Memorandumu da böyük ölçüdə yeni inkişaf sıçrayışları üçün trampindir. Tramp tramlininin açdığı üfüqlərin Azərbaycana vəd etdiyi yeni yüksəlişlər ən yaxın sabahlardan gələcəkdir.

*Rf a İH ÜŞEYNOV,
Milli Məclisin sədr müavini, akademik*

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Beynəlxalq miqyasda cərəyan edən mürəkkəb proseslər, nəhəng təbəddülatlar fonunda hadisə və proseslərin necə cərəyan edəcəyini müəyyənləşdirmək bacarığına malik çox az dövlət başçısı tapılır. Nəzərə alaq ki, hər prezident, yaxud hökumət rəhbəri lider statusunu daşımır. Xoşbəxtlikdən, Azərbaycanın dövlət başçısı məhz belə bir liderdir və biz bu günlərdə İlham Əliyev liderliyinin daha bir təntənəsini yaşadıq. Elə bir təntənə ki, təəssüratı hər birimizə inanılmaz qürur və fəxrət hissi yaşatmaqdadır.

Yaşadığımız dünya dərin və geniş calxalanma mərhələsindədir. Müharibələr, qarşıdurmalar, toqquşmalar, ümumən qeyri-adi proseslər insanları gərgin duruma salır, hədsiz narahatlıq və nıgaranlıq yaradır. Qarşıda başçılığı nələrin gözlədiyinə dair ən müxtəlif ehtimallar isə bir çox hallarda subyektivizmin təsirinə məruz qalır. Amma hətta belə çətin şəraitdə də xalq olaraq qəti şəkildə əminlik: siyasi idarəçilikdə, çoxplanlı fikir və düşüncələrində, əhatəli hesablamalarında əsla yanılmayan, tutduğu yoldan dönməyərək sarsılmaz xarakter nümayiş etdirən məhz Azərbaycan lideridir – Prezident İlham Əliyevdir. Xalqımızı Zəfərə daşıyan da dövlətimizin başçısının bu xarakteridir. Bu xarakter Azərbaycanca ardıcıl parlaq zəfərlər, onun özünə isə Müzəffər Ali Baş Komandan ünvanı qazandırır.

2020-ci ilin Vətən müharibəsi başlayan andan indiyədək Ali Baş Komandan İlham Əliyevin söylədiyi fikirlər dillər əzbərinə, zərb-məsəllərə çevrilib. Bu gün dövlətimizin başçısının yüksək praqmatizmə əsaslanmış addımları hər bir azərbaycanlının iftixar mənbəyidir. O addımlar Azərbaycanı, əslində isə ümumən Cənubi Qafqazı 8 avqust 2025-ci il tarixi Zəfərinə apardı və ötən beş ilin uğurlar salnaməsinin həlledici qələbə ilə başa çatdığını tam əminliklə vurğulamaq mümkündür.

Prezident İlham Əliyevin əminliyi və qətiyyəti yaşadığımız qarışıq və nıgaran zamanda ən ümdə təskinliyimiz və təsəlli-mizdir. Elə bir təskinlik ki, Prezidentin bu tarixi ABŞ səfəri kimi nəhəng reallıq üçün sonsuz inam yaratdı. Elə bir təsəlli ki, üzümüzlə Ağ Evin qapılarının da açılacağına heç bir şübhə yeri qoymadı. Çünki İlham Əliyevin liderliyi öz gücünü birinci növbədə xalqın etimadından, möhtəşəm siyasi zəka ilə dürüstlük və səmimiyyətin vəhdətindən alır.

Özünün məşhur formulu ilə ifadə etsək, hər bir azərbaycanlının Prezidenti olan İlham Əliyevin lider uzaqgörənliyi, təntənəsi təkcə doğma xalqımızın düşüncəsində möhkəmlənmiş gerçəklik deyil. Dünyanın bir çox ölkələrinin nüfuzlu şəxsləri bu barədə söz açıb, arqumentlər səsləndirir, paralellər aparırlar. Məsələn, yaxşı yadımdadır ki, 2022-ci ildə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan cənab İlham Əliyevi Rusiyanı, regionu ən dəqiq tanıyan lider, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin ən yaxşı təhlilçilərindən biri kimi dəyərləndirmişdi. Nəzərə alaq ki, Türkiyə kimi böyük güc faktorunun, NATO ölkəsi rəhbərinin belə fikir səsləndirməsi adi məsələ sayıla bilməz. Dünyanın ən böyük dövlətinin lideri olan Donald Trampın Prezident İlham Əliyevə Ağ Evdəki xitabı da bu baxımdan müstəsna önəm daşıyır: “Siz böyük lidersiniz”.

Dövlətimizin başçısının yaratdığı aydın, uğurlu təəssüratın bəhrəsidir ki, ABŞ Prezidenti Trampın dilindən “Xalqınız

8 Noyabrdan 8 Avqusta...

böyük xalqdır” iltifatını da eşitdik və inanılmaz dərəcədə qürurlandıq. Şübhəsiz, bu iltifat dəyər baxımından pik nöqtə sayıla bilər. Xalqımızın böyüklüyünün belə yüksək səviyyədə etirafına imkan qazandıran da Prezident İlham Əliyevdir, onun üstün siyasi-diplomatik kursudur. Deməli, Ağ Evdə - dünyanın ən böyük dövlətinin ali ofisində, dünyanın ən möhtəşəm Prezidentinin Azərbaycanın ali rəhbərinə ünvanlanmış xoş fikirləri də həqiqi liderliyə layiqli dəyər və qiymətin beynəlxalq miqyasdakı ən parlaq təzahürüdür. Belə təzahürlə necə öyünməyəsən?

Prezident İlham Əliyevin ABŞ-yə səfəri gözlənilən idi. Bununla bağlı xəbərlər yayılmağa başlayanda Azərbaycanda, az qala, hər kəs bu mövzu barədə müzakirə aparırdı. Səfər çərçivəsində yaşananlar isə gözləntiləri nəinki tam mənada doğrultdu, hətta bir sıra cəhətlərinə görə bütün gözləntilərdən yüksəkdə qərarlaşdı.

Ən müxtəlif şəxslərin dəqiq müşahidə qabiliyyətinin tutarlı nəticələrini, görüş zamanı ayrı-ayrı jestlərə, mimikalara nəzərən rəmzi məqamları necə qiymətləndirdiklərini sosial şəbəkələrdə diqqətlə izlədim. Hər kəsi qürurlandıran məqamlardan biri də Prezident İlham Əliyevin Ağ Evdəki özünəməxsus sərbəstliyi, çox az sayda liderə xas olan özgüvəni, orada az qala ev yiyəsi statusunda davranması idi. Hesab edirəm ki, dövlətimizin başçısının həm dəqiqlik və ciddiyyəti, həm hansısa məsələlərə bağlı fikirləri, çevik, mükəmməl reaksiyası, ümumən, onun bu səfərin, görüşlərin əhəmiyyətinə, Donald Trampın sülh anlaşmasının roluna dair dilə gətirdiyi düşüncələr, bəzən çox incə yumorla, siyasi ustalıqla dedikləri diplomatiya dərslərində layiqincə yer alacaq.

Prezident İlham Əliyev Vaşinqtondakı mükəmməl siyasi-diplomatik davranışları ilə yeni dünya nizamının mahiyyətinə dərinləndən bələd olan bir liderin nailiyyətlər

salnaməsinin yeni səhifələrini yazdı. Əlbəttə, belə bir liderin ABŞ-yə yüksək səviyyəli səfəri zamanı ərsəyə gəlmiş sənədlər də tarixi əhəmiyyət daşımalı idi və belə də oldu. Bu, təkcə mənim və Azərbaycan ictimaiyyətinin deyil, beynəlxalq aləmin gəldiyi qənaətdir, oturuşmuş fikirdir.

Azərbaycan, ABŞ və Ermənistan Birgə Bəyannaməsi, xarici işlər nazirləri tərəfindən sülh sazişinin paraflanması, Bəyannamədə bunun vurğulanması nəzərində 1988-ci ildən başlayaraq, insanların həyatına ağır təsirlər göstərmiş münaqişənin müxtəlif epizodlarını canlandırdı. Torpaqlarımızın işğalı, acılar, faciələr, ölümlər – Vaşinqtonda bütün bunların sona çatdırılması üçün yolların açılması. Əminəm ki, prosesin tam yekunu olan sülh müqaviləsi də uğurla imzalanacaq.

Azərbaycan və Ermənistan arasında barış mühitinin yaranmasına görə dünyanın ən müxtəlif yerlərindən, hətta bizə qarşı dəfələrlə qeyri-obyektiv davranmış beynəlxalq təşkilatlardan, dövlətlərdən alqışlar eşidir, təbriklər alırıq. Bu alqışlara da, təbriklərə də səbəb Prezident İlham Əliyevdir, onun şəxsinə dövlətimizdir. Sanballı analitiklər inamla bildirirlər ki, sülh sazişinə gətirən yol birbaşa İlham Əliyevin tarixi xidmətidir. Elə qardaş Türkiyənin lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizin başçısı ilə son telefon danışığında vurğuladığı da budur. Cənab Ərdoğan Prezident Əliyevi sülhün lideri adlandırdı. Lakin Azərbaycan lideri bu istiqamətdə də özünəməxsus təvazökarlıq nümayiş etdirir. Yada salaq ki, dövlətimizin başçısı Ağ Evdə son dərəcə kübar tərzdə barış mühitinin formalaşmasında Trampın rolunu xüsusi vurğulamışdı. Eyni zamanda, o da məlumdur ki, Azərbaycan Prezidenti Ermənistanın Baş naziri ilə birgə ABŞ-in dövlət başçısını Nobel Sülh Mükafatına namizəd kimi irəli sürmək qərarına gəlib.

Prezident İlham Əliyevin ABŞ-a işgüzar səfərinin və səfər boyu yaşananların

böyük tarix mahiyyətində Azərbaycanla ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məsələsi də önəmli yerə sahibdir. Məlum olduğu kimi, söhbət bu məqsədlə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında hər iki ölkənin hökumətləri arasında imzalanmış Anlaşma Memorandumundan gedir. Heç şübhəsiz, sənəd Bakı-Vaşinqton münasibətlərinin tamamilə yeni bir mərhələyə keçdiyini təsdiqləyir. Ona da şübhə yoxdur ki, haqqında söz açdığımız Birgə Bəyannamənin Zəngəzur dəhlizi məntiqi, habelə mövcud xüsudakı Tramp yolu, Tramp marşrutu və ya Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Tramp marşrutu deyimləri də yeni mərhələnin uğur trayektoriyasını müəyyənləşdirəcək. Burada ən başlıca məqamlardan biri isə xalqımıza, ölkəmizə qarşı tarixi ədalətsizliyin aradan qalxdığının nümayişkarana şəkildə ifadə olunmasıdır. Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtonda mediaya müsahibəsində səsləndirdiyi bir mülahizə bu baxımdan olduqca önəmlidir: “Əlbəttə, eyni zamanda, bu ədalətsiz düzəlişin ləğv edilməsi və bunu məhz öz ofisində mənim iştirakım ilə etmək çox bir rəmzi xarakter daşıyır. Onu başqa bir formatda da edə bilərdi, sonra imzalaya bilərdi. Amma o, mənim iştirakım ilə bunu etməyə qərar vermişdi”.

Həqiqətən, Prezident Donald Tramp “Azadlıq Müdafiə Aktı”na 907-ci düzəlişin ləğvini nümayişkarana şəkildə həyata keçirdi. Bu, son dərəcə böyük jestdir. Beləliklə, müstəqilliyimizin ilk illərindən bəri xalqımızı narahat edən, dünyada Azərbaycanla qarşı misli görünməmiş haqsızlığın simvolu kimi tanınan sənəd qüvvəsini itirdi. Vaşinqtonda, həmçinin, fəaliyyəti ədalətsizliyə meydan verməyə, torpaqlarımızın işğalını leqallaşdırmağa yönəlmiş bir təsisatın – ATƏT-in Minsk qrupunun varlığını rəsmən son qoyulacağına mütləq təminat verildi. Bəlli gerçəklikdir ki, Minsk Qrupu həmsədrlərinin uzun zaman ərzində regiona, ölkəmizə saysız səfər

ləri, bununla bağlı çıxışları dövlətimizin rəhbərliyində və xalqımızda ikrah, qəzəb doğurmuş, bu qrupun təmsilçiləri məxsərə predmetinə çevrilmişdilər. Təəssüf ki, otuz ilə yaxın müddətdə saxta sülh elçilərinin hoqqabazlığına dözmək məqsəqətini yaşıdıq. Amma bu dövr də artıq qapanmaq üzrədir. Ölü təsisatə çevrilmiş Minsk qrupunun Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin mövcudluğunu, onun guya davam etdiyi məntiqini vurğulanması məlumdur. Ona görə də ölkəmizin rəhbərliyi bu qrupun ləğvini çox vacib şərt kimi irəli sürür. Bakının İrəvan qarşısındakı ikinci şərti isə Ermənistan Konstitusiyasının işğalçılıq, ərazi iddiası mahiyyətindən qurtulmasıdır ki, yekun sülh müqaviləsinin imzalanmasınadək bu tələbimizin də yerinə yetiriləcəyi artıq rəsmən təsdiqini tapıb. Vaşinqton uğurumuzu şərtləndirən amillərdən biri də məhz bu təsdiqlənmədir.

Sonda ümumiləşdirmə apararaq deyim ki, müasir dövrdəki haqq davamızın bir çox təntənələrini hədsiz qürurla, böyük sevincə yaşamışıq. 2020-ci il 8 Noyabr Zəfəri, 2023-cü ildə lokal xarakterli anti-terror tədbirləri ilə ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpası hər birimizi sevinc gözyaşlarına qorq edib. Hesab edirəm ki, 8 avqust 2025-ci il tarixi də öz möhtəşəmliyinə, bizə yaşatdığı qürur və xoşbəxtliyə görə onlardan heç nə ilə geri qalmır. Bu tarix son illərin uğur və nailiyyət silsiləsinin məntiqi davamı, müqəddəs haqq mübarizəmizin zəfərə nəticələnməsinin dünya birliyi tərəfindən birmonalı şəkildə qəbul edildiyi misilsiz məqəmdir. Birbaşa Prezident İlham Əliyevin adı, fəaliyyəti ilə bağlı olan daha bir möhtəşəm yaşıntıdır. Buna görə, həqiqətən, xoşbəxt xalqıq. Xoşbəxt xalqı və onun liderini yeni parlaq zəfər münasibətilə təbrik edirik!

Rəşad MƏCİD,*Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri*

Ağ Evdə Qafqazın ağ günlərinə qapı açıldı

Beynəlxalq siyasi dairələr, strateji mərkəzlər, dünya mediası bir neçə gündür ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan arasında keçirilən görüşün nəticələrini, Ağ Evdə əldə edilən razılaşmaların Qafqaza yeni bir gələcək vəd etməsi geniş müzakirə edir. Bu hadisə, haqlı olaraq, iştirakçı dövlətlərin və maraqlı ölkələrin həyatında son dövrün böyük siyasi uğuru kimi dəyərləndirilir.

Bu görüşlərin Azərbaycan üçün mühüm tarixi uğurları, gələcək üçün yaratdığı ümidlər xalqımıza böyük sevinc bəxş etdi, dünənə bağlı ciddi narahatlıqlara son qoydu. Əvvəla, 5 ildən bəri dünyə düşmüş sülh danışıqları ABŞ liderinin nüfuzu, xoş məramı və iradəsi ilə gerçək mərhələyə daxil oldu. Qarabağ münaqişəsinin gedişində Azərbaycanla qarşı ədalətsiz münasibətin 2 ciddi qalığı isə Vaşinqton görüşləri zamanı tarixin arxivinə verildi. Bu tarixi uğur ölkəmizə qarşı 33 illik siyasi embarqo olan “907”-ci düzəlişin ləğvi və mahiyyəti olmayan Minsk qrupunun buraxılması barədə razılaşma oldu.

ABŞ-in Azərbaycan və Ermənistanla ikitərəfli əməkdaşlığı yeni mərhələyə yönəldən sənədlərin imzalanması isə Qafqazda sülh prosesinin rifah və əməkdaşlıqla davam etdiriləcəyinə təminat yaradacaq. Bu görüşlərin ümumi uğurunu belə ifadə etmək olar: Ağ Evdə Qafqazın ağ günlərinə qapı açıldı.

Prezidentlər İlham Əliyev və Donald Trampın Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradıl-

ması haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumunun imzalanması mərasimindəki tarixi dialoqu ölkəmizdə hədsiz maraqla qarşılanıb və yüksək əhval-ruhiyyə doğurub.

Ağ Evdəki görüşdə Donald Tramp uzun müddət davam etmiş, hər iki xalqa hədsiz bəlalər gətirmiş Qarabağ münaqişəsindən təəssüfləndiyini bildirdi. O Azərbaycanın bu münaqişə və müharibədə göstərdiyi dözümlə və ədalətli münasibətə görə xalqımızı “böyük xalq”, İlham Əliyevi “böyük lider” adlandırdı. Azərbaycan Prezidenti isə ABŞ liderinə dünyada müharibələrə son qoyduğuna görə dərin minnətdarlığını bildirdi.

Rəhbərlik etdiyim Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fondu Vaşinqton görüşlərinin “mücüzə” adlandırılan, dünyanı heyran qoyan nəticələri ilə bağlı beynəlxalq aləmə yönəlik bəyanat yayıb. Sənəddə bildirmişik ki, Azərbaycan-Ermənistan münaqişəsinin ən gərgin dövründə yaradılmış bir təşkilat olaraq Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fondu artıq 30 ildən çoxdur problemin sülh yolu ilə həlli üçün ardıcıl səylər göstərir. Bu illər ərzində minlərlə insan hə-

yatını itirdi, saysız-hesabsız ailələr dağıldı, bölgənin sosial-iqtisadi inkişafı isə illərlə iflic vəziyyətində qaldı.

Vaşinqtonda Azərbaycan, Ermənistan və ABŞ liderlərinin iştirakı ilə keçirilən üçtərəfli tarixi görüş və imzalanan sənədlər, uzun illər davam edən gərginliyin aradan qaldırılması istiqamətində mühüm mərhələ oldu. Sülh müqaviləsinin paraflanması tərəflərin əməkdaşlığa və ən əsası sülh müqaviləsinin imzalanmağa hazır olduğunu nümayiş etdirdi. Xüsusilə ABŞ Prezidenti Donald Trampın Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə Ağ Evin simvolik açarını təqdim etməsi, iki ölkə arasındakı strateji tərəfdaşlığın və qarşılıqlı etimadın rəmzi kimi tarixə düşdü.

Fondumuz bu mühüm addımı və Vaşinqton görüşündə əldə olunan nəticələri çox yüksək dəyərləndirir. İnandırıcı ki, bu prosesin davamı olaraq Zəngəzur dəhlizinin açılması və regionda yeni nəqliyyat marşrutlarının canlanması Cənubi Qafqazın beynəlxalq ticarət və əməkdaşlıq xəritəsində mövqeyini gücləndirəcək, iqtisadi inkişafı sürətləndirəcək.

Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fondu Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Əsas Məşvərətçi statuslu üzvü kimi 33 illik missiyasına sadıq qalaraq bundan sonra da sülhün, qarşılıqlı etimadın və davamlı inkişafın təmin olunmasına yönəlmis bütün təşəbbüsləri dəstəkləməyə davam edəcək.

Umud RƏHİMOĞLU,
Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fonduunun sədri

Regionda davamlı sülhə zəmin yaranıb

İrəli getmək üçün İrəvan siyasi iradəsini millətçi təzyiqə qurban verməməlidir

2025-ci ilin avqust ayında ABŞ paytaxtı Vaşinqtonda keçirilən üçtərəfli görüşlər Cənubi Qafqazın uzun müddətdir davam edən mürəkkəb münaqişələrin başa çatdığına yeni ümidlər gətirdi. Azərbaycan, Ermənistan və ABŞ arasında aparılan danışıqların əsas məqsədi regionda sülh müqaviləsinin paraflanması və bu yolla illərdir davam edən qarşıdurmanın yekun həllinə nail olmaq idi. Vaşinqton görüşü təkcə diplomatik platforma olmaqla kifayətlənmədi, həm də real sülhə gedən yolun xəritəsini çəkmək üçün mühüm bir addım kimi qiymətləndirildi.

Prezident İlham Əliyevin sülh prosesindəki liderliyi və Azərbaycanın mövqeyinin gücləndirilməsi üçtərəfli dialoqun keyfiyyətini və perspektivlərini önəmli dərəcədə dəyişdi. Sülh müqaviləsinin paraflanması bölgədə uzun müddət arzu edilən sülh və sabitliyə nail olmaq üçün konkret və real bir imkan kimi gündəmə gəldi.

Bəs bu görüşün nəticələri regionda davamlı sülhün təmin olunması üçün yetərlidirmi? Vaşinqton səfərinin yaratdığı diplomatik dinamika hansı siyasi, hüquqi və geosiyasi reallıqlara təsir edəcək? Azərbaycan–Ermənistan münaqişəsinin həllində sülh müqaviləsinin paraflanması prosesinin məzhi nədir? Bütün bu suallar Cənubi Qafqazın gələcəyi üçün olduqca aktualdır və həyatı əhəmiyyət daşıyır.

Vaşinqton görüşü həm Azərbaycan, həm Ermənistan, həm də ABŞ üçün bir növbə dönüş nöqtəsi rolunu oynadı. Uzun illərdən bəri dondurulmuş münaqişənin həlli üçün ən ciddi diplomatik təşəbbüs kimi qiymətləndirilən görüş konkret addımların atılması istiqamətində ümid yaradı.

ABŞ-in vasitəçilik rolu bu prosesdə olduqca vacib idi. Vaşinqton Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olması üçün balanslaşdırılmış və ədalətli vasitəçilik göstərməklə, regionda öz nüfuzunu artırmağa çalışır. ABŞ-in bu mövqeyi həm regionun strateji əhəmiyyətindən, həm də dünya səviyyəsində geosiyasi rəqəbatdən irəli gəlir. Azərbaycan üçün isə Vaşinqton görüşü Prezident İlham Əliyevin qələbə və liderliyini beynəlxalq səviyyədə təsdiqləyən əlamətdar an oldu. Azərbaycanın mövqeyi beynəlxalq hüquq və real hərbi-siyasi durumun harmoniyasına uyğun olaraq tanındı və dəstəkləndi. Bütün bunlar Prezident İlham Əliyevin sülh prosesindəki iradəsini daha da gücləndirdi.

Ermənistan isə Vaşinqtonda sülh müqaviləsinin imzalanması üçün zəruri siyasi iradəni nümayiş etdirməlidir. Sülhə nail olmaq həm ölkənin daxili siyasi vəziyyəti, həm də xarici siyasətində dönüş nöqtəsi ola bilər. Ermənistanın vaxt itirmədən

konstruktiv addımlar atması beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən diqqətlə izlənilir və regionun sabitliyi üçün vacibdir.

Sülh müqaviləsinin paraflanması prosesinin özü simvolik mənə daşımaqla yanaşı, praktiki siyasi addımların başlanğıcını ifadə edir. Sənədin paraflanması ilə tərəflər qarşılıqlı etimadın bərpasına yönəlmiş addımları qəbul edir, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası məsələlərində konkret razılığa gəlirlər. İnsanların təhlükəsizliyinin təmin olunması, məcburi

köçkünlərin öz yurdlarına qayıdışı və iqtisadi əlaqələrin bərpası kimi vacib mövzular sülh müqaviləsinin əsas istiqamətlərindəndir. Sülh müqaviləsi yalnız rəsmi sənəd deyil, həm də gələcəkdə regionun siyasi, iqtisadi və sosial həyatında yeni bir dövrün başlanğıcı kimi qiymətləndirilməlidir.

Regionda davamlı sülhün təmin olunmasında Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyan dəyişikliklərin aparılması böyük rol oynayır. Konstitusiyada dəyişiklik münaqişənin hüquqi və siyasi həllinin təməli şərti olaraq ortaya çıxır. Konstitusiyaya dəyişiklikləri Ermənistanın beynəlxalq hüquqa hörmətini və sülhə sadıqlığını nümayiş etdirir. Eyni zamanda, bu addım ABŞ və digər beynəlxalq tərəfdaşlarla münasibətlərin normallaşmasına da xidmət edir. Ermənistanın bu yöndə atacağı addımlar onun diplomatik imicini gücləndirəcək və regi-

onal integrasiya prosesində öz mövqeyini möhkəmləndirəcək. Ermənistanın məsələni gecikdirməsi və ya dəyişiklikləri həyata keçirməməsi sülh prosesini təhlükə altına qoyar və ölkənin beynəlxalq izolyasiyasını dərinləşdirir.

Vaşinqton görüşü və sülh müqaviləsinin paraflanması davamlı sülhün təmin olunması üçün mühüm zəmin yaratmaqla yanaşı, bunun reallaşması üçün bir sıra əlavə şərtlər də mövcuddur. Burada ilk növbədə, hər iki tərəfin siyasi iradəsi və qətiyyəti vacib rol oynayır. Danışıqlara səmimi və konstruktiv yanaşma liderlərin xalqlarının mənafeyini üstün tutaraq kompromislərə gətməyə hazır olmadan sülh yalnız formal sənədlərdə qalacaq. Əks halda, siyasi iradə olmadan proses dayana və ya təxirə salına bilər. Bundan başqa, beynəlxalq ictimaiyyətin balanslı və obyektiv dəstəyi sülh prosesinin uğurlu davam etməsinə təmin edir. Beynəlxalq dəstək, həmçinin tərəflər arasında etimadın bərpasına və razılaşmaların yerinə yetirilməsinə nəzarət baxımından da həyatı əhəmiyyət daşıyır.

Eyni zamanda, iqtisadi inkişaf və regional integrasiya sülhün dayanıqlığını təmin edən əsas amillərdir. Münaqişədən zərər görmüş ərazilərin bərpası, sərhədlərin açılması və bölgə üzrə enerji, nəqliyyat

və digər infrastrukturların bərpası tərəflər arasında qarşılıqlı asılılıq yaradaraq sülhün möhkəmlənməsinə zəmin hazırlayır. Nəhayət, insan hüquqları və sosial ədalətin təmin olunması uzunmüddətli sülh üçün zəruridir. Məcburi köçkünlərin öz yurdlarına təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə qayıtması, etnik qruplar arasında dialoqun və qarşılıqlı anlaşmanın inkişafı, sosial integrasiyanın gücləndirilməsi bölgədə yenidən qarşıdurmaların yaranmasının qarşısını alır. İnsanların gündəlik həyatlarında real dəyişikliklər olmadan sülh sazişləri yalnız formal xarakter daşıyacaq.

Beləliklə, Vaşinqton görüşü və sülh müqaviləsinin paraflanması yalnız başlanğıc nöqtədir. Dayanıqlı sülh üçün siyasi iradə, beynəlxalq dəstək, iqtisadi əməkdaşlıq və insan hüquqlarına hörmət kimi kompleks və bir-biri ilə bağlı şərtlər bərgə təmin edilməlidir. Yalnız bu halda Cənubi Qafqazda sülh və sabitlik uzun müddət davamlı olacaqdır.

Vaşinqton görüşü və orada əldə edilən razılaşmalar Cənubi Qafqazın taleyində dönüş nöqtəsi ola bilər. Prezident İlham Əliyevin siyasi və diplomatik liderliyi ilə Azərbaycan müharibədə əldə etdiyi qələbəni sülh prosesinə uğurlu integrasiya etdirdi. Ermənistanın isə Vaşinqtonda üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməsi

– xüsusilə konstitusiyasında müvafiq dəyişiklikləri qəbul etməsi – prosesin davamlılığı üçün zəruridir.

Sülh müqaviləsinin paraflanması Cənubi Qafqazın gələcəyini müəyyən edən strateji qərarıdır. Bu qərar Azərbaycanın güclü mövqeyi, Ermənistanın məsuliyyəti və beynəlxalq ictimaiyyətin balanslı dəstəyi ilə həyata keçirilməlidir. Nəticədə, Vaşinqton razılaşmaları regionda davamlı sülhün təmin olunması üçün möhkəm zəmin yaratdı. Lakin sülhün tam bərqərar olması üçün siyasi iradə, kompromisə hazır olmaq və konkret addımlar atmaq zəruridir.

Regionun gələcəyi – sabitlik, inkişaf və əməkdaşlıq – diplomatik səylərin uğurlu nəticəsindən asılıdır. Bugünkü sülh gələcək nəsillər üçün yaşanılaacaq bir Cənubi Qafqaz yaradır, gənclərin həyatının qorunmasına, yeni münaqişələrin qarşısını almasına və regionun dünya xəritəsində təhlükəsiz və güclü aktor kimi yer almasına zəmin hazırlayır. Son olaraq qeyd etməliyik ki, əgər İrəvan davamlı sülh istəyirsə, siyasi iradəsini siyasi təzyiqə qurban verməməli, tarixi və strateji məsuliyyətini dərk etməlidir.

Şəbnəm ZEYNALOVA,
XQ-nin siyasi analitiki,
siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru

Vaşinqton formatı yeni reallıq yaradır

Ermənistanda cəmiyyətlə revanşistlər arasındakı uçurum daha da dərinləşir

Azərbaycan, Ermənistan və ABŞ liderlərinin avqustun 8-də Vaşinqtonda keçirilən görüşü İrəvanda həm siyasi dairələrdə, həm də ictimaiyyətdə ciddi rezonans doğurub. Ermənistan daxilində danışıqlara münasibət kəskin şəkildə iki düşərgəyə bölünüb. Bu düşərgələrdən birini son dövrlərdə sülh və sabitlik tərəfdarı kimi çıxış edən hökumət və onun dəstəkciləri, digərini isə danışıqları ərazi güzəştləri və suverenliyə təhlükə kimi qiymətləndirən radikal revanşistlər təmsil edir.

Baş nazir Nikol Paşinyanın komandasına yaxın fiqurlar görüşü sülh prosesində irəliləyişin növbəti addımı kimi qiymətləndiriblər. Hakim “Mülki müqavilə” partiyasının deputatlarının verdikləri açıqlamalarda qeyd olunub ki, Vaşinqton görüşü Ermənistanın suverenliyi və regionda uzunmüddətli sabitliyin və qarşılıqlı etimadın formalaşması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Hakim partiyanın deputatı, parlamentin səhiyyə və sosial məsələlər komissiyasının sədri Narek Zeynalyan Vaşinqton platformasını Ermənistanın xarici siyasət kursunda prinsipial dönüş nöqtəsi adlandırıb. Onun əsas argumenti budur ki, yalnız sülh sazişi və sərhədlərin qarşılıqlı şəkildə hüquqi cəhətdən tanınması Ermənistanın müstəqilliyini və təhlükəsizliyini təmin edə bilər. Zeynalyan sülh gündəliyinə sadıqlıqlarını bir daha vurğulayaraq, bu formatda keçirilən danışıqların Ermənistan üçün təkcə təhlükəsizlik yox, həm də iqtisadi integrasiya və regiondakı təcrid vəziyyətindən çıxış vasitəsi olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, Ermənistanın qorbyönlü siyasəti çərçivəsində Vaşinqtonun vasitəçilik missiyası Rusiyanın zəifləyən nüfuzu fonunda alternativ rol oynamağa başlayıb. Deputat belə görüşlərin davamlı və nəticəyönlü olmasının vacibliyini vurğulayıb: “Bu görüş Ermənistanın beynəlxalq müstəvidə suveren dövlət olaraq tanınması və regional izolyasiyadan çıxması baxımından əvəzsizdir. Vaşinqton görüşü Ermənistanın Qərblə daha sıx əməkdaşlığa doğru addım atdırılın sübutudur”.

Hökumətə yaxın ekspertlər də ABŞ-in prosesə cəlb olunmasını həm balanslaşdırıcı güc, həm də Rusiyadan asılılığın azaldılması yönündə strateji addım kimi

dəyərləndiriblər. Güman etmək olar ki, belə mövqelər Ermənistanın təhlükəsizlik arxitekturasında dəyişiklik istədiyini və bunu reallaşdırmaq üçün diplomatik maneəvrlər etdiyini göstərir.

Lakin Ermənistan müxalifətinin Vaşinqton görüşünə və burada imzalanan sənədlərə münasibəti müsbət olmayıb. Radikal müxalifət, xüsusilə “Hayastan” blokunun nümayəndələri Vaşinqton görüşünə əvvəldən çox ehtiyatla yanaşırdılar. İndi isə onu Ermənistanın milli maraqlarına zidd hesab etdiklərini bildirirlər. Onların fikrincə, bu görüş real nəticə yox, ictimaiyyət qarşısında imitasiya xarakteri daşıyır və Ermənistan tərəfi yalnız Azərbaycanın diktsəsi ilə razılaşmağa (?) məcbur edilib.

Təbii ki, bu tür düşüncədə olanların önündə sabiq xarici işlər naziri Vardan Oskanyan dayanır. O, “Facebook” sosial şəbəkəsindəki hesabında yazıb ki, sülh danışıqları Ermənistanın Qarabağ məsələsindən tamamilə imtinasını və Azərbaycanın şərtlərinə boyun əyməsini (?) legitimləşdirir. Oskanyan iddia edib ki, danışıqlar sülh deyil, Ermənistanın təcrid və zəiflik içində qəbul etdiyi birtərəfli öhdəliklərdən ibarətdir. O, ABŞ-in vasitəçiliyi ilə keçirilən formatı şübhə ilə qarşıladığını bildirib. Burada Ermənistanın deyil, Qərbin geosiyasi maraqlarının ön planda olduğunu iddia edib. Oskanyan Vaşinqtonda imzalanan ikitərəfli və üçtərəfli sənədlərin Ermənistanı hüquqi və siyasi baxımdan zəiflətməyə xidmət etdiyini vurğulayıb: “Biz Ermənistanın milli maraqlarının tam şəkildə zəiflədiyini, Azərbaycanın təzyiqləri qarşısında diplomatik mübarizə apara bilməyən hökumətin iradəsiz davranışını müşahidə edirik. Fakt budur ki, Ermənistan öz suveren ərazilərinin bir hissəsinə nəzarəti mü-

vəqəti və ya həmişəlik güzəştə getməyə razıdır və bu, qəbul edilməzdir. Artıq necə ildir ki, Zəngəzur dəhlizi adlanan ideya Bakı tərəfindən Ermənistanın suverenliyini şübhə altına almaq və müharibədən sonrakı nizamlanmağa yenidən baxılması üçün siyasi silah kimi (?) istifadə olunur. İndi isə Vaşinqton bu tələbi birdəfəlik rədd etmək əvəzinə daha da legitimləşdirdi. Ağ Ev Azərbaycanın tələbinə yaradıcı həll vərənti kimi yanaşdı və bunu müzakirə mövzusunə çevirdi”.

Erməni İnqilabi Federasiyası – “Daşnaksütyun” və ona yaxın qurumlar isə Vaşinqton görüşünü və onun nəticələrini birbaşa Ermənistanın ziyanına qurulan siyasi oyun kimi dəyərləndiriblər. Partiyannın Livandakı mərkəzi komitəsinin və ABŞ-dəki “Hay data” ofisinin bəyanatlarında Ermənistan rəhbərliyinin “Artsax”ı tamamilə unutduğu, tarixi torpaqların (?) hüquqi statusundan imtina etdiyi bildirib. “Daşnaksütyun” bəyan edib ki, Vaşinqton sammiti Ermənistanın təhlükəsizlik maraqlarını deyil, Paşinyanın şəxsi hakimiyyətinə qorumağa yönəlib.

Bəzi revanşist ekspertlər isə görüşdən

sonra sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı hansısa güzəştlərin baş verəcəyini proqnozlaşdırıblar. Onların fikrincə, İrəvan Tavuş bölgəsində bəzi kəndləri Azərbaycana verməyə hazırlaşır və bu, Paşinyanın növbəti siyasi güzəştə olacaq.

Bu istiqamətdə yayılan manipulyativ xarakterli açıqlamaların çoxluğu Ermənistan baş nazirinin mətbuat katibi Nazeli Bağdasaryanı “Facebook” sahifəsində aşağıdakı fikirləri yazmağa məcbur edib: “Ermənistanın “dəhliz” həlləri ilə əvvəlcədən razılaşdığı, indi razılaşdığı və ya gələcəkdə razılaşacağı ilə bağlı bütün iddialar və yazılanlar, sadəcə olaraq həqiqətə uyğun deyil. Baş nazir Paşinyan bu il iyulun 16-da keçirdiyi mətbuat konfransında Ermənistan Respublikasının yavaşlamlarını çox aydın və ikili şərhə yol vermədən təqdim edib. Başqa hər hansı məntiqdən söhbət gedə bilməz”.

Parlamentin sədr müavini Ruben Rubinyan isə “Armenpress”ə açıqlamasında bildirib ki, Ermənistanın Azərbaycanla bağlayacağı istənilən sazişə yolların suverenlik, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiya, eləcə də qarşılıqlılıq əsasında açılması

daxildir: “Yəni indiki halda Ermənistan-dan keçən bütün yollar və infrastruktur ərazi bütövlüyümüz çərçivəsində tam suverenliyimiz və yurisdiksiyamız altında olacaq və hər şey qanunvericiliyimizə uyğun fəaliyyət göstərəcək. Qarşılıqlılıq əsasında blokun açılması o deməkdir ki, Azərbaycan üçün yollar açıqdırsa, Ermənistan üçün də qarşılıqlı faydalı əsasda açıqdır. Bu, doğrudur. Kənardan və ya içəridən gələn, xaricdən diktdə edilən çıxışlarla fikir verməməlisiniz. Səməni narahatlıqlar isə əlavə rəsmi məlumat aldıqdan sonra yəqin ki, aradan qalxacaq”.

Siyasi şərhçilər də məsələyə fərqli yanaşırlar. Vaşinqtonda əldə olunan razılaşmaları dəstəkləyənlər Ermənistanın uzunmüddətli sülhə alternativinin olmadığını bildirirlər. Müstəqil politoloq Suren Surenyants qeyd edib ki, sülh danışıqları istənilən halda mübahisəlidir, amma mövcud geosiyasi reallıqda Paşinyanın atdığı addımlar Ermənistanın təcrid vəziyyətindən çıxması üçün alternativsizdir. Eyni zamanda bəzi ekspertlər danışıqlarda şəffaflığın azlığını şikayətlənirlər. Onların fikrincə, ictimaiyyətə heç bir konkret məlumat təqdim olunmadan sülh sazişi ifadəsinin təkrar-təkrar istifadə olunması cəmiyyətdə çaşqınlıq yaradır.

İrəvan və Bakının Vaşinqtonda imzaladıkları sülhtəyönümlü sənədlər ətrafında yaranan müzakirələr Ermənistan siyasi spektrində fikir ayrılıqlarını bir daha üzə çıxardı. İqtidar sülh gündəliyini davam etdirməkdə ısrarlıdır və bu prosesə Qərbin dəstəyini önəmli sayır. Müxalifət və revanşist dairələr isə emosional çağırışlarla cəmiyyəti təşvişə salmağa çalışsalar da, geniş ictimaiyyət onların çağırışına əvvəlki qədər həssas yanaşmır. Xalqın böyük əksəriyyəti sabitlik və iqtisadi rifah istəyir. Bu səbəbdən də radikal qrupların istəklərinə çatmaq ehtimalı azdır və cəmiyyət onları getdikcə daha çox marginal qüvvə kimi görməyə başlayır.

Səxavət HƏMİD
XQ

Azərbaycanın sülh prinsipiallığı – Ermənistan üçün ev tapşırığı

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Prezident İlham Əliyev Ağ Evdə Prezident Donald Tramp və Baş nazir Nikol Paşinyanla birgə mətbuata bəyanatında bildirdi ki, Azərbaycan və Ermənistan Sovet İttifaqının süqutu nəticəsində müstəqillik əldə etdikdən sonra müharibə şəraitində olub: “Biz müharibələrə, işğal dövrünə və qan tökülməsinə uzun illər sərf etdik. Bu gün tarixi gündür, çünki biz sülhü bərqərar edirik. Prezident Tramp Qafqaza sülh gətirir və biz buna görə ona minnətdarıq. Əminəm ki, Ermənistan ilə Azərbaycan sülhün əldə olunması üçün özlərində cəsarət və məsuliyyət tapacaq, xalqlarımız da barışacaq. Biz qarşıdurma və qan tökülməsi səhifəsini çevirəcəyik, uşaqlarımız üçün işıqlı və təhlükəsiz gələcək təmin edəcəyik. Mən çox şadam ki, biz bu gün yeni, gözəl tarix yazırıq”.

Prezident Tramp da bəyanatında 35 ildən artıq davam etmiş münaqişənin insanlara əziyyət və məhrumiyət gətirdiyini vurğuladı. Sülhün vacibliyi ritorikasına köklənmiş ABŞ lideri, həmçinin, indiyədək bir çox ölkələrin, Avropa İttifaqının və Rusiyanın konfliktin həlli ilə bağlı gərgin çalışdığını, lakin əməli nəticəyə nail ola bilmədiyini diqqətə çatdırdı. Əlbəttə, o, özünün ənənəvi atmacasından da qalmadı: “Ayaq üstə yuxulayan Co Bayden də bu məsələ ilə məşğul olmağa çalışıb, ancaq nəticəsi necə olub bəllidir. O, yəqin ki, bu işə 12 dəqiqə vaxt sərf edib”.

Qeyd edək ki, Trampın 12 dəqiqə məntiqin səmərəsizlik preambulası, əslində, təkcə Birləşmiş Ştatların sabiq dövlət başçısı Baydenə ünvanlanmış mesaj deyil. Məlumdur ki, uzun illər ərzində Bakı ilə İrəvan arasındakı münaqişənin həllinə laqeyd yanaşılıb. Daha doğrusu, yanaşma işğalın leqallaşdırılmasına yönəlib. Ermənistan da çalışdığı bu olub. 2020-ci ilin 44 günlük müharibəsindən sonra da rəsmi İrəvanın Qarabağ əvantürasını davam etdirmək əzmi, müxtəlif manipulyasiyaları nəzərimizdən yayınmayıb. Görünür, elə bu səbəbdəndir ki, Prezident İlham Əliyev III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları ilə görüşündə Ermənistanı inan xüsusunda bəzi məqamlara toxundu. Dövlətimizin başçısının konkret nədən söz açdığını bildirəcəyik. Hələlik isə Paşinyanın Vaşinqtondakı birgə mətbuat konfransında dilə gətirdiyi bir fikri diqqətə çatdırmaq. Baş nazir dedi ki, ABŞ-da Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərində mühüm nailiyyət əldə edilib. Ölkələr keçmiş tarixlərindən fərqli olacaq yeni həyətinin təməlini qoyub: “Sülh sazişinin paraflanması ölkələrimiz arasında onilliklərdir davam edən

münaqişəyə son qoyulmasına yol açacaq, onlar üçün bir-birinin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə tam hörmətlə yanaşaraq, yeni dövrü başladacaq. Bu gün Prezident Trampın şahidliyi ilə onun da imzaladığı bəyannamə daha çox əminlik və inam yaradır ki, biz Cənubi Qafqazda sülh, rifah, təhlükəsizlik və iqtisadi əməkdaşlıq səhifəsini açırıq”.

Bəli, Prezident İlham Əliyev III Şuşa Qlobal Media Forumunda bildirmişdi ki, “amma erməni həmkarım ilə uzun diskussiya zamanı müzakirə etdiyimiz mövzulardan biri də tərəflər arasında etimadın çox aşağı səviyyədə olması idi. Bu, tamamilə başadüşüləndir. Bizə gəlincə, mövqeyimiz heç vaxt dəyişməyib. 2003-cü ildə “Qarabağ bizim torpağımızdır!” dediyim kimi, bu 22 il ərzində də bunu demişəm və deyirəm. Amma ermənilərin mövqeyi dəyişib. Onun yenidən dəyişməyəcəyi ilə bağlı təminat varmı? Belə bir zamanət var? Etimologiyani, şüurun təkamülünü nəzərə alsaq, mənim belə bir təminatım yoxdur”.

Görünür, elə məhz bu səbəbdəndir ki, dövlətimizin başçısı Vaşinqtonda mətbuata birgə bəyanatında vurğuladı: “İlk növbədə, qeyd etmək istərdim ki, bu gün biz artıq neçə vaxtdır danışıqlar prosesində olan sülh sazişini parafladıq. Onun burada, dünyanın bir nömrəli paytaxtında, dünyanın bir nömrəli ofisində və Birləşmiş Ştatların hörmətli Prezidenti qarşısında paraflanması faktı göstərir ki, tərəflərdən heç biri geri çəkilməyəcək. Bununla bağlı heç bir şübhə yoxdur. Əgər bizlərdən kimsə, Baş nazir Paşinyan və ya mənim özüüm geri çəkilmək istəsəydik, buraya gəlməzdik. Beləliklə, Siz, eləcə də Azərbaycan icti-maiyyəti tam əmin ola bilər ki, bu gün baş verən hadisə Qafqaza sülh, uzunmüddətli sülh, əbədi sülh gətirəcək”.

Göründüyü kimi, Prezident İlham Əliyevin fikirləri də sülh prosesini tam və möhkəm təminat altına almaq və dünyanın diqqətini ona cəlb etmək məqsədi daşıyır. Bütün razılıqlar əldə olunubsa, hər bir məsələ ətrafında ortaq məxrəcə gəlinibse, deməli, qarşıda duran vəzifə öhdəlikləri

yerinə yetirməkdir. İndiki halda, sözü nü tutmalı olan tərəf Ermənistan rəhbərliyi-dir. Öhdəliklər isə Birgə Bəyannamədə çox açıq şəkildə əksini tapıb. Onlardan birincisi ATƏT-in Minsk qrupu və onunla əlaqəli strukturlarının bağlanmasıdır ki, səndə Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri tərəfindən ATƏT-ə birgə müraciətin imzalanması şahidlik əksini tapdı, habelə qurumun bütün iştirakçı dövlətləri bu qərarın qəbuluna çağırıldı. Ermənistanın ikinci öhdəliyinə gəlincə, bu, konstitusiyaya dəyişiklikdir. Nəzərə alaq ki, Prezident İlham Əliyev III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları ilə görüşü zamanı Minsk qrupunun buraxılması ilə yanaşı, dəyişikliyin də sülh müqaviləsinin imzalanması yolundakı əsas maneə olduğunu demişdi.

Başlıca məqamlardan biri də odur ki, dövlətimizin başçısı məhz həmin görüşdə barış sazişinin paraflana biləcəyindən söz açmışdı. Yəni, faktiki olaraq, iyulun 19-da avqustun 8-də yaşananların Azərbaycanın iradəsi daxilində olduğunu təsdiqləmişdi: “Bəli, mətn paraflana bilər və Azərbaycan

tərəfi artıq Əbu-Dabidə bu təkliflə çıxış edib. Lakin bildiyiniz kimi, paraflanma heç də imzalanma demək deyil. Yəni, biri var ki, tərəflər arasında şifahi razılıq əldə olunur, biri də var ki, tərəflər sənədin hər səhifəsinin sonunda öz imzalarını qoyaraq onu paraflayır”.

Prezident İlham Əliyev III Şuşa Qlobal Media Forumunda Azərbaycan və Ermənistanın sülh müqaviləsinin imzalanmasına çox yaxın olduqlarını da vurğulayıb, prosesin geridönməz xarakter aldığı fikrini bölüşmüş, həmçinin, bir daha qətiyyətli mövqe ortaya qoymuşdu. “Bunun hər hansı bir yenidən baxılması, yenidən baş verməsi mümkün deyil. Biz heç nəyi yenidən müzakirə etməyəcəyik. Ancaq Ermənistan yenidən müzakirəyə başlamağa çalışırsa, o deməkdir ki, onlar sülh istəmirlər. Deməli, o ərazi iddiası qalır. Ona görə də biz düzgün istiqamətdəyik. Onlar öz ev tapşırıqlarını yerinə yetirməlidirlər. Bu baş verdiyi halda biz sülh müqaviləsinə imzalaya bilərik. Bu da region üçün çox böyük yenilik, çox böyük dəyişiklik olacaq və biz artıq bu haqda danışdıq”, - deyən ölkəmizin lideri Vaşinqtonda media nümayəndələrimizin suallarını cavablandırarkən də, Ermənistan üçün ev tapşırığını xatırlatmışdı: “Təbii ki, Ermənistanın, necə deyirlər, ev tapşırıqları da var. Bildiyiniz kimi, onların konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiası məsələsi imkan vermədi ki, bu gün sülh sazişi imzalanınsın. Amma bu dəyişikliklər edildəndən sonra artıq sülh sazişi istənilən vaxtda imzalana bilər”.

Sonda ümumiləşdirmə apararaq, Prezident İlham Əliyevin Ermənistan üçün müəyyənləşdirdiyi ev tapşırığı məntiqi üzərində dayanacaq. Əslində, dövlətimizin başçısının istər Vaşinqtonda, istərsə də Xankəndidə səsləndirdiyi fikirlər İrəvanın sözügedən tapşırıqə yanaşmasının həssaslığı naminə çağırışdır. Diqqət yetirdinizsə, ölkəmizin lideri sülhdən geriye çəkilməyin yolverilməzliyini vurğuladı. Bu vurğulanma, müəyyən mənada, ABŞ-a da mesajdır. Bir halda ki, ölkə vasitəçidir, deməli, hadisə və proseslərin bundan sonrakı axarına da nəzarəti möhkəm saxlamaqlı, əldə edilmişlərin sıradan çıxamaması üçün immunitet formalaşdırmalıdır. Həm də ona görə ki, Birləşmiş Ştatların Tramp yolu, Tramp marşrutu və ya Beynəlxalq sülh və rifah üçün Tramp marşrutu var. O marşrut ki, Azərbaycanın digər əraziləri ilə Naxçıvan arasında maneəsiz gediş-gəlişi təmin edəcəkdir və mövcud məqam ABŞ Prezidentinin şahidliyinin rəsmiləşdiyi Birgə Bəyannamədə əksini tapmaqdadır. Bu yerdə baş nazir Paşinyanın Vaşinqtonda Prezident İlham Əliyevdən dərhal sonra söz alaraq “Üzr istəyirəm, tam razıyam. Heç bir əlavəm də yoxdur” söyləməsinə də xatırlayaq. Həqiqətən, əlavə yox, gerçək iş olmalıdır ki, qarşıdakı zaman kəsiyi Ermənistanın buna nə dərəcədə məsuliyyətli yanaşacağını göstərəcək. Necə deyərlər, yaşayarıq görürük.

Ə.CAHANGİROĞLU
XQ

Bakı – Vaşinqton təmaslarında həlledici amil

Hazırda Prezident İlham Əliyevin ABŞ-a səfəri fonunda müzakirə edilən başlıca məsələlərdən biri Birləşmiş Ştatların Prezidenti Donald Trampın ölkəmizin liderinə münasibətidir. Bəri başdan deyək ki, münasibət yüksək səviyyədədir və fikrimizin təsdiqi baxımından bir çox məqamların üzərində dayanmaq mümkündür. Ancaq əvvəlcə başqa nüansa diqqət yetirək.

Məlumdur ki, cənab Tramp ilk dəfə ABŞ prezidenti olduğu 2017–2021-ci illərdə bir çox dünya lideri ilə münasibətlərində qeyri-adi, bəzən diplomatik etikətdən uzaq kimi qiymətləndirilən davranışlarla yadda qalıb. Məsələn, o, Almanıyanın sabiq Kansleri Angela Merkelin əlini sıxmaqdan imtina etmişdi. Bu mənada Fransa Prezidenti Emmanuel Makronla bağlı durum bir qədər fərqlidir. Tramp fransalı həmkarının əlini o qədər uzun müddət, özü də möhkəm sıxılmış halda saxlamışdı ki, həmin səhnəyə “əl sıxmaq döyüşü” də deyilir. Amma bu, həl əsə deyil. ABŞ lideri NATO sammiti zamanı Makronu əməlli başlı aşıqlamışdı. Birinci ikincini təhqirə yaxın şəkildə tənqid etmiş, Fransanın ümumi maraqlar naminə daha çox pul xərc etməli olduğunu bildirmişdi. Təfərrüatlara varmadan onu da deyək ki, ABŞ Prezidentinin Kanadanın baş nazirinə xoşagəlməz münasibəti də olub, Almanıyanı Rusiyanın əsiri qismində qələmə verdiyi vaxtlar da.

Cənab Trampın qeyri-adi davranışlarına hansısa formada haqq qazandırmaq niyyətindən uzağıq. Amma onu deməliyə ki, Birləşmiş Ştatlar lideri, loru dildə desək, kimə nə etdiyini, kiminlə nə cür, hansı formada davrandığını yaxşı bilir. Heç şübhəsiz, hamını tanıyır, hər kəsdən xəbərdardır. Elə götürək, Makronu. Belə bir əvantürüstə, Fransa adına rüsvayçılıq olan şəxsə necə normal yanaşsan? Eləcə də Makronun dirijör çubuğu ilə hərəkət edən Avropanın bir çox rəhbərlərini sayı salmaq vaxt itkisindən başqa bir şey deyil. Tramp üçün

Prezident İlham Əliyevə münasibətin timsalında

isə vaxt qızılıdır. Bütün bunlara görədir ki, dünyada Trampın ayrı-ayrı ölkə başçılarına münasibəti ayrıca müzakirə mövzudur.

Əlqərəz, Prezident Tramp Azərbaycanla ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında hər iki ölkənin hökuməti arasında Anlaşma Memorandumunun imzalanması zamanı Prezident İlham Əliyevə xitabən “Xalqınız böyük xalqdır”, “Siz böyük lidersiniz” dedi. Birləşmiş Ştatlar liderinin ölkəmizin başçısına münasibətinin daha parlaq təzahürünə nəzər salaq: “Sizə daha bir hədiyyəm var. Bu, Ağ Evin rəmzi açarıdır. Mən bunu nadir hallarda təqdim edirəm”.

Ümumən Ağ Evin rəmzi açarlarının təqdim edildiyi dövlət başçıların sayı çox az olar. Hər halda, bununla bağlı məlumata təsadüf edilmir. Cənab Trampın iltifatına gəlincə, onun xoş sözləri Prezident İlham Əliyevin şəxsində, ümumən, Azərbaycan xalqına ünvanlanıb. Çünki Ağ Ev rəhbəri xalqımızın keçdiyi ağır məşəqqətlərdən agahdır. Məşəqqətlərdən və çətinliklərə sinə görmək, düşdüüyü ağır durumla, işgalla barışmaq əzmindən daha həmçinin. Bu, son dərəcə mühüm amildir. Nəzərə alaq ki, dünya, hər bir halda, güc dünyasıdır. Azərbaycan haqqı və ədaləti güc yolu ilə bərqərar edib. Ölkəmizdə heç yerdə olmayan, səmimi əsaslara malik xalq-iqtidar vəhdəti var. Belə bir vəhdət yalnız yüksək dəyərlə ləyiqdir. Prezident Tramp məhz həmin dəyəri ifadə etdi. Meydana ritorik sual çıxır: Məsələn, Fransada, yaxud Qərbin hansısa ölkəsində oxşar durum varmı?

Bəli, Azərbaycandakı xalq-iqtidar vəhdəti özlüyündə ənənədir. Bu ənənənin banisi Ulu öndər Heydər Əliyevdir. Prezident İlham Əliyev isə onu inkişaf etdirərək, ideoloji əsasları daha da möhkəmləndirib, dolğun məfkurəvi struktur formalaşdırıb.

Xalq-iqtidar vəhdəti özünün ən parlaq təəcəssümünü 44 günlük Vətən müharibəsində göstərdi. Heç şübhəsiz, okeanın o tayında mərd övladlarımızın savaşı qəhrəmanlığından yaxşı xəbərdardırlar.

Cənab Trampın Prezident İlham Əliyevə müstəsna münasibəti kontekstində vurğulanmalı daha bir məqama diqqət yetirməzdən əvvəl dövlətimizin başçısının Vaşinqtonda ölkəmizin media vasitələrinə müsahibəsində dilə gətirdiyi bir fikrə nəzər

salaq: “Əlbəttə, eyni zamanda, bu ədalət-siz düzelişin ləğv edilməsi və bunun məhz öz ofisində mənim iştirakım ilə etmək çox bir rəmzi xarakter daşıyır. Onu başqa bir formada da edə bilərdi, sonra imzalaya bilərdi. Amma o, mənim iştirakım ilə bunu etməyə qərar vermişdi”.

Məlum olduğu kimi, cənab İlham Əliyev Prezident Tramp tərəfindən “Azadlıq Müdafiə Aktı”na 907 sayılı düzəlişi ləğvindən söz açır. Bu düzəlişin 1992-ci

ildə torpaqlarımızın işğalının yaşandığı bir vaxtda qəbul edildiyi məlumdur. Həmin vaxt ABŞ-dakı erməni lobbisinin səyləri ilə ərəşəyə gəlmiş sənəd Azərbaycanın, guya, Ermənistanı blokadağa aldığı və buna görə ölkəmizin, bir növ, cəzalandırıldığı məntiqini rəhbər tutmuşdu. Bu məntiqin isə ölkəmizə qarşı görünməmiş ədalətsizlik payı var.

Prezident İlham Əliyevin diqqətə çatdığımızıq iqtibasdakı fikirləri “907”nin nümayişkarənə ləğvinin böyük siyasi jest məhiyyətini açıqlayır. Jestin müəllifi olan Tramp, eyni zamanda, ölkəsindəki anti-Azərbaycançı qüvvələri susdurur. Bu hərəkət Prezident İlham Əliyevli Azərbaycanı keçdiyi yola böyük dəyərdir. Heç şübhəsiz, bu dəyər də ölkəmizin liderinin şəxsinə olan yüksək münasibətdən qaynaqlanır.

Bu dəyərin nəticəsidir ki, hazırda Azərbaycan-ABŞ münasibətləri tamamilə yeni bir mərhələyə - strateji tərəfdaşlığa doğru inamla irəliləyir. Vaşinqtonda tərəfdaşlığın möhkəm təməli qoyuldu və məsələ barədə beynəlxalq aləmə müstəsna mesaj verildi. Əlbəttə, ən böyük mesaj Cənubi Qafqazda sülhdür. Sülhün isə cənab İlham Əliyevin təbircə desək, dünyanın liderinin möhtəşəm Prezidentinin real təminatı var.

Sonda yekun qənaətə gələrək deyək ki, Prezident Trampın Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə yüksək səviyyəli münasibəti yeni mərhələyə qədəm qoymuş Bakı-Vaşinqton təmasları üçün mühüm və həlledici faktordur. Heç şübhəsiz, bu faktor gələcəyə hesablanmış yüksək dəyərdir. Elə bir dəyər ki, özündə dinamizmi və çevik fəaliyyət prioritetini birləşdirməklə, qlobal dəyişikliklərin təsirindən müdafiə potensialını və immunitetini daşıyacağı indidən şübhə doğurmur.

Əvəz RÜSTƏMOV
XQ

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Vaşinqtondakı tarixi görüşdə əldə olunan uğur ötən müddət ərzində erməni lobbisinin, diasporasının, xristian təəssübkeşliyini əlində bayrağa çevirən katolikosların girovuna çevrilmiş Bayden-Blinken cütüyünün, Ermənistanı yeni müharibəyə sövq etməyə çalışan Emmanuel Makronun, barışıq əvəzinə bölgəyə hərbi kəşfiyyat yeridən Avropa İttifaqının, siyasi bəyanatları “konveyerinə” çevrilən Avropa Parlamenti və Avropa Şurası kimi haypərəst qurumların Azərbaycanı sülh danışıqlarında güzəştə məcbur etməyə yönəlik məkrli planlarını iflasa uğrattı. Diqqətə layiq məqamlardan biri də odur ki, Azərbaycan Prezidentinin qətiyyətliliyi və dönməz siyasəti nəticəsində hamı gördü ki, bölgə xalqları çoxdan arzuladıqları sülhə özləri vasitəçisi, birbaşa dialoq yolu ilə nail olmağı bacarırlar. Tarix göstərdi ki, münafişlərin kökündə duran, onu qızışdıran dövlətlərin “vasitəçiliyi”nə ehtiyac yoxdur. Onlar sülhə mane olmasınlar, yetər.

Tarixdə şəxsiyyətin rolunu inkar edən sovet ideologiyasının çürüklüyü bir daha sübuta yetirildi. Prezident İlham Əliyev İkinci Qarabağ müharibəsində zəfərin memarı olmaqla yanaşı, həm də sülh gündəliyinin banisidir. Azərbaycan 2022-ci ilin əvvəlində sülh müqaviləsinin əsasını təşkil edən “5 əsas prinsipi” Ermənistanı təqdim etmişdi. Bu prinsipləri xatırladığımızda: Bir-birinin suverenliyinin, ərazi bütövlüyünün, sərhədlərin toxunulmazlığının tanınması; Bir-birinə qarşı ərazi iddiası ilə çıxış etməmək; Bir-birinə qarşı güc tətbiq etməmək, güc tətbiqi ilə hədələməmək; Sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiyası, diplomatik münasibətlərin qurulması; Kommunikasiyaların açılması.

Bu prinsiplərin ədalətə və beynəlxalq hüquqa söykəndiyini, nəhayət, dərk edən Ermənistan hakimiyyəti sonda məhz Bakının təklif etdiyi sülh layihəsi ilə razılaşmalı oldu. Ən müxtəlif istiqamətlərdən edilən siyasi və diplomatik təzyiqlərə, hayların global mediada təşkil etdikləri qarayaxma kampaniyasına, sanksiya hədələrinə baxmayaraq, Prezident İlham Əliyev prinsipial mövqeyindən bir addım belə geri çəkilmədi. Əksinə, tarixi ədalət, reallığı və həqiqəti silah edib Şər qüvvələrin üstünə yeridi, əsl liderə xas cürət və prinsipiallıq nümayiş etdirdi, siyasi strategiyasına sonadək sadıq qaldı və onu uğurla reallaşdırdı.

Artıq neçə gündür ki, Vaşinqton danışıqlarının nəticələri dünya mediasında, beyni mərkəzlərində, sosial şəbəkələrdə təhlil edilir, dəyərləndirilir. Aparıcı dövlətlərin liderlərinin tərəflərə ünvanladığıları təbrik məktublarında, ekspert rəylərində ABŞ paytaxtında əldə olunan razılaşmaların bölgəyə sülh və rifah gətirəcəyinə dair əminlik ifadə olunur. İkitərəfli və üçtərəfli danışıqların uğurlu yekunları ilə bağlı Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin

Ekspert rəyi

Rasim MUSABƏYOV,
Milli Məclisin deputatı, politoloq

– Azərbaycana qarşı Bayden administrasiyasının təşkil etdiyi, Blinkenin icra etdiyi ssenarilərin məqsədi ölkəmizin “qəsbkar”, “agressiv”, “sülhdən yayınan” imicini yaratmaqdır. Amma rəsmi Bakı hələ o zaman bu və erməniyə qarşı digər qüvvələrin siyasi tənqidatlarını neytrallaşdırmağı bacardı. Baxmayaraq ki, belə təzyiqlər Avropa Parlamenti, ABŞ Senatı kimi böyük nüfuzlu yüksək mənsəbə malik siyasi institutların qəbul etdikləri bəyanatlar, qətnamələr formasında edilirdi. Aydın məsələ idi ki, bundan məqsəd Azərbaycanın danışıqlarda mövqeyini zəiflətmək, onların tələbləri ilə razılaşmaq idi.

İndi isə Azərbaycanın qarşısında

məqsədə çatmaq üçün fərqli bir missiya vardır: Amerika Birləşmiş Ştatları ilə münasibətləri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırmaq. O zaman Bakının İrəvana qarşı haqlı tələblərini eşidəndə təkcə Rusiyada, Avropada deyil, həm ABŞ-da özlərini turşuduanlar bu gün Azərbaycanın sülh gündəliyini dəstəkləyirlər. Donald Trump administrasiyası Bakının irəli sürdüyü və ardıcılıqla riayət etdiyi sülh formatını bir-mənalı şəkildə dəstəklədi. Avqustun 8-də Vaşinqtonda imzalanmış sənədlərdə Azərbaycanın bütün tələbləri öz əksini tapdı. Həmin prinsiplər təkcə Paşinyanın deyil, eləcə də ABŞ prezidentinin imzası ilə də təsdiqləndi.

Azərbaycan ABŞ-la münasibətlərin inkişaf etdirilməsində maraqlıdır. Regionda balansın gözlənilməsi bölgə ölkələrinin müstəqilliklərinin möhkəmləndirilməsi üçün olduqca vacib amildir. Yəni, Rusiya və İranın bölgədə dominantlıq istəklərinə qarşı ABŞ nüfuzu və imkanları həm Azərbaycan, həm Ermənistan, həm də Ermənistan üçün güclü dəstəkdir. Bu dəyişikliklər Azərbaycan Prezidentinin apardığı düzgün və ardıcıl siyasətin nəticəsində baş verdi. Hesab edirəm ki, Vaşinqton görüşünün müsbət nəticələri həm də İlham Əliyevin yürütdüyü uğurlu xarici siyasətin bəhrəsi sayılmalıdır.

Edir. Misa üçün, ATƏT rəsmisi deyir ki, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin imzaladıqları 8 avqust Bəyannaməsinin reallaşmasında öz üzərinə düşəni etməyə hazırdır. Paradoksal vəziyyət yaranır. İki liderin imzaladığı həmin Bəyannaməyə görə, bu təşkilatın bundan sonra icra edə biləcəyi ən faydalı iş ancaq bədnam Minsk qrupunun ləğvidir. Münafişlərin həlli üçün

beynəlxalq vasitəçilik mandatı verilmiş bu qrupun işi 30 ilə yaxın müddətdə Azərbaycanı işğalın nəticələri ilə barışdırmağa çalışmadan ibarət olub.

Maraqlı açıqlamalardan biri də Fransa senatının üzvü Natali Quleyə məxsusdur. Rəsmi Parisin erməni lobbisinə xidmət etməsi səbəbindən oyundankənar vəziyyətdə qaldığına təəssüflənən madam Qule ölkəsinin tezliklə Azərbaycanla münasibətlərini yaxşılaşdıracağına ümid etdiyini bildirib.

Bəli, dünənədək İrəvanla sülh danışıqlarında Bakını güzəştə məcbur etmək, təzyiq göstərmək üçün min oyundan çıxanlar bu gün reallığı qəbul etməyə məcbur oldular. İndi onlar Vaşinqton razılaşmalarının təqdir etdiklərini bildirir, hətta alqışlayırlar. Bəli, tarix Azərbaycan liderinin təmsilində təzyiqi təqdirə çevirməyin mümkünlüyünə şahidlik elədi. Bu, qalib Prezident, regiona sülh gətirən İlham Əliyevin, Azərbaycan diplomatiasının növbəti parlaq qələbəsidir.

Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton səfəri, orada imzalanan birgə sənədlər həm də Azərbaycanofobiya xəstəliyinə tutulmuş Fransa Prezidenti Makronun, keçmiş qondarma qurumu “taniyan” fransız deputatların, Avropa Parlamentinin, Qərb mediasının, “Amnesty International”, “Human Rights Watch” kimi üzəndənə təşkilatların, erməni lobbisinin, ANCA-nın, Azərbaycanı sanksiya, təcridlə hədələyənlərin, Borellərin, Frenk Pallonellərin, Adam Şiff-lərin iflasıdır. Həm də tam və qəti iflası.

İmran BƏDİRƏXANLI
XQ

Ekspert rəyi

Tofiq ABBASOV,
siyasi icmalçı

– Rəsmi Bakının yanaşması ondan ibarətdir ki, dövlətlərarası münasibətlərə bərabərliyə qənaəti prinsipi hakim kəsiləcəkdir. Əgər bu prinsip pozulursa, həm balans pozulur, həm də digər tərəfdən dialoq monoloqa çevrilir. Bu o deməkdir ki, bir tərəf qarşı tərəfi eşitmək istəmir, həətə ona öz niyyətini sırmağa çalışır. Həm də onu özündən aşağı səviyyədə görür. Amma Bakı həm qonşuları, həm Avropa-nın siyasi institutları, həm də ABŞ-la münasibətləri qarşılıqlı anlaşma və etimad mühiti formalaşdıraraq, birgə səylərlə lazımı nəticələri əldə etdi. Amma əvvəllər nə gördük? Bəzi güc mərkəzləri Azərbaycanın bu sağlam yanaşmasına, ədalətli və obyektiv şərtlərinə göz yumub, bizi təzyiq göstərməyə, hətta aşağılamağa çalışdılar. Təbii ki, bu cür zərərli yanaşma heç vaxt özünü doğrulda bilməzdi və son-da belə də oldu. Avropa İttifaqı, Fransa, yaxud Bayden administrasiyası açıq-aşkar təhriki mövqe tutmaqla özlərini biabır etdilər. Azərbaycan hakimiyyəti bütün bunlara soyuqqanlı yanaşmaqla öz maraqlarını qoruyub saxlaya bildi. Və sübut etdi ki, biz heç bir təzyiqin, diktatın qarşısında təslim olmayacağıq. Əksinə, onlarla mübarizə apardıq.

Vaşinqton görüşü göstərdi ki, rəsmi Bakı son dərəcə rəşional və pragmatik davranışla təkcə öz maraqları uğrunda deyil, eyni zamanda, dünya birliyi qarşısında böyük bir öhdəliyi boynuna götürərək nəticələrin əldə olunmasında aparıcı rol oynadı. Hamı gördü ki, Azərbaycanın bölgədəki vəziyyətlə bağlı mövqeyi digərlərindən həmişə öndə və üstün olub. ABŞ görüşləri təsdiqlədi ki, bütün bu proses Azərbaycan Prezidentinin ssenarisində üzərində qurulub və o, çox böyük uğur qazandı. Azərbaycan təhlükəsizliyini itəşsalçısı kimi bütün dünya qarşısında almalıq və üzünə gətirdi.

Bəli, Ermənistanla müqayisədə Azərbaycan daim fərqli mövqedə olub. Rəsmi İrəvan öz xalqına problemlər yaşatmaqla məşğul olanda, Bakı yeni münafişlərin qarşısını almağa çalışırdı. Əgər İrəvan İkinci Qarabağ müharibəsi bitən kimi sağ-lam mövqe tutsaydı, bu gün bölgədə fərqli durum olardı. Sülh prosesini sabit relslər üzərinə qoyan Azərbaycanı, Ermənistan hakimiyyəti bunu gec də olsa başa düşdü.

Sülhməramlı hazırlıq, yoxsa geosiyasi mesaj?

Paşinyan hökuməti Qərbə integrasiya kursunu hərbi müstəviyə yönəldir

Avqustun 12-dən 20-dək Ermənistanda beynəlxalq sülhməramlı missiyalarda iştiraka hazırlıq çərçivəsində ABŞ-la birgə “Qartal tərəfdaşı 2025” (“Eagle partner 2025”) hərbi təlimi keçiriləcək. Ermənistan mediasının verdiyi məlumata görə, təlimlərdə iştirak edəcək amerikalı hərbiçiləri gətirən ABŞ Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus iki hərbi nəqliyyat təyyarəsi İrəvanda-ki “Zvartnots” hava limanına edib.

Təlimlərdə Ermənistanın sülhməramlı briqadəsi, həmçinin ABŞ qoşunlarının Avropa və Afrikadakı bölmələri və Kanzas Milli Qvardiyası iştirak edəcək. Birləşmiş Ştatların İrəvandakı səfirliyinin yaydığı məlumata görə, təlimlər tibbi evakuasiya prosedurlarına diqqət yetirməklə sülhməramlı tapşırıqların hazırlanmasını və həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Manevrlərin keçirilməsində məqsəd sülhməramlı əməliyyatlar çərçivəsində beynəlxalq sülhməramlı missiyalarda iştirak edən bölmələrin qarşılıqlı fəaliyyət səviyyəsini yüksəltmək, idarəetmə və taktiki rabitə sahəsində qabaqcıl təcrübə mübadiləsi aparmaq, o cümlədən Ermənistan silahlı qüvvələrinin sülhməramlı bölməsinin döyüş hazırlığını artırmaqdır.

Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin yaydığı məlumata isə bildirilib ki, ABŞ-la birgə təlimlər ölkənin müxtəlif bölgələrində keçiriləcək. Təlimlərin rəsmi məqsədi Ermənistan silahlı qüvvələri hərbi qulluqçularını beynəlxalq sülhməramlı missiyalarda iştirak

üçün hazırlamaq, onların taktiki, texniki və logistika bacarıqlarını artırmaqdır. Bu tip məşqlər NATO standartlarına uyğun fəaliyyət vərdişlərinin mənimsənilməsi üçün də nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, Ermənistan–ABŞ hərbi əməkdaşlığının yeni mərhələsi kimi qiymətləndirilən təlimlər ilk dəfə 2023-cü ilin sentyabrında keçirilib. O zaman Ermənistan hökuməti bildirmişdi ki, məqsəd BMT mandatı çərçivəsində həyata keçirilən sülhməramlı əməliyyatlara hazırlığı təkmilləşdirməkdir. ABŞ isə bunu Cənubi Qafqaz ölkəsi ilə hərbi əməkdaşlığı inkişaf etdirmək və Ermənistanın beynəlxalq təhlükəsizlik təşəbbüsələrinə integrasiyasını gücləndirmək kimi təqdim etmişdi. Təlimlərdə əsasən kiçik bölmələr səviyyəsində taktiki tapşırıqlar, müdafiə və hücum əməliyyatlarının planlaşdırılması, fəvqəladə hallarda təxliyyə və tibbi yardım prosedurları, həmçinin mütəsəbit rabitə sistemlərinin istifadə qaydaları öyrədilir. Ermənistan tərəfi bildirir ki, bu təlimlər üçüncü

ölkələrə qarşı yönəlməyib və sif sülhməramlı xarakter daşıyır. Bununla belə, regionun mövcud geosiyasi həssaslığı fonunda tədbir diqqəti cəlb edir.

“Qartal tərəfdaşı” təlimlərinin keçirilməsi bir neçə mühüm geosiyasi və daxili siyasi mesaj daşıyır. Birincisi, bu, İrəvanın son illərdə müşahidə olunan xarici siyasət vektorunun Qərbə doğru yönəlməsinin konkret təzahürüdür. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra, xüsusilə 2022–2023-cü illərdə Rusiya ilə münasibətlərdə gərginlik artıqca Ermənistan yeni təhlükəsizlik tərəfdaşları axtarmağa başladı. ABŞ və Avropa İttifaqı ilə müdafiə sahəsində əməkdaşlıq bu siyasətin mühüm hissəsidir. Adı çəkilən təlimlər bu prosesin hərbi-simvolik göstəricisidir.

İkincisi, bu tip təlimlər Ermənistan ordusunun NATO standartlarına uyğunlaşmasını sürətləndirə bilər. Bu, texniki hazırlıqdan tutmuş, komanda idarəetmə strukturlarına qədər geniş spektrdə yeniliklər deməkdir. Qısamüddətli perspektivdə bu, sülhməramlı missiyaları üçün faydalı olsa da, perspektivdə Ermənistanın təhlükəsizlik sisteminin Rusiya mərkəzli Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı formatından uzaqlaşmasını sürətləndirə bilər. Rusiya bu təlimləri bəyannamədiyi açıq şəkildə bildirib. Moskva üçün Ermənistanın ABŞ-la hərbi əməkdaşlığının güclənməsi, xüsusən də Qərb standartlarına keçidi öz mövqelərinin Cənubi Qafqazda zəifləməsi deməkdir. Kreml tərəfindən idarə olunan media hələ 2023-cü ildə keçirilən ilk “Eagle partner” manevrlərini “Qərb tərəfindən Ermənistanın ələ alınması” kimi qələmə vermişdi. Ehtimal etmək olar ki, 2025-ci ildə təlimlərin daha geniş miqyasda keçirilməsi bu narazılığı artıracaq.

Sözsüz ki, təlimlər ölkəmizdə də diqqətlə izlənəcəkdir. Azərbaycan Ermənistanın beynəlxalq sülhməramlı əməliyyatlarda iştirakını birbaşa təhlükə kimi görməyə də, Qərb hərbi strukturlarına yaxınlaşmanın siyasi nəticələrini nəzərə alır. Çünki Ermənistanın Qərblə əlaqələrinin hərbi müstəvidə inkişafı sülh sazişinin formalaşmasına doğru gedən yolda balans faktorunu dəyişə bilər.

Bundan əlavə, məsələnin daxili aspekti də var. Ermənistan hökuməti üçün bu təlimlər həm də daxili auditoriyaya ünvanlanmış mesajdır. Baş nazir Nikol Paşinyan ordunun modernləşməsinə və ölkənin beynəlxalq təhlükəsizlik sisteminə daha faal rol oynama-

sını islahat kursunun bir hissəsi kimi təqdim edir. Revanşistlər isə bunu “Ermənistanın ənənəvi müttəfiqlərindən uzaqlaşması” kimi təpədir. Bütövlükdə, “Qartal tərəfdaşı 2025” təlimləri, sadəcə, hərbi manevr deyil, Ermənistanın geosiyasi seçilmələrinin göstəricisidir. Təlimlərin formatı və nəticələri həm regiondakı güc balansına, həm də Ermənistanın gələcək təhlükəsizlik arxitekturasına təsir edəcək. Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, sülhməramlı hazırlıq adı altında keçirilən təlimlər yalnız taktiki bacarıqların artırılması ilə məhdudlaşmır, həm də iştirakçı ölkənin siyasi imicini formalaşdırır. Bu mənada hazırlıq təlimlər Ermənistan üçün etibarlı tərəfdaş obrazını yaratmaq imkanındır.

Məsələ ilə bağlı fikirlərini öyrəndiyimiz Azərbaycan Ordusunun sabiq korpus komandiri, ehtiyatda olan polkovnik Şair Ramaldanov bildirdi ki, belə təlimlər NA-

TO-nun Sülh Naminə Tərəfdaşlıq proqramı çərçivəsində digər ölkələrlə də mütəmadi olaraq keçirilir. Onun sözlərinə görə, bunlar tibbi təlimlərdir: “Bundan öncə də Ermənistanla bənzər təlimlər keçirilib. Təlimlərdə sülhməramlı missiyaya qatılan bölmələr iştirak edəcəklər. Bu təlimlərdə əsas istiqamət və belə demək mümkünsə, mövzu daha çox tibbi yardım göstərməkdən, yaxud təxliyyə prosesini həyata keçirməkdən, bu proseslə bağlı sülhməramlı qüvvələrdə istifadə olunan son avadanlıqlardan və digər materiallardan hansı formada yararlanmaq lazım olduğunu öyrətməkdən ibarətdir. Eyni zamanda, zərər-

çəkmişlər və ya təxliyyə üçün axtarış tədbirlərinin keçirilməsi ilə bağlı ola bilər. Təlim zamanı axtarış tədbirləri çərçivəsində təxliyyə yanaşmaları və bunun üçün istifadə olunan avadanlıq, texnika və digər texniki vasitələrlə bağlı məsələlərə toxula bilər. Təlimlərdə qarşıya konkret vəzifələr qoyulur və həmin vəzifələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində işlər aparılır”.

Hərbi ekspert bildirdi ki, heç nə yerində sabit dayanmır, hər şey inkişaf edir. O cümlədən sülhməramlı missiyada iştirak edən qüvvələrin öxünməməsi yanaşma prinsipləri, özəllikləri var: “Biz bilirik ki, sülhməramlı missiyada məhz tibbi təminat, yardım, təxliyyə kimi məsələlərə daha çox rast gəlinir. Belə olan təqdirdə təlimlərdə əsas bu məsələnin qoyulması məntiqlidir. Mən deyirdim ki, burada hansısa yeni preparatlardan, avadanlıqlardan istifadə edilməsi də ola bilər”.

Ş.Ramaldanovun sözlərinə görə, sülhməramlı missiyada iştirak edən istənilən hərbiçi bu missiyaya qatılmaq üçün müəyyən bilik və bacarıqlara malik olmalıdır: “Düşünürəm ki, sülhməramlı missiyada iştirak edən erməni bölmələri əvvəlcədən bu mövzularla bağlı müəyyən program keçiblər. Hazırda təlim formasında həmin o məşğələlərin yekunu kimi “Qartal tərəfdaşı–2025” manevrləri keçiriləcək. Əlbəttə, sonda müəyyən sertifikatlaşma olacağı da gözləniləndir. ABŞ Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus hərbi-nəqliyyat təyyarələri bundan öncə də Ermənistanla gəlmişdilər. Sonra isə təyyarələrdə və hərbiçilərdə olan avadanlıqlarla bağlı bəzi məlumatların sızması cənub qonşumuzun müəyyən narahatlıq keçirməsinə səbəb olmuşdu. Ötən dəfə təyyarələrdə bəzi kəşfiyyat avadanlığının gətirilməsinə dair məlumat yayılmışdı. Yayılan məlumatlarda o da qeyd edilmişdi ki, həmin kəşfiyyat avadanlığı Ermənistanla qalıb. İndi də bununla bağlı müəyyən məlumatın sızmasını istisna etmərəm. Hər iki halda təlimlərin qarşısında qoyulan məqsədlər sülhməramlı missiya ilə bağlı olan humanist məqsədlərdir. Digər ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda da sülhməramlı bölmələrimizin iştirakı ilə bu məqsədləri özündə ehtiva edən təlimlər keçirilir. Düşünürəm ki, Ermənistanla keçiriləcək təlimlər də həmin manevrlərdən biridir”.

Saxavət HƏMİD
XQ

Azərbaycan – ABŞ əməkdaşlığında yeni mərhələ başlandı

Enerji, rəqəmsal transformasiya və qlobal bazarlara integrasiyanın yeni hədəfləri

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin avqustun 8-də Vaşinqtonda media nümayəndələrinə verdiyi müsahibə ölkəmizin enerji strategiyasının, rəqəmsal inkişaf planlarının və ABŞ-la tərəfdaşlığın gələcək perspektivlərinin aydın mənzərəsini ortaya qoydu. Dövlətimizin başçısının bütün bunlarla bağlı səsləndirdiyi fikirlər təkcə iki ölkə arasında münasibətlərin indiki səviyyəsini deyil, həm də qarşıdakı illərdə iqtisadi və texnoloji sahədə açılacaq yeni imkanların mənzərəsini yaratdı.

Azərbaycan lideri Prezident Donald Tramp ilə imzalanan memorandumun əsas istiqamətlərindən birinin enerji əməkdaşlığı olduğunu xüsusi vurğuladı. Ölkə rəhbərinin sözlərinə görə, burada səhəbt yalnız ənənəvi enerji resurslarından – neft və qazdan getmir, həm də bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafının mühüm yer tutması vurğulanır. Bu, Azərbaycanın enerji siyasətində yeni yanaşma – klassik karbohidrogen ixracı ilə yanaşı, “yaşı” enerjinin də gündəliyə daxil edildiyini göstərir.

Bu strategiya Azərbaycanın beynəlxalq enerji bazarındakı mövqelərini möhkəmləndirməklə bərabər, respublikamızı gələcəkdə enerji keçid proseslərinin fəal iştirakçısına çevirir. Bərpa olunan enerji sahəsində ABŞ-ın qabaqçıl texnologiyaları və investisiya potensialı ilə əməkdaşlıq imkanları ölkəmiz üçün mühüm önəm daşıyır.

Müsahibədə dövlət başçısının diqqət çəkdiyi əsas məqamlardan biri də Azərbaycanın hazırkı qaz ixracı coğrafiyası ilə bağlı idi. Prezident İlham Əliyev bu məsələ ilə bağlı qeyd etdi ki, hazırda ölkəmiz NATO-nun 10 üzvünü və ABŞ-ın 10 müttəfiqini təbii qazla təmin edir. Ümumilikdə, boru kəməri ilə qaz ixracı 14 ölkəni əhatə edir ki, bu da respublikamızı dünya üzrə qaz nəqlində aparıcı mövqelərdən birinə çıxarır.

Əlbəttə, bu statistik göstəricilər Azərbaycanın enerji diplomatiyasının uğurlarının parlaq ifadəsidir. Xüsusilə, Avropa İttifaqı ölkələrinin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Azərbaycanın oynadığı rol artıq enerji əhəmiyyət daşıyır. İndiki geosiyasi şəraitdə etibarlı enerji tərəfdaşı statusu isə ölkəmizə həm siyasi, həm də iqtisadi dividendlər qazandırır.

Prezident İlham Əliyevin açıqlamasında diqqətçəkən başqa bir məqam isə Suriyaya təbii qaz ixracı ilə bağlı idi. Bu, Azərbaycanın enerji ixrac coğrafiyasına Yaxın Şərqi də əlavə etməsi deməkdir. Bu addım yalnız kommersiya baxımından deyil, həm də geosiyasi baxımdan əhəmiyyətlidir.

Yaxın Şərq bazarına daxil olmaq Azərbaycanın regional enerji xəritəsində mövqelərini daha da gücləndirəcək. Bu proses həm də ölkəmizin nəqliyyat-logistika imkanlarının genişləndirilməsi, yeni kəmərlər və infrastruktur layihələrinin reallaşdırılması ilə paralel gedəcək.

Yeri gəlmişkən, qardaş Türkiyənin Kilis vilayəti vasitəsilə Suriyaya ötürülən Azərbaycan qazı mərkəzi Homs vilayətindəki “Cender Qaz” qazpaylama stansiyasına çatıb, oradan paytaxt Dəməşq yaxınlığındakı “Nasiriyyə” və “Təşrin” istilik elektrik stansiyalarına yönləndiriləcək.

Suriyanın energetika nazirinin müavini Qayas Diyabın sözlərinə görə, qaz kəmərinin ötürüclülük qabiliyyəti sutkada 3,4 milyon kubmetrdir. Hazırda kəmərlə 1,4 milyon kubmetr Azərbaycan qazı nəql olunur ki, bu da 250 meqavat elektrik enerjisi istehsal etməyə imkan verəcək. Nazir müavini Azərbaycan qazının Türkiyə üzərindən nəqlini “Suriyanın sabitliyinə mühüm töhfə” adlandırır. Xatırladaq ki, Azərbaycan qazının Türkiyə üzərindən Suriyaya ixracı avqustun 2-dən başlayıb.

Bu məqamda onu da qeyd etmək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev avqustun 8-də Vaşinqtonda media nümayəndələrinə müsahibəsində vurğuladı ki, sadalanan enerji sahəsində gələcək planların yalnız bir hissəsidir. Bu, o deməkdir ki, qarşıda daha iri miqyaslı layihələr və əməkdaşlıq formatları dayanır. Bura həm mövcud ixrac marşrutlarının genişləndirilməsi, həm də yeni enerji növlərinin istehsalı və ixracına yönələn təşəbbüslər daxildir.

Azərbaycanın “yaşıl” enerji zonaları konsepsiyası, xüsusilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında da günəş və külək elektrik stansiyalarının qurulması layihələri gələcək ixrac potensialının artırılmasında mühüm rol oynayacaq. Bu prosesdə ABŞ şirkətlərinin texnoloji dəstəyi və investisiya iştirakı mühüm əhəmiyyət daşıyır.

ABŞ-ın ölkəmizin enerji diplomatiyasının gerçəkləşməsindəki fəaliyyətdən söz düşmüşkən, onu bildirək ki, Azərbaycanın enerji prioritetləri müstəqilliyimizin ilk illərindən bəri respublikamızın xarici siyasətinin və iqtisadi strategiyasının mühüm əsaslarından biri olub. 1994-cü ildə imzalanan “Əsrin müqaviləsi” ilə başlanılan neft-qaz əməkdaşlığı, ölkəmizi beynəlxalq enerji bazarına güclü şəkildə inteqrasiya etdi. O vaxtdan indiyədək Bakı – Tbilisi – Ceyhan neft kəməri, Cənubi Qafqaz qaz kəməri, TANAP və TAP layihələri kimi strateji infrastruktur xətləri Azərbaycanın enerji nəqliyyat xəritəsini qlobal səviyyəyə çıxardı.

Ötən illər ərzində enerji diplomatiyası təkcə iqtisadi mənfəət mənbəyi olmadı, həm də respublikamızın beynəlxalq aləmdə siyasi çəkisini artırdı. Azərbaycan həm Qorb, həm də regional tərəfdaşlarla balanslı əməkdaşlıq siyasəti həyata keçirərək enerji resurslarını sülh və inkişaf vasitəsinə çevirdi.

Bu gün Prezident İlham Əliyevin ABŞ-la enerji əməkdaşlığı haqqında bəyanatları, əslində, bu tarixi xəttin yeni mərhələyə keçdiyini göstərir. Ənənəvi bazarlarla yanaşı, bərpa olunan enerji və yeni regionlara çıxış siyasəti, Azərbaycanın enerji diplomatiyasının məzmununu daha da zənginləşdirir.

İki ölkə arasında rəqəmsal əməkdaşlığın iqtisadi təsirlərinə də toxunmaq istərdik. Belə ki, Azərbaycan – ABŞ rəqəmsal əməkdaşlıq planları təkcə texnoloji tərəqqi deyil, həm də iqtisadi inkişaf baxımından ciddi potensiala malikdir. Süni zəka və rəqəmsal transformasiya sahəsində ABŞ şirkətləri ilə birgə layihələrin həyata keçirilməsi bir neçə mühüm nəticə verə bilər.

–Süni zəka əsaslı idarəetmə sistemləri və avtomatlaşdırma həlləri sənaye, kənd təsərrüfatı və xidmət sektorlarında səmərəliliyi artıracaq;

– rəqəmsal texnologiyalar sahəsində ixtisaslaşmış kadrlar üçün minlərlə yeni iş imkanı yaranacaq;

– yerli informasiya texnologiyalar və startap şirkətlərinin ABŞ bazarına çıxışı asanlaşacaq, Azərbaycan regional texnoloji mərkəz statusu qazana biləcək;

– ABŞ texnologiyalarının tətbiqi ilə dövlət və özəl sektorda məlumat təhlükəsizliyi səviyyəsi yüksələcək;

– Fintech sahəsində əməkdaşlıq, nağdsız ödənişlər və elektron kommersiyanın daha sürətli inkişafına şərait yaradacaq.

Bu təsirlər iqtisadiyyatın şəxələndirilməsi strategiyasına birbaşa dəstək verəcək, Azərbaycanın neft-qaz asılılığını tədricən azaldaraq, rəqəmsal iqtisadiyyatın ümumi daxili məhsuldakı (ÜDM) payını artıracaq.

Sonda Azərbaycanın ABŞ-la əməkdaşlığında mühüm rol oynayacaq strateji perspektivlər barədə də bir məqamı qeyd etmək istərdik. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin müsahibəsində səsləndirdiyi fikirlər göstərir ki, hazırda iki ölkə arasında əməkdaşlıq artıq təkcə enerji sektorunda deyil, yüksək texnologiyalar və innovasiyalar sahəsində də strateji məzmun qazanır. ABŞ şirkətləri üçün Azərbaycan enerji ixracatçısı olmaqla

bərabər, eyni zamanda, regionun rəqəmsal mərkəzinə çevrilə biləcək bir tərəfdaşdır. Bu əməkdaşlıq həm də Azərbaycanın xarici investisiya üçün açıq, sabit və etibarlı ölkə imicini möhkəmləndirir. Enerji, texnologiya və innovasiya sahələrində yeni layihələrin reallaşdırılması ölkənin iqtisadi şəxələndirmə siyasətinə böyük töhfə verməyi şərtləndirir.

Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtonda səsləndirdiyi fikirlər Azərbaycanın gələcək inkişaf strategiyasının əsas sütunlarını – enerji ixracında qlobal mövqelərin möhkəmləndirilməsi, yeni bazarlara çıxış, bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafı və rəqəmsal transformasiyada ABŞ-la əməkdaşlığın gücləndirilməsini özünü aydın şəkildə göstərir. Enerji diplomatiyasının tarixi nailiyyətlərinə söykənən bu strategiya Azərbaycanın həm iqtisadi, həm də texnoloji sahədə qlobal integrasiyasını daha da dərinləşdirmək, ölkəmizi regionun ən mühüm enerji və innovasiya mərkəzlərindən birinə çevirmək əminliyi yaradır.

V.BİNYATOĞLU
XQ

Vaşinqton sammiti regional ümidləri doğrultdu

Azərbaycan beynəlxalq arenada geniş təsir imkanları qazanıb

Azərbaycan Prezidentinin ABŞ-a rəsmi səfəri iki ölkə arasında mövcud olan strateji tərəfdaşlığın daha da dərinləşməsinə mühüm təkan verdi. Bu səfər, həmçinin, Azərbaycan üçün beynəlxalq arenada daha geniş təsir imkanları yaratdı və regional təhlükəsizlik məsələlərində ciddi irəliləyişlərə səbəb oldu. Səfər çərçivəsində Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması ilə bağlı Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Bundan əlavə, ABŞ Prezidenti 907-ci düzəlişin tətbiqini dayandıraraq, Azərbaycan–ABŞ münasibətlərində yeni bir mərhələnin başlanğıcını qoymuş oldu.

Səfər çərçivəsində Azərbaycan–Ermənistan münasibətlərində normallaşma prosesi ilə bağlı müsbət dəyişiklər yaşandı. Birgə Memorandum imzalanaraq, sülh sazişinin mətni paraflandı. Bu, regionda uzunmüddətli sülhün və stabilliyin təmin edilməsi istiqamətində vacib bir addım oldu. Həmçinin, regional nəqliyyat əlaqələri, xüsusilə Azərbaycan və Naxçıvan arasında maneəsiz bağlantu məsələləri müzakirə edilərək, bu sahədəki mövcud çətinliklərin aradan qaldırılması üçün konkret addımlar atıldı.

ATƏT-in Minsk Prosesi çərçivəsində birgə müraciət qəbul edilərək, Ermənistan ərazisində yeni kommunikasiya layihələrinin təşkili təklif olundu. Vaşinqton görüşü və orada əldə olunan uğurlar hamının diqqət mərkəzində idi.

Milli Məclisin deputatı **Arzu Nağıyev** XQ-yə bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti

İlham Əliyevin Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfəri Prezident Donald Trampın dəvəti əsasında baş tutub: “Bu səfər həm ikitərəfli münasibətlərin inkişafı, həm də regional sabitliyin təmin olunması baxımından tarixi

əhəmiyyətə malikdir. Səfərin əsas məqsədlərindən biri Ermənistan və Azərbaycan arasında ABŞ-ın iştirakı ilə sülh müqaviləsinin hazırlanması və bu istiqamətdə bir sıra sənədlərin razılaşdırılması oldu. Azərbaycan və ABŞ arasında münasibətlərin möhkəmlənməsi bu prosesa müsbət təsir göstərdi. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, təxminən üç ay bundan əvvəl Şuşada keçirilmiş Qlobal Media Forumunda Prezident İlham Əliyev Donald Tramp haqqında müsbət fikirlər səsləndirmiş, onun prezidentliyi dövründə ABŞ-ın heç bir müharibəyə başlamadığını, əksinə, sülh təşəbbüslərini üstünlük verdiyini qeyd etmişdi. Bu çıxış dövlət başçısının uzaqgörən siyasətinin və gələcək münasibətlərə verdiyi önəmin göstəricisi idi.

Səfər çərçivəsində prezidentlər İlham Əliyev və Donald Tramp Azərbaycan və ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında Anlaşma Memorandumunu imzalamaları iki ölkə arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin daha da dərinləşdirilməsinə xidmət edir və yeni mərhələnin əsasını qoyur. ABŞ və Azərbaycan arasında əməkdaşlıq enerji təhlükəsizliyi, ticarət, tranzit və regional bağlantu, müdafiə və təhlükəsizlik, eləcə də süni intellekt və yeni texnologiyalar sahələrini əhatə edir. Diqqət çəkən mühüm məqamlardan biri də ABŞ Konqresinin 1992-ci ildə qəbul etdiyi və Azərbaycanı dövlət yardımına qadağan edən 907 sayılı əlavənin icrasının dayandırılması ilə bağlı sənədin imzalanması oldu. Bu düzəliş uzun illər ərzində ölkəmizə qarşı ədalətsiz mövqe sərgiləmiş, Azərbaycan–Amerika münasi-

bətlərində müəyyən gərginliklərə səbəb olmuşdur. Bu məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması ABŞ-ın Azərbaycanla əməkdaşlığa verdiyi önəmin göstəricisidir.

Vaşinqton görüşündə Prezident İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan tərəfindən birgə Bəyannamənin imzalanması mühüm hadisədir. Görüşlərdə Azərbaycanın vacib tələblərindən biri olan ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğv edilməsi məsələsi gündəmə gətirilib, bu istiqamətdə ATƏT-ə birgə müraciət ünvanlanıb. Vaxtilə müharibə nəticəsində Naxçıvanla kəsilmis əlaqənin bərpası, xüsusilə türk dövlətləri arasında əlaqələrin gücləndirilməsi baxımından Zəngəzur dəhlizi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə də Vaşinqtonda razılığa gəlinməsi uğurlu addım hesab oluna bilər”.

Informasiya və Sosial Təşəbbüslərə Dəstək” İctimai Birliyinin sədri **Cəsarət Hüseynzadə** bildirdi ki, Vaşinqton görüşü

və bu görüşdə imzalanmış sənədlər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diplomatiya cəbhədə qazandığı qələbənin göstəricisidir: “Vaşinqton gündəliyi o qədər zəngin və vacib məqamları əhatə edirdi ki, bu, Azərbaycanın regiondakı qələbəsinin okeanını o tayında da təsdiqi oldu. İmzalanmış birgə Bəyannamə Azərbaycanın irəli sürdüyü sülh gündəliyinin təsdiqi idi. Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz quru bağlantuın təmin edilməsi ilə bağlı tələbi ən yüksək səviyyədə təminat altına alındı. Beləliklə, Vaşinqton görüşü həm Naxçıvanla quru yolun açılması, həm də sülh sazişinin im-

zalanması üçün Ermənistan konstitusiyasında dəyişiklik edilməsi məsələsində Ağ Evdən təminat əldə olunması ilə nəticələndi. Xüsusən də Prezident İlham Əliyev ilə Prezident Donald Tramp arasında görüşün dost və səmimi atmosferdə baş tutması beynəlxalq mədaniyyəti diqqətini çəkdi. Görüşdən bir neçə saat əvvəl Trampın sosial şəbəkə hesabında İlham Əliyevin Şuşa Qlobal Media Forumundakı çıxışını ikinci dəfə paylaşması Azərbaycan rəhbərinə göstərilən münasibətin aydın təzahuru oldu.

Görüş zamanı Ağ Evin rəmzi açarının Prezident İlham Əliyevə təqdim edilməsi isə xüsusi simvolik mənə daşıyır. Açarın təqdim olunması etimad göstərilməsi mənasında işlədilən qədim diplomatik jestdir. Bu addım, ABŞ–Azərbaycan münasibətlərinin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu və qarşılıqlı inamın gücləndiyini ifadə edir”.

Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin baş məsləhəti **Mətin Məmmədlinin** sözlərinə görə, Ağ Evdə liderlə-

rin imzalandıqları Bəyannamədən aydın olur ki, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri ATƏT-in Minsk qrupunun rəsmi olaraq buraxılması ilə bağlı müraciət ediblər: “ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılması məsələsi son illər iki ölkə arasında aparılan danışıqlar prosesində Azərbaycan tərəfindən haqlı olaraq qaldırılan məsələ idi. Biz Ermənistandan tələb edirdik ki, Azərbaycanla birlikdə Minsk Qrupunun buraxıl-

ması ilə bağlı birgə müraciət edək. Ancaq Ermənistan bu məsələdə qeyri-konstruktiv mövqe nümayiş etdirdi. Nəhayət, Vaşinqtonda imzalanan birgə bəyannamədən aydın oldu ki, Ermənistan Azərbaycanın bu tələbini qəbul edib. Ümid edirəm ki, ATƏT ölkələri onların müraciətini yekdilliklə qəbul edəcəklər.

Ümumiyyətlə, ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılması ilə bağlı bizim mövqeyimiz siyasi məntiqə əsaslanır. Əgər münaqişə həll olunubsa, nəyə görə onunla məşğul olmalı olan beynəlxalq institut hələ də qalmaqaldır? Yəni münaqişə həllini tapıbsa, bu struktura da ehtiyac yoxdur. ATƏT-in Minsk qrupu bölgədə vəziyyəti gərginləşdirməyə, yenidən münaqişə yaratmaq istəyən güc mərkəzlərinin maraqlarına xidmət edirdi. Onsuz da nəzərə almaq lazımdır ki, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra, faktiki olaraq bu qurum fəaliyyət göstərmir və hər hansı bir danışıqlar prosesində rolu olmayıb. İndiki geosiyasi realqda ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətinə heç bir ehtiyac yoxdur. Təqdirəlayiq haldır ki, Ermənistan sonnda Azərbaycan tərəfindən qaldırdığı bu məsələni qəbul etdi. Bilirsiniz ki, Azərbaycan danışıqlar prosesində son illər Ermənistan qarşısında iki haqlı tələb irəli sürürdü: Minsk qrupunun buraxılması və Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsi. Artıq bu iki tələbdən biri həyata keçmiş sayılır. Bundan əlavə, Ermənistanın konstitusiyasına dair Azərbaycan tərəfindən irəli sürülən tələblər də ciddi siyasi məqamdır. Bu da uzun müddət davam edən danışıqlar prosesində iki tərəf arasında ciddi razılaşmaların əldə olunmasına səbəb ola bilər.

İstər ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətinin dayandırılması, istərsə də Ermənistanın konstitusiyasına dair dəyişikliklər, sülhün bərqərar olması üçün mühüm amillərdir. Bu cür məsələlər həqiqətən də iki ölkə arasında sülhün təmin olunmasında mühüm rol oynaya bilər”.

Pünhan ƏFƏNDİYEV
XQ

“Xalq qəzeti” üçün

Təbiətə xəyanət – insanlığa qarşı cinayət

Son illərdə meşə yanğınları həm Türkiyədə, həm də dünyada xəyli artıb. İnsanlıq sanki odla sınağa çəkilir. Meşələrimiz alova təslim olarkən yalnız təbiət yanmır, ciyərlərimiz də qovrulur, nəfəsimiz daralır, onlarla canlı məhv olur.

sizliyini hədəf alan yanğınlardır. Qəsdən törədilən yanğınlara səbəb olan şəxslər mütləq terror cinayəti ilə mühakimə olunmalı və cəzalandırılmalıdır.

amma bu günə qədər baş verən böyük yanğınların təxminən 80 faizinin insan əli ilə olduğunu demək istərdim. Üstəlik, bu hadisələrin böyük qismi qəsdən və ya terror məqsədi ilə törədilib.

Mübarizədə təsirsiz və zəif qaldığımız hallar bizi narahat etdiyi kimi, yanğına səbəb olanlara verilən cəzaların yüngüllüyü də təəssüf hissini qat-qat artırır.

Bir meşə yanğınında itirilən yalnız ağaclar deyil. İçərisindəki hər bir canlı – quşlar, həşəratlar, sincablar, tısbağalar və onlarla digər növ – hamısı məhv olur. Bununla yanaşı, ekosistem pozulur, su ehtiyatları tükənir, torpağın məhsuldarlığı azalır, iqlim tarazlığı dəyişir.

Bir ağacın böyüməsi tam 30 il, yanması isə bir neçə dəqiqə çəkir. Yanğınlara qarşı susmaq təbiətə xəyanətdir. Yanğınla mübarizə sahəsində bu gün atacağımız hər addım, sabahımızın tüstü iləmi, yoxsa təmiz nəfəs iləmi olacağını müəyyən edəcək.

Son illərdə Türkiyə yanğınla mübarizədə mühüm addımlar atıb. Təyyarə və helikopterlərin sayı artırılıb, TOMA-lar istifadəyə verilib, könüllü yanğınsöndürmə dəstələri yaradılıb. Lakin Əskişehirdə baş verən son yanğında itirdiyimiz şəhidlərimizin acısı hələ də ürəyimizdədir. Koordinasiya çatışmazlığı, texnoloji imkanların yetersizliyi, erkən müdaxilədə gecikmələr və bəzi bölgələrdə infrastruktur problemləri isə ən zəif cəhətlərimiz olaraq qalır.

Yanğınları yalnız baş verdiyi ölkəni deyil, dövlətlərin gələcəyini də təhdid edən global təhlükəsizlik problemidir. Bu, bütün dünyanın problemi və mübarizə yerli, milli və beynəlxalq səviyyədə planlaşdırılmalıdır.

Yanğınla mübarizədə ən təsirli vasitə “söndürmək” deyil, qarşısını almaq və cəmiyyəti maarifləndirməkdir. Yanğın riski yüksək olan bölgələrdə erkən xəbərdarlıq sistemləri qurulmalıdır. Ölkələr günahsız insanları hədəf alan nüvə bombaları əvə-

zina, hər canlının gələcəyini təhdid edən yanğınlarla mübarizə üçün yeni texnologiyalar və müdaxilə vasitələri yaratmağa fokuslanmalıdır.

Terrorla mübarizədə olduğu kimi, yanğınlara və təbii fəlakətlərlə mübarizədə də Türkiyə ilə Azərbaycan arasında çox ciddi həmrəylik var.

Ölkələrimizi və insanlığı hədəf alan terror fəaliyyəti artıq simasını və üsulunu dəyişib. Hücumlara və təhdidlərə atəşli silahlarla deyil, yanğınlarla həyata keçirilir.

Təbiət terrorçularına verilən cəzalar isə törətdikləri cinayətlə müqayisədə çox yüngüldür. Türkiyə və Azərbaycanın təbii fəlakətlər, xüsusilə də yanğınla mübarizə sahəsində həmrəy olduğunu bilirik. Son yanğınlara və mübarizə üsulları göstərdi ki, bəzi sahələrdə çatışmazlıqlarımız mövcuddur.

Bu həftəki yazımı Ulu öndər Mustafa Kamal Atatürkün “Məşə bir yurd, vətən deyil” kəlamı ilə tamamlayıram.

Mövlud YENİ,
Türkiyə Jurnalistlər Konfederasiyasının xarici əlaqələr üzrə baş əlaqələndiricisi

Xuntaçıların məhkəməsi

Ermənistan hərbcilərinin törətdikləri vəhşiliklər, qətlər təsdiqini tapır

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İşxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası avqustun 11-də davam etdirilib.

Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Camal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında Şahid Rəşad Süleymanlının anası Günel Süleymanova və şahid Həsən Əkbərovun anası Sənubər Əkbərova oğullarının 2020-ci ildə Vətən müharibəsində həlak olduğunu bildiriblər. Aybəniz Orucova 1992-ci ildə Xocalı soyqırımından iki gün sonra əkilmiş oğlanları da daxil olmaqla bütün ailə üzvləri ilə birlikdə girov götürüldüyünü, işğəncələrə məruz qaldığını, qardaşı da daxil olmaqla doğmalarının qətlə yetirildiyini deyib.

Aqil Əhmədov 1997-ci ilin aprel ayında Horadiz istiqamətində Ermənistan silahlı qüvvələrinin açdığı atəş nəticəsində ağır yaralanaraq əsir götürüldüyünü, barəsində ölüm “höküm”ü çıxarıldığını söyləyib.

Zərərcəkmiş şəxs Hafizə Səfərova 1991-ci il dekabrın 7-də yaşadığı Füzuli rayonunun Divanahı kəndinə hücum zamanı özünün və doğmalarının girov götürüldüyünü, girovluq zamanı soyuq yerdə saxlanılıb, özü və digər girovlar pis rəftara məruz qalıb, atası Kərim Səfərov işğəncələr verilməklə qətlə yetirilib.

Şahid Oruc Cabbarovun anası Üliyyə Cabbarova övladının Vətən müharibəsində həlak olduğunu bildirib. Zərərcəkmiş şəxs soyqırım zamanı düşmənin qocaları, uşaqları, qadınları kütləvi şəkildə qətlə yetirdiyini söyləyib. Kənan Vahidli, Əzal İsmayilov, Rəvan Məmmədov isə 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı Ermənistan silahlı qüvvələrinin açdığı atəşlər

nəticəsində yaralandıqlarını bildiriblər.

Sunay Adıgözelov 2023-cü il oktyabrın 5-də Füzuli rayonunun Alxanlı kəndində Ermənistan silahlı qüvvələrinin basdırdığı minanın partlaması nəticəsində yaralandığını söyləyib. Asaf Xudiyev 2020-ci il noyabrın 14-də ANAMA əməkdaşı qismində minatəmizləmə fəaliyyəti ilə məşğul olarkən Füzuli rayonunun Alxanlı kəndində mina partlaması nəticəsində xəsarət aldığı deyib. Emin Baxşəliyev 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı əsir götürüldüyünü bildirib. Əlləri məfüllə bağlanılıb, döyülüb, işğəncələrə məruz qalıb, bədənində elektrik cəzayarı verilib.

Nurəddin Yolçuyev Vətən müharibəsi zamanı, yaralandığını, əsir götürüldüyünü söyləyib. O döyülüb, işğəncələrə məruz qalıb. Seymur Əhmədov, Rafail Zülfiqarov,

Mətləb Allahverdiyev müxtəlif tarixlərdə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən girov götürüldüklərini bildiriblər. Onların hamısı döyülüb, işğəncələrə məruz qalıb. M.Allahverdiyevin ağzındakı qızıl dişləri zorla çıxarılıb. Mübariz Məmmədov 1992-ci il sentyabrın 1-də Füzuli rayonunun Ho-

radiz kəndi yaxınlığında yaralanması nəticəsində əsir götürüldüyünü bildirib.

Xəyal Abdullayev 2022-ci il mayın 28-də Füzuli rayonunun işğaldan azad olunmuş hissəsində mal-qara otarkən minaya düşdüyünü deyib. Vüqar Mehdiyev 1993-cü il oktyabrın 23-də Füzuli rayonunda girov götürüldüyünü bildirib. Elşən Xəlilov 2021-ci il iyulun 12-də Füzuli rayonunda sursatın partlaması nəticəsində xəsarət aldığı deyib.

Böxtiyar Tağıyev 1992-ci il dekabrın 8-dən 9-na keçən gecə Zəngilanda Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən əsir götürüldüyünü bildirib. Əsirlikdə olarkən döyülüb, işğəncələrə məruz qalıb. Əli Talibov ifadəsində 1996-cı ildə Naxçıvanda hərbi xidmətdə olarkən Ermənistan silahlı

qüvvələri tərəfindən əsir götürüldüyünü söyləyib. Əsirlik zamanı burnu sındırılıb, dəfərlə hışı itənəkdə döyülüb.

Dağlar Teymurov 2016-cı ildə Aprel döyüşləri və 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı xəsarət aldığı deyib. Namət Məmmədov 1994-cü ildə Haramı düzündə

Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən əsir götürüldüyünü, işğəncələrə məruz qaldığını deyib. Cavanşir Hacıyev 2021-ci il aprel 5-də Qubadlı rayonunda minaya düşərək xəsarət aldığı deyib. Əlişan Səfərov 2022-ci il fevralın 18-də Tərtərdə yolda mina partlaması nəticəsində xəsarətlər aldığı deyib.

Tərtər rayon sakinləri - Yadigar Səfərov, Müşfiq Qurbanov və Xasay İbrahimov Ermənistan silahlı qüvvələrinin müxtəlif vaxtlarda artilleriya zərbələri endirmələri nəticəsində yaşadıkları evlərinin yararsız vəziyyətə düşdüyünü söyləyiblər.

Ramiz Hüseynov 1993-cü ildə Cəbrayıl daşınan partlaması nəticəsində yaralandığını deyib. İlqar Nəcəfov Ermənistan silahlı qüvvələrinin Kəlbəcər rayonuna hü-

cum etməsi nəticəsində 1993-cü il aprel 2-də yaşadığı torpaqlardan məcburi köçkün düşdüyünü deyib. Rəhman Hüseynov 1993-cü ildə Cəbrayıl rayonunun Daşkəsən kəndindən məcburi köçkün düşdüyünü bildirib. Həmin vaxt atası itkin düşüb.

Zərərcəkmiş şəxslər - İsmayıl Abbasov,

Nəbi Əzimov, Almara Qurbanova, Vaqif Çıraqov, Sevdə Məmişova, Xəlilqədi Nəsimov, Nahid Hüseynov, Faiq Abbasov, Elşən Mirzəyev, Ələvsət Musayev ifadələrində Ermənistan silahlı qüvvələrinin hücumları nəticəsində yaşadıkları ərazilərdən (Şuşa, Ağdərə, Kəlbəcər) məcburi köçkün düşdüklerini söyləyiblər.

Zərərcəkmişlər, həmçinin təqsirləndirilən şəxslərin, o cümlədən Arayik Harutyunyanın, David Manukyanın, David Babayanın, Davit İşxanyanın, təqsirləndirilənlərin müdafiəçilərinin və özlərinin nümayəndələrinin suallarını da cavablandırılar.

Məhkəmə prosesi avqustun 14-də davam etdiriləcək.

Milli kimlik qaynaqlarımız

(əvvəli ötən saylarımızda)

Törə, türkmən cəmiyyətində həyat-tənzimləyici gücünə rəğmən, sırf ənənəyə söykənən, əsasən, tabu, yasaq və qadağalar şəklində ağızdan-ağıza keçən, heç yerdə yazılı şəkildə fiksə edilməyən əski anlayışlar toplusu olmaqla bu qanlı savaşlara de-fakto qanuni (!) don geyindir-mişdir!

Ən böyük paradoks isə bu idi ki, bir tərəfdən, qeyd etdiyimiz kimi, bütün şahzadələrin taxt hüququnu tanıyan və onların bu hüququ güc yolu ilə gerçəkləşdirmə üsuluna rəvac verən törə, o biri tərəfdən dövlətin monarxiyası da hər şeydən yüksək tuturdu. Odur ki, Fateh Sultan Məhmədin qardaşı Əhməd boğdurması və “dövlətə zaval gəlməsin deyə” “qanunnamə” çıxarıb, qardaş qətlərini legitimləşdirməsi ciddi “bidət” sayılmamış, ictimai rəydə dağıdıcı təlatümlərə səbəb olmamışdı.

III Murad və III Məhməd taxta çıxan kimi körpəsindən böyüyünə bütün qardaşlarını uf demədən boğdurmuşdular. Yalnız Sultan I Əhmədin dövründə (1603–1617) əkbəriyyət prinsipi əsas götürülmüş (bu da “göydəndüşmə” bir şey deyildi), vərasətlik məsələsi qanunla yaşca böyük qardaşın xeyrinə həll olunmuş, qalan şahzadələri isə hərəmxanaya verməyə başlamışdılar.

Türkmən tarixi-kütləvi yaddaşında 1436-cı il Bayındır Şurası presedenti ola-ola, əkbəriyyət qərarının, təqribən, 2 yüz il – bəzi mənbələrdə əkbəriyyət qanununun 1607-ci, bəzilərki 1617-ci ildə çıxarıldığı deyilir – gecikməsinin özü də çox mətləblərdən xəbər verir.

Fakt budur ki, vərasət savaşları cəmiyyətdə nə qədər anlayışla qarşılansa da, hədsiz gərginliyə, iqtisadi böhranlara səbəb olur, şahzadələrin taxt ehtirası bəzən həтта bəyliklərin istiqlal və mövcudluğunu təhdid altına salır, ağır fəsadlar törədirdi.

Ərtəğrül Qazidən sonra bəy postuna göz dikən Dündar, qardaşı oğlu Osmanı yolunun üstündən götürmək üçün Bizans təkurları ilə sövdələşmiş, qəsdinin üstü açılmış, edam edilmişdi. 1335-ci ildə ataları öldükəndən sonra Karesioğulları ailəsindən Dəmirxan və Dursun bəylər arasında ixtilaf düşmüşdür. Dursun bəy hakimiyyətə yiyələnməyi qardaşına qarşı Osmanoğlu Orxan bəydən dəstək istəmiş və hərbi yardım qarşılığında ona bəzi torpaqlar verib etmişdi. Orxan bəy Karesi ərazisinə daxil olduqdan az sonra Dursun bəy qardaşı tərəfindən öldürülsə də, o, geri dönməmiş, döyüşə girərək Dəmirxan bəyə qələbə gəlmiş, Karesioğulları ailəsini ortadan qaldırmış və sonrakı 10 il içində bu bəyliyin torpaqlarını parça-parça ələ keçirmişdi.

Meydan müharibələrində əraziləri işğal etmələrinə rəğmən, türkmən bəyliklərini sıradan çıxarməğın mümkün olmadığını bilən yadellilər onları ən zəif yerindən vurur, öz məqsədlərinə şahzadələr arasında ixtilafıları körükləməklə çatırdılar. Teymuri sultanı Şəhrux hakimiyyətə Qara Yusifin oğlu Qara İskəndərin əlinə keçməsin deyə onunla qardaşları arasında vərasət ziddiyyətlərini dərinləşdirmək yolunu tutmuş, Azərbaycan hakimiyyətinə əvvəl Əbəsəidi, sonra isə Cahanşahı gətirmişdi. Nəticədə, İskəndər Əbəsəidi öldürmüş, Cahanşah isə onu məğlub etmişdi.

Məşum Ankara döyüşündən (1402) sonrakı fitrət dövründə 1423-cü ilədək

sürən səltənət qovğalarının bir acı nəticəsi də taxt uğrunda rəqabət aparən şahzadələrin qonşu dövlətlərdən dəstək almaq ümidi ilə ataları Yıldırım Bayazid dövründə ələ keçirilmiş bir çox torpaqları Bizansa, Serbistana, Əflaka, Arnavutluq bəylərinə qaytarmaları olmuşdu. Çələbi Sultan Məhməd hakimiyyəti ələ keçirdikdən sonra isə qardaşı Mustafanın azad edilməməsi müqabilində Bizansa xərac ödəməyə başlamışdı.

Ağqoyunlu Qara Yülük Osman ölkə ərazisini oğlanları arasında ülüş etmişdi. Əli bəy Harputda, böyük oğlu Yaqub bəy

da qruplaşaraq “ulu bəy” kimi onu tanıdılar və paytaxt Diyarbəkirə tutdular. Əli bəy qısa müddətə olsa da, Osmanlılara sığındı. Onun varisi kimi ortaya çıxan oğlu Cahangir Mirzə isə hakimiyyətə yiyələnmək üçün Məmlüklərdən kömək istədi. Məmlük sultanı Barsbay onun xahişi ilə əməsi Həməzə bəyin və Qaraqoyunlu Cahanşahın üzərinə 50 minlik ordu göndərdi. Lakin 1438-ci ilə Barsbayın ölüm xəbərini alan bu ordu geri qayıtdı.

Çələləddin Əli bəy 1444-cü ildə taxt arzusuna qovuşmadan Hələbədə öldü, bundan az sonra Həməzə bəy də xəstələnib dünyasını dəyişdi. Ağqoyunlu tayfaları 2 yerə bölündü. Pornək, Mosullu və Qocacacılı

Əlvənd Mirzə 1448-ci ildə, Qaraqoyunlu hakimiyyətinin onlara aid olması iddiası ilə Cahanşaha qarşı üsyan qaldırdı, Üsyan yatırılanda da canını qurtarmaq üçün qaçıb əzəli rəqibləri olan Ağqoyunlulara – Cahangir Mirzəyə sığındı.

Konstantinopolun fəthi ərafəsində Osmanlı soyundan şahzadə Orxan Bizans imperatorunun əlində əsir idi. Dövlət “onun məsrəflərinin təminatı” üçün Bizansa ildə 300 min axca ödəyirdi. Sultan Murad öldükəndən sonra bu məbləğin iki dəfə artırılması tələb olundu. Əks təqdirdə Orxan azad ediləcəkdı. Bu isə fəthə hazırlaşan gənc Sultan Məhməd üçün əlavə problemlər vəd edirdi. Bizans elçilərinin bu tələbi

dı sarsılan Pərbudaq Yəzdə çatan kimi (o, Şiraz valisi idi) qiyam qaldırdı. Cahanşah, əlbəttə ki, oğlanlarına yenilmədi; əvvəlcə taxt-tacını geri qaytarıb Həsənəlini sürünə göndərdi, sonra Pərbudağın qiyamını yatırdı, dövlət qarşısında xidmətlərini nəzərə alaraq, onu Şirazdan uzaqlaşdırıb, Bağdada vali təyin etdi.

Lakin məsələ bununla bitmədi, 2 il sonra Pərbudaq Bağdadda da üsyan qaldırdı, üstəlik, Ağqoyunlu Uzun Həsəndən yardım istədi. Bu zaman Ağqoyunlu – Qaraqoyunlu ixtilafı zirvəsinə çatmışdı, tərəflər bir-birinin daxili işlərinə də müdaxilə edir, vərasət ziddiyyətlərini kəskinləşdirməklə qarşı tərəfi zəiflətməyə çalışırdılar. Cahanşah Uzun Həsənin taxt-tacına iddia edən qardaşı Cahangirə qoşun verib, onun üstünə göndərsə də, istəyinə nail ola bilməmişdi. İndi Uzun Həsənin də eyni qayda ilə hərəkət edib Pərbudağın üsyanından faydalana biləcəyindən ehtiyatlırıldı. Odur ki, Ağqoyunlu hökmdarına məktub yazıb, Pərbudağa yardım göstərməməsi üçün Sincar, Mosul və Ərbil şəhərlərini ona verməyi boyun oldu.

1473–1474-cü illərdə (bəzi mənbələrə görə, 1475-ci ildə) Uzun Həsənin böyük oğlu Uğurlu Məhəmməd qiyam qaldırdı. Bağdad valisi olan qardaşı Maqşud Mirzənin də qoşulduğu üçün bu qiyam çətinliklə yatırıldı. Uğurlu Məhəmməd Rum diyarına qaçdı və Ağqoyunlularla müharibədən yeni çıxmış Osmanlı sultanına sığındı.

Qaramanlı bəyliyi Osmanlının ən qəvi rəqibi idi. Anadoluda hegemonluq uğrunda uzunmüddətli və amansız mübarizə xüsusilə XV əsrdə bu iki qüdrətli türkmən bəyliyin münasibətlərini düşmənçilik həddinə çatdırmışdı. 70-ci illərdə Fateh Sultan Məhməd Qaramanlı bəyliyin ortadan qaldırdı, oğlu şahzadə Mustafanı Qaraman valisi təyin etdi. 1474-cü ildə şahzadə Mustafa öldü və onun yerinə kiçik qardaşı Cem sultan (əsində, bu ad Cem kimi yazılmalıdır, çünki Fatehin bu adı oğluna Sasani hökmdarı Cəmşidin şərəfinə verdiyi bəllidir) keçdi.

Cem sultan Fatehdən sonra Osmanlı taxtına oturan qardaşı Sultan II Bəyazidin (1481–1512) hakimiyyətini tanımadı, Bursa və İznik üzərinə yeriyərək ölkənin iki yərə-Anadolu və Rumelina bölünməsinə təklif etdi və Anadolunu özünə istədi. Bu təklifi rədd edən Bayazid Yenişəhər döyüşündə Cem qoşununa qələbə çaldı. Qardaşların hakimiyyətə qovğasını “təbii” saymaq bəlkə də mümkün olardı, əgər Cem sultan II Bəyazidlə mübarizəsinə qaramanlıları qatmasaydı! Məhz onların daxil olması ilə Cem sultan qiyamı Qaramanlı-Osmanlı müharibəsinə çevrildi.

Qaraman şahzadəsi Qasım bəy Cəmlə ittifaqa girib, öz bəyliyinə bərpə etməyə çalışırdı. Müttəfiq qoşunlar 1482-ci ilin baharında Osmanlı torpaqlarına bir də daxil oldu, lakin bəxt yenə Cem və Qasımın üzünə gülmədi. Bu zaman Cem sultan daha bir başışlanmaz xətəyə yol verdi–Rodos cəngavərlərindən onu Rumeliyə çatdırmaqları üçün kömək istədi və öz xoşu ilə onların əlinə keçdi. Nəticədə, qalan ömrünü (ölümü: 1495) əvvəlcə Rodos cəngavərlərinin, sonra isə Roma Papası və Fransa kralının dostluqlığında yaşadı, Osmanlı dövləti isə onun azad edilməməsi müqabilində il-lik ödənc verməli oldu.

Göründüyü kimi, türkmən bəyliklərinin mərkəzləşdirilməsi, çoxdan idi ki, zərurətə çevrilmiş və aktualıq qazanmışdı.

Nizaməddin MUSTAFA

Ərzincan, Kəməx və Qarahisarda, Həməzə bəy Mərdinda, Şeyx Həsən Ərzurumda, Qılıç Arslan Paluda, Qutlu bəy Bayburda, Musa isə Tərcənda hakimlik edirdilər. Osman bəy öləndə (1435) Teymuri sultanı Şəhruxun təsiri ilə taxta Çələləddin Əli bəy sahib oldu. O, bacısı Xanımı sultan Şəhruxun oğlu Məhəmməd Cukiyə ərə verib Diyarbəkirə hakimiyyətini möhkəmləndirdisə də, qardaşları hakimi olduqları bölgələrdə müstəqil hərəkət edir, onunla hesablaşırdılar.

Həməzə bəy, Yaqub bəy, Qılıç Arslan isə Əli bəyin hökmranlığını ümumiyyətə tanımırıdılar. Bəylikdə pərakəndəlik və qarışıqlıq hökm sürürdü. Şahzadələr daxili çekişmələrdə Qaraqoyunlulardan da kömək istəyirdilər. Qara İskəndərin Qılıç Arslana kömək adı ilə Ərzurumu ələ keçirməsi, Ərzincanı qarət etməsi onsuz da xroniki hal almış tayfalararası ixtilafıları daha da gücləndirdi. Təklənib Diyarbəkirə qapanan Əli bəyin Məmlüklərlə əhdnamə bağlamaq üçün Harputu onların vassalı olan Zülqədriqullarına təhvil verməsi onun sonunu gətirdi.

Narazı qüvvələr Həməzə bəyin ətrafın-

tayfaları Həməzə bəyin oğlu olmadığına görə onun qardaşı Şeyx Həsəni, qalanları isə artıq Urfa hakimi olan Cahangir Mirzəni dəstəklədilər. Cahangir Mirzə Diyarbəkirə daha tez çataraq özünü Ağqoyunlu hökmdarı elan etdi. 1450-ci ildə Qaraqoyunlu Cahanşah yürüşə başlayanda Şeyx Həsən, əmirlərdən Musa bəy, Rüstəm Tərxan və b. onun tərəfinə keçdilər. Şeyx Həsəni dəstəkləyən Pornək, Mosullu və Hacılı tayfalarından olan əsgərlərin ordu- nu parçalaması Cahangir Mirzənin vəziyyətini daha da ağırlaşdırdı.

Ağqoyunlu dövləti dərin tənəzzül keçirirdi. Onu yalnız Uzun Həsənin qardaşının köməyinə gəlib, Şeyx Həsəni qətlə yetirməsi və onun tərəfdarlarını ortadan qaldırması xilas etdi. Qaraqoyunlu İskəndərin oğlu Şahqubad 1436-cı ildə onu öldürüb Əlinea qalasını əməsi Cahanşaha təslim etmişdi. Hadisəni araşdıran Cahanşah Şahqubadı qətlə yetirdi, amma 1445-ci ildə Bağdadda möhkəmləndikdən sonra Mosulu İskəndərin oğulları Əlvənd, Rüstəm və Tehrana verdi. Mosul hakimi təyin olunan Əlvənd əməsindən daha çox torpaq tələb etsə də Cahanşah qərarından dönmədi.

rədd edilərsə də, şahzadə Orxan məsələsi bir təhdid aləti kimi İstanbul mühasirəsi zamanı təkrar-təkrar ortaya atıldı.

Qaraqoyunlu Cahanşahın oğlanları ilə əhvalatı isə bir neçə cəhəti ilə ibrətamizdir. 1458-ci ildə o, Xorasan yürüşünə çıxmış, böyük Əmir Teymurun oturduğu taxt-tacı ələ keçirmişdi. Qaraqoyunlu qoşunu şahzadə Pərbudağın komandanlığı ilə teymurilərin həmlələrini dəf etmək qüdrətində idi. Lakin həlledici döyüş ərafəsində Cahanşaha oğlu Həsəninlin üsyan etməsi xəbəri yetişdi. Maku qalasında zindanda saxlanan Həsənəli atasının olmamasından istifadə edərək, Ağqoyunlu Qara Yülük Osmanın oğlu Mahmud bəy və Əmir Ərəbşahla birlikdə həbsdən qaçmağı bacarmış və Təbrizə gəlib paytaxtı ələ keçirmişdi.

Cahanşah artıq Xorasanda qala bilməzdi. O, Pərbudağa döyüşə girməyib geri çəkilməsini əmr etdi və təcili şəkildə sülh bağlayaraq, tutulan torpaqları teymurilərə qaytardı. Beləliklə, böyük igidlik, qurban və məhrumiyyətlər bahasına qazanılmış qələbənin üstündən xətt çəkilmiş oldu. Cahanşahın qərarı əmirlər və qoşun başçıları arasında narazılıq yaratdı. Atasına etima-

“Leyli və Məcnun” marionet səhnəsində

“Leyli və Məcnun” ürkək, vəfalı, dünyalara sığmayan bir eşqin taleyindən bəhs edir. İki gənc – Leyli və Məcnun, bir-birini canlarından asıq sevsələr də, bu dünyada arzularına qovuşmaq onlara nəşib olmur... Şərqli asiq-məşuğun klassik Avropa ədəbiyyatının Tristan və İzolda, Romeo və Cülyetta kimi obrazları ilə birbaşa analogiyası diqqət çəkir.

Bu, üzərində 3 il işlənmiş 14 pərdəlik marionet tamaşası – Muğam operasıdır. Gəlan ayın 18-də 140 illiyini qeyd etməyə hazırlaşdığımız dahi bəstəkar Üzeyir bəy Hacıbəyli operanı ölməz şairimiz Məhəmməd Füzulinin eyni adlı poeması əsasında ərsəyə gətirib. Operada həm Şərq, həm də Qərb musiqi ənənələri ahəngdar tərzdə yer alıb. Məşhur, klassik süjetin bənzərsiz musiqi ilə birləşməsi əsərin dünyanın bir çox ölkələrində populyar və sevilən olmasına yol açmışdır.

Artıq 100 dəfədən çox oynanılmış marionet tamaşasının quruluşçu rejissoru və rəssamı Tərlan Qorçu, musiqi aranjiman- cısı Salman Qəmbərov, kukla ustası Təngiz Xəlilov, işıq işləri üzrə rəssamı Azər Muxtarov, səhna qurğularının müəllifi İlkin Mirzəyevdir. Əsas obrazları Günay İmamverdiyeva (Leyli), Mənsüm İbrahimo- mov (Məcnun), Cabir Həsənov (Leylinin

atası), Elgiz Əliyev (Məcnunun atası), Qızılgül Babayeva (Məcnunun anası), Cahangir Qurbanov (Nofəl, Məcnunun dostu) Elgiz Əliyev (Ərəb, Nofəlin silahdaşı), Rəmiq Bayramov (İbn-Səlam) səsləndirirlər. Muğamların instrumental ifaçıları Rəşad İbrahimov (tar) və Təbriz Yusubovdur (kamança).

Ya Rəbb, mənə cismi-can gərəkəməz, Canan yox isə cahan gərəkəməz...

Qeyd edək ki, Marionet Teatrı dünyada yətorincə maraqlı və populyar olan, çətin başa gələn, eyni zamanda, maraqlı və cəlb- edici janrdır. Çətin olduğuna görə əksər ölkələrdə belə teatr ənənəsi mövcud deyil. Hansısa ölkədə Marionet Teatrının olması həmin xalqın zəngin milli mədəniyyətin- dən xəbər verir və bu teatr janrı ölkənin tanınmasında əvəzsiz rola malikdir. Bütün yaş qrupundan olan insanların heyranedicı rəğbətində səbəb olan bu teatr janrı xalq- ımızın zəngin, çoxşəxəli mədəni irsinin ən müxtəlif səhələri – memarlıq, milli geyim, musiqi, dilimizin nitq melodikası, mənşət və bayramlarımız, naxışlar və rəqs- lərimizi özündə birləşdirir.

Sevçilərin alqışları və aktyorları döndə- nədə səhnəyə dəvət etmələri bu tamaşanın qəlblərin ən incə tellərinə toxunduğunu nü- mayiş etdirdi.

Ə.ƏLİYEV
XQ

Diaspor Gənclərinin VI Yay Düşərgəsi başa çatıb

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Heydər Əliyev Fondunun birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən Diaspor Gənclərinin VI Yay Düşərgəsi başa çatıb.

Xankəndi şəhərində təşkil olunan düşərgənin bağlanış mərasimində Diaspor- la İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Fuad Muradov və Qarabağ Universitetinin rektor- u Şahin Bayramov çıxış edib. Natiqlər gənclərin inkişafının dövlət siyasətində prioritet istiqamətlərdən biri olduğunu vur- ğulayıb, bu mühüm tədbirin onların milli kimliyinin gücləndirilməsi, diaspor şə- bəkələrinin genişləndirilməsi, icmaləşmə prosesinin sürətləndirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyətini qeyd ediblər.

Mərasimdə düşərgə ilə bağlı geniş vi- deomaterial göstərilib, iştirakçılara və di- aspor könüllülərinə sertifikatlar, intellek- tual oyunların qalibi olan “Xankəndi” və “Zəfər” komandalına hədiyyələr təqdim edilib.

Xankəndi şəhərindən böyük təəssüratla ayrılan düşərgə iştirakçıları ilk dəfə səfər etdikləri Qarabağda unudulmaz bir həftə

keçirdiklərinə, dünya azərbaycanlı gəncləri ilə bir araya gəldiklərinə görə təşkilatçıla- ra minnətdarlıqlarını bildirib, bu layihənin uzunömürlü olmasını arzulayıblar. Gənclər Qarabağın işğalı, müharibə və postmühari- bə dövrü ilə bağlı müfəssəl məlumat almaq, işğaldan azad olunan ərazilərə həyatın ye- nidən qayıtdığını, regionda sülh və ədalətin bərpasını müşahidə etmək üçün düşərgənin böyük fürsət olduğunu dilə gətiriblər.

Düşərgə iştirakçıları Prezident İlham Əliyevin ABS-dəki görüşünü - möhtəşəm tarixi anları böyük maraq, coşqu və həyə- canla izləməsinə, 61 ölkəni təmsil edən bu qədər gəncin dövlət başçısını bir arada dəstəkləməsinə həyatlarının unudulmaz anı kimi xatırlayacaqlarını ifadə ediblər.

Xatırladaq ki, avqustun 3-dən 9-na kimi davam edən Diaspor Gənclərinin VI Yay Düşərgəsinə 61 ölkədən 128 azərbaycanlı və Azərbaycana dost münasibəti bəsləyən

xalqları təmsil edən gənclər qatılıb. Gənclə- rin düşərgə çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşğaldan azad olunmuş rayonlardakı nümayəndələri ilə, diplomatlarla, ölkəmizin görkəmli mədə- niyyət xadimləri və məşhur idmançılarla, şəhid ailələri və qazilərle, Xankəndidə, eləcə də Qərbi Azərbaycanda doğulub-bö- yüyən ziyalılarla görüşləri təşkil olunub. Onlar, eyni zamanda, işğaldan azad olu- nan rayonlara səfər edib, Azərbaycan dili dərsdərindən, aylancalı, intellektual oyun və yarışlarda, müxtəlif istiqamətli təlimlərdə biliklərini artırblar.

Diaspor gənclərinin bundan əvvəlki yay düşərgələri Şəki, Şamaxı, Şuşa, Nax- çivan və Laçın şəhərlərində təşkil olunub. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin irihəcmli və uzunmüddətli layihələrindən olan Diaspor Gənclərinin Yay düşərgələri hom ölkədə daxilində, həm də diaspor arasın- da böyük rəğbətə qarşılanıb, xüsusi mara- ğa səbəb olub.

XQ

“AzerGold”un istehsal və mənfəəti 35 faiz yüksəlib

Ölkəmizin qiymətli metalların istehsalı sahəsində əsas operatoru olan “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti özünün və törəmə şirkətlərinin 2024-cü il üzrə nəticələrini açıqlayıb. Hesabatlardan göründüyü kimi, ötən il qurumun gəlirləri 135 milyon dollardan 182 milyon dollara yüksəlib. Bu isə 47 milyon dollar və ya 35 faiz artım deməkdir.

Şirkət gəlirlərinin kəskin artımını qızılın satışı və qiymətlərin artımı ilə əsaslandırır. Belə ki, 2024-cü ildə “AzerGold”un qızıl satışları fiziki olaraq 9 faiz artıb. Ümumilikdə, ötən il şirkət 70,5 min unsiya qızıl və 97,5 min unsiya gümüş satıb. Eyni zamanda, satışın həcmi ilə yanaşı, qızılın qiymətində də 29 faizlik artım qeydə alınıb. İl ərzində satışın maya dəyəri isə, təqribən, 21 milyon manat artaraq 2023-cü ildəki 93 milyon dollardan 114 milyon dollara çatıb. Şirkət satışın maya dəyərinin yüksəlməsini yanacağın bahalaşması, inflyasiya, istifadə olunan materialların qiymətlərinin və əmək haqlarının artımı ilə izah edib. Belə ki, ötən il qurumun amortizasiya xərcləri, təqribən, 11 milyon dollar artaraq 46 milyon dollar keçib.

Şirkətin bütün xərc artımının yarısından çoxu amortizasiya xərclərinin payına düşüb. Bundan əlavə, il ərzində partlayış və daşınma xərcləri 2,7 milyon dollar artaraq 23 milyon dolları ötürüb. Material və kimyəvi reagent xərcləri isə 5,1 milyon dollar artaraq 11 milyon dollara yaxınlaşıb. Nə-

ticədə, 2024-cü ildə şirkətin ümumi satış mənfəəti 68 milyon dollara çatıb ki, bu da əvvəlki ilin göstəricisindən 26 milyon dollar artıqdır. 2024-cü ildə şirkət bu vəsaitin 27 milyon dollarını inzibati və ümumi xərclərə sərf edib, daha 1,4 milyon dollar isə aktivlər üzrə dəyərsizləşməyə silinib. Eyni zamanda ötən il “AzerGold” QSC sair gəlirlər kimi, təqribən, 4 milyon dollar qazanıb.

Hesabata əsasən, maliyyə xərc və gəlirlərini, eləcə də 9 milyon dollar mənfəət vergisini nəzərə alaraq şirkətin illik xalis mənfəəti 33 milyon 22 min dollar təşkil edib. Bu isə 2023-cü ilə müqayisədə 5,8 milyon manat və ya 21 faiz artım deməkdir. Bununla belə, 2024-cü ildə qurumun fəaliyyətində diqqəti daha çox cəlb edən məqam onun öhdəliklərini kəskin azaltması, yəni borclarının böyük hissəsini bağlamasıdır. Ötən ilin nəticələrinə əsasən, şirkətin aktivləri, təqribən, 20 milyon dollar artaraq 468 milyon dollardan 488 milyon dollara yüksəlib. Artım, əsasən, uzunmüddətli aktivlərin hesabına baş verib.

2024-cü ildə “AzerGold”un 49 milyon dollarlıq investisiya müliyyətinin yaranması da əsaslı yüksəlişdən soraq verir.

Şirkətin fəaliyyətində diqqətçəkən daha bir məqam isə onun öhdəliklərinin kəskin azalması olub. Belə ki, ötən il “AzerGold”un öhdəlikləri 62 milyon dollar və ya 40 faizdən çox azalaraq 150 milyon dollardan 88 milyon dollara enib. Qurum ötən il uzunmüddətli borclarını da 57 milyon dollardan 25 milyon dollaradək azaltmağa müvəffəq olub. Bundan əlavə, il ərzində şirkətin ticarət kredit borcları 8 milyon dollar azalaraq 18 milyon dollardan 10 milyon dollara enib. Qısamüddətli borclar isə 11 dəfə azalaraq 35 milyon dollardan 3,1 milyon dollara düşüb.

Ümumilikdə, 2024-cü ildə “AzerGold”un mövcud bank kreditlərinin 69 faizi və ya təqribən, 65 milyon dolları tam şəkildə bağlanmışdır. Nəticədə, şirkətin borc/kapital nisbəti 0,29-dan bir qədər də azalaraq 0,07-yə qədər enib. Müqayisə üçün bildiririk ki, dağ-mədən sənayesində fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün bu göstəricinin 1.00 səviyyəsində olması olduqca yaxşı nəticə sayılsa da, “AzerGold”da bu göstərici daha yaxşıdır. Bütövlükdə, öhdəliklərin kəskin azalması ilə şirkətin kapitalı 20 faizdən çox artaraq 400 milyon dollara yaxınlaşıb.

Yeri gəlmişkən, son 9 ildə “AzerGold” QSC yerli və xarici bazarlarda qızıl və gümüşün satışından 1 milyard 691 milyon manat (995 milyon dollar) gəlir əldə edib. Həmin vəsaitin isə 1 milyard 592 milyon manatı və ya 94 faizi ixracdan əldə edilib. Bu barədə bir qədər əvvəl “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti İdarə Heyətinin sədri Zakir İbrahimov açıqlama verib. Onun sözlərinə görə, şirkətin məhsuldar fəaliyyətinin nəticəsində əldə edilmiş gəlirlərin 224 milyon manatı dövlət büdcəsinə vergi və sosial köçürmələr formasında ödənilib. Hazırda qızılın ölkəmizə ən çox valyuta gətirən qeyri-neft məhsulu olduğunu vurğulayan sədr deyib ki, qurum ixrac imkanlarının artırılması ilə daha çox töhfələr verməyi, növbəti 5 ilə qədər illik dövriyyəsi 1 milyard manat olan, ölkənin aparıcı vergi ödəyicilərindən birinə çevrilməyi hədəfləyir.

Ölkəmizdə dövlət dəstəyi ilə təqdim olunan aqrar sığorta mexanizmindən faydalanan təsərrüfatların sayı getdikcə artır. Ödənişlərin məbləği, eləcə də məhsulların və bölgələrin əhatəsi genişlənir.

Aqrar sığorta fermerləri ziyandan qoruyur

6 ayda dəymiş zərərə görə 4 milyon 435 min manat ödəniş edilib

ödənişi edib. İlk yarımillikdə fermerlərə əkin sahələri üzrə 4 milyon 245 min manat, heyvandarlıq üzrə isə 190 min manat sığorta ödənişi verilib. Zərər ödənişinin həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 55 faiz artıb.

Yanvar – iyun aylarında Aqrar Sığorta Fondu tərəfindən 342,6 min hektar əkin sahəsi sığorta edilib. Bu sahələr üzrə ödənilən sığorta haqqı 11 milyon 475 min manat, təminat verilmiş sığorta məbləği isə 497 milyon manat təşkil edib. Bu il, eyni zamanda, ölkəmizdə ilk dəfə olaraq çiyələk sahələrinin sığortası həyata keçirilib.

Hesabat dövründə ölkənin müxtəlif

Aqrar Sığorta Fondu 2025-ci ilin ilk yarısında əkin sahələrinin ən çox ziyan vuran təbiət hadisələrini də araşdırıb. Məlum olub ki, ilin ötən dövründə əkin sahələrinin 65 faizi dolu, 17 faizi fırtına, 15 faizi sel-subasma və 2 faizi leysan yağışlarının təsirinə məruz qalıb.

6 ayda taxıl, qarğıdalı və pambıq sahələrindən sonra ən çox sığorta ödənişi edilən bitkilər günəbaxan, tütən, armud, şaftalı, şəkər çuğunduru, fındıq, badam və qarpız olub. Hesabat dövründə ən çox zərər ödənişi Füzuli, Ağcabədi, Tovuz, Tərtər, Ağsu, Hacıqabul, Beyləqan və Şəki rayonları üzrə qeydə alınıb.

Bakının mərkəzində “yaşıl” ada

Keçmiş “Sovetski” ərazisi parklara çevrilir

Bakının Yasamal rayonu ərazisində yerləşən, keçmiş “Sovetski” kimi tanınan ərazisində istismar müddətini başa vuran, qəzalı vəziyyətdə olan, şəhərin estetik görünüşünə xələl gətirən binaların söküntüsünə başlanılıb. Yasamal Rayon İcra hakimiyyətinin bununla bağlı mediada yayılan məlumatına görə, həm sakinlərin təhlükəsizliyi, həm də şəhərsalma baxımından əhəmiyyətli olan bu proses çərçivəsində daha səmərəli və faydalı layihələrin reallaşdırılması nəzərdə tutulub.

Rayonda yerləşən Mərkəzi Parkın indiyədək istifadəyə verilən 3 hissəsi sayəsində onun ümumi sahəsi artıb 35,4 hektara çatır. Şəhərin mərkəzində bu qədər geniş yaşıllıq zonası yaratmaq təkə estetik deyil, həm də ekoloji baxımdan çox böyük önəm daşıyır. Sakinlərin mədəni və rahat istirahəti üçün yaradılan belə bir müasir park indi həm yerli əhalinin, həm də qonaqların sevimli istirahət məkanıdır.

Hazırda davam edən söküntü işləri isə parkın daha da genişləndirilməsinə, yeni yaşıllıq zolaqlarının salınmasına, bir sıra sosial-ictimai əhəmiyyətli layihələrin həyata keçirilməsinə və paytaxtın ümumi görkəminin daha da abadlaşdırılmasına xidmət edir.

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin bununla bağlı məlumatında bildirilir ki, Yasamal rayonu ərazisində həyata keçirilən söküntü işləri başa çatdırıldıqdan sonra bu ərazidə paytaxtın Baş Planına və müasir şəhərsalma normalarına uyğun layihələrin icrası nəzərdə tutulur. Eyni zamanda, hazırda istirahət məkanı-

nın ərazisi, təxminən, 36 hektar təşkil etsə də, 4-cü hissədə parka metronun “Nizami” stansiyasının ətrafındakı 21 hektara yaxın ərazi də əlavə olunacağı qeyd edilir. İqlim şəraiti, flora və ətraf mühit nəzərə alınmaqla, burada geniş yaşıllaşdırma işlərinin aparılacağı, parkda qarışıq ağac növlərinin əkiləcəyi nəzərdə tutulan sıx meşə tipli zonanın ərazinin landsaftında özünəməxsus

yer tutacağı vurğulanır.

İstirahət məkanı ərazisində böyük süni gölün, eləcə də rekreasiya, gölkənarı istirahət, idman, mədəni tədbir zonaları və uşaq oyun meydançalarının yaradılması planlaşdırılır. Layihədə ətrafdakı yaşayış sahələri və nəqliyyat infrastrukturunu ilə əlaqələndirmə və nəqliyyat axınının optimallaşdırılması məqsədilə parkın ərazisində qapalı avtodayanacağın təşkil də nəzərdə tutulur. Təza Pir məscidi ətrafındakı ərazidə tarixi məhəllənin də Bakının özünəməxsus şəhərsalma və memarlıq nümunəsi kimi ətraf mühitə və yeni şəhərsalma strukturuna inteqrasiyası üçün müasir standartlara uyğun abadlaşdırılması və yenidən qurulması planlaşdırılır.

Avtomobil istehsalı 80 faiz artıb

2018-ci ildən 2025-ci ilin birinci yarısı da daxil olmaqla İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyinin (İZİA) idarəçiliyində olan sənaye zonalarında 518 milyon manatlıq avtomobil istehsalı həyata keçirilib.

Qurumdan verilən məlumata görə, bu ilin 6 ayı ərzində Hacıqabul Sənaye Parkında 59 milyon manat dəyərində 1928, Neftçala Sənaye Məhəlləsində isə 16,6 milyon manatlıq 1165 avtomobil buraxılıb. Ümumilikdə, avtomobil istehsalı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə, təqribən, 80 faiz artıb. Hesabat dövründə sənaye zonalarında “Chevrolet”, “Isuzu”, “VGV”, “UAZ”, “Lada”, “Khazar”, “JAC”, “Bestune” və s. markalı avtomobillər istehsal edilib.

Bu günlərdə ölkəmizdə ilk dəfə olaraq orta çəkili yük avtomobilləri və avtobuslar üçün aylıq bəndlərinin istehsalına başlanılıb. İZİA-nın idarəçiliyində olan Hacıqabul Sənaye Parkının rezidenti “Brake Systems Azerbaijan” MMC artıq 600 min manatlıq məhsul satışı edib. Hazırda müəssisədə Yaponiya və Cənubi Koreya istehsalı olan minik avtomobilləri üçün aylıq bəndlərinin hazırlanması həyata keçirilir. Burada

Çinin qabaqcıl texnologiyaları əsasında 220 çeşiddən artıq aylıq bəndi istehsal olunur.

Müəssisədə hazırda ancaq minik avtomobilləri üçün aylıq bəndləri istehsal edilir, cari ildən etibarən isə orta çəkili yük avtomobilləri və avtobuslar üçün də sözügedən məhsulun istehsalına başlanılması nəzərdə tutulur. İnvestisiya kapitalı 1,9 milyon manat təşkil edən istehsal sahəsində 15 nəfər daimi işlə təmin edilib.

Cənubi Qafqazda yeganə aylıq bəndi istehsal edilən müəssisədə xammal Çin və Özbəkistandan gətirilir. Yaxın vaxtlarda isə məhsul istehsalında yerli xammaldan istifadə edilməsi planlaşdırılır. Hazırda aylıq bəndlərinin “Klass” brendi adı altında daxili bazara satışı həyata keçirilir. Bununla yanaşı, məhsulun İraq, Qazaxıstan və s. ölkələrə ixracı istiqamətində də danışıqlar aparılır.

Valyuta ehtiyatları 1 ayda 37 milyon dollar çoxalıb

Mərkəzi Bankın (MB) məlumatına əsasən, cari ilin avqustun 1-nə valyuta ehtiyatları 11,191 milyard ABŞ dolları (iyulun 1-i ilə müqayisədə 37,3 milyon dollar və ya 0,3 faiz çox) təşkil edib.

Qeyd edək ki, MB-nin valyuta ehtiyatları ilin əvvəlinə nisbətən 202,7 milyon dollar və ya 1,8 faiz artıb, son 1 ildə isə 574,5 milyon dollar və ya 4,9 faiz azalıb.

Səhifəni hazırladılar:
Vaqif BAYRAMOV,
Mirbağır YAQUBZADƏ
XQ

Vətən sənə oğul dedi...

Torpaq üçün canından keçmiş, əbədi qəhrəmanlıq simvollarından birinə çevrilmiş Tərzan Həşimovun ömür yolu igidlik və şücaətlə dolu şərafətli bir həyatdır.

Tərzan Qəhrəman oğlu Həşimov 13 aprel 1989-cu ildə Lerik rayonunun Bi-bihoni kəndində anadan olub. Ailəsi onu milli-mənəvi dəyərlərə sadıq, vətənpərvərlik ruhunda böyüdü. Kiçik yaşlarından dürtüslüyü, cəsurluğu, məsuliyyəti və Vətən sevgisi ilə seçilib. Elə bu cəhətlərinə görə də hərbiçi olmaq istəyib.

Qəhrəmanımız Tərzan Həşimov 2010-cu il mart ayının 6-da Müdafiə Nazirliyinin əmri ilə gizir hərbi rütbəsi alaraq, Gəncə şəhərində yerləşən "N" sayılı hərbi hissədə motoatıcı taqım komandirinin müavini vəzifəsində xidmətə başlayıb. Daha sonra Azərbaycan Ordusunun Xüsusi Təyinat-

Həşimov kimi igid oğulların misilsiz xidmətləri və xalq-ordu birliyi sayəsində 44 günlük müharibə Azərbaycanın hərbi tarixində dönüştürücü nöqtəsi oldu və bizi tarixi zəfərə qovuşdurdu. Qəhrəmanlarımız Vətən torpaqlarını yağlı tapdağından azad etməklə xalqımıza qürur, gələcək nəsillərə isə örmək oldular.

Vətən qarşısındakı xidmətlərinə görə Tərzan Həşimov ölümündən sonra bir sıra medallarla təltif edilib. Bunlar "Azərbaycan bayrağı" ordeni, "Vətən uğrunda", "Cəsur döyüşçü", eləcə də Cəbrayıl, Xocavəndin və Füzulinin azad olunmasına görə medallarıdır. Təltiflərin hər biri onun Vətən naminə göstərdiyi fədakarlığın, hərbi və insani borcunu ləyaqətlə yerinə yetirməsinin təsdiqidir.

Valideynləri – atası Qəhrəman Həsən oğlu və anası Gülçöhrə Məhərrəli qızı oğullarının igidliyi ilə fəxr edirlər. Tərzan Həşimov gənc ailə başçısı kimi də hamının sevimlisi olub. Həyat yoldaşı Mətanət xanım, iki qızı – Məsumə və Hökümə onun adını böyük qürurla anırlar.

Yaxınlarının və döyüş yoldaşlarının söylədiklərinə görə, Tərzan istiqanlı, mehriban, gülərlə və həyatsevər bir insan olub. O, hər anını dəyərləndirən, çevrəsinə müsbət enerji bəxş edən bir şəxsiyyət kimi yaddaşlarda qalıb.

Tərzan Həşimovun həyat yolu və şəhidliyi Azərbaycan gəncləri üçün vətəna xidmətin, fədakarlığın, cəsarətin və qeyrətin simvoludur. Onun adı yalnız sinif otaqlarında deyil, tarix dərslərində, hərbi marşlarda və xalq yaddaşında daim yaşayacaq.

O, yalnız bir ailənin övladı deyil, bir millətin qəhrəmanıdır.

lı Qüvvələrində xidmət etməyə başlayıb, peşəkar hərbiçi kimi yetişib. O, rabitəçi gizir olub və bu sahədəki xüsusi bilikləri ilə seçilib. Döyüş yoldaşlarının söylədiklərinə görə, düşmənin dilini səlis bilməsi onun çox karına gəlib. Bir neçə dəfə düşmənlə rabitəyə girib, onu çaşdırıb sirlərini alıb və əldə etdiyi zəruri məlumatlar sayəsində onların texnikasını məhv etmək imkanından yararlanıb. Bu, onun nə qədər bacarıqlı və qətiyyətli hərbiçi olduğunu sübut edir.

Azərbaycan Ordusunun mövqelərinin Ermənistan silahlı qüvvələrinin aramsız artilleriya atəsinə məruz qalması ilə başlayan 2016-cı ilin məlum aprel döyüşlərinə Tərzan Həşimov da qoşularaq, ön cəbhədə əməliyyatlarda iştirak edib. Döyüş zamanı yaralanmasına baxmayaraq, güclü iradə ilə hərəkət edərək neytral zonada həlak olmuş bir əsgərimizi çıxarıb və bununla da əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərib.

Şanlı Vətən Müharibəsinə isə gizir Həşimov elə ilk gündən – 2020-ci il sentyabrın 27-dən qatılıb və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunması uğrunda mücahidlə əl sıralarda yer alıb. O, Cəbrayıl və Füzuli rayonlarının azad olunması

uğrunda gedən döyüşlərdə yaxından iştirak edib. Füzuli döyüşləri zamanı qəhrəmancasına şəhid olub.

Məhz müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin sərkərdəlik istedadı və hərbi-siyasi qətiyyəti, eləcə də Tərzan

Bəhriz MƏMMƏDZADƏ,
Xüsusi Təyinatlıların
Qazıları, Şəhid Ailələri və
Veteranları İctimai Birliyinin sədri,
Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin üzvü

Bir əldə süngü, bir əldə qələm

İyul ayında keçirilmiş növbəti – XV Vaqif Poeziya Günlərinin iştirakçıları arasında qazi şair Eyvaz Əyyub da vardı. Vətən müharibəsində iştirak etmiş, qələmi silaha dəyişərək Qarabağımızın və Şuşamızın azadlığı uğrunda canını, qanını əsirgəməyən şairlərimizin ulu Vaqifin məqbərəsi önündə çıxışları sənət bayramına xüsusi ovqat qatdı.

Əlbəttə, hər kəsdən öncə onun kimi igidlərin o torpaqlara getmək, silahlı azad etdikləri yurdda bu dəfə qələmlə, sözə var olmaq haqları danılmaz idi. Buna görə təşkilatçılar bu il də qazi şairlərimizə haqq etdikləri yüksək dəyəri verdilər.

Eyvaz Əyyub döyüşlərə Suqovuşandan başlayaraq Ağdamda qədr gedib. Dövlət başçısının səərəncamları ilə medallarla təltif olunub. Şuşada yaddaşından çıxışında da qalib əsgər davanın ağrı-acılarını inandırıcı boyalarla ifadə edə bildi. Onu karakterizə etmək üçün ədəbiyyatşünas Əsəd Cahangirnin bir cümləlik fikrini misal göstərmək ki-

fayətdir: "Qazi şairimiz, onlarla döyüşdən çıxmış, Allahın poetik istedad, ata-anasının adamlıq istedadı verdiyi Eyvaz Əyyub çox duyulmuş insandır". Qazi şairin Şuşada söylədiyi şeirini oxuculara təqdim edirik:

Sobada ağac...
Kəlbəcərdə bir odun sobasının
İçindən ağac bitdiyini gördüm...
Kök atıb içində bitən bu şivini,
Budağı həsrətin, bəzən zoru. **Biz sənədən ayrıldıq, səni vətəndə Bir vaxt yandırdığın ağac qorudu.**

Uçub pəncərəsi, sinib kərəni,
Gedib harda qursun yuva qaranquş?
Bir pash sobanın tən ortasında
Evlər də çevrilib ağac olurmuş.

Dolub bulud kimi, yağa bilməyir,
Sahibin gözəlləyən yurdda yuvamız,
Qonağı yorulub yollarda qalan,
Ay uçuq evimiz, pash sobamız,
Siz Allah, Siz Allah, icazə verin,
Sizin adınızdan sizi qoruyan,
Bu evin ən gözəl sakini olmuş
Bu ota, ağaca təşəkkür edim.

Qazi şair Eyvaz ƏYYUB

Gənclər siyasətinin təntənəsi

Artıq 26 ildir ki, dünya Gənclər Günü-nü qeyd edir. 1998-ci il avqustun 8-12-də gənclərin işləri üzrə nazirlərin ümumdünya konfransı keçirilib və BMT Baş Məclisində 1999-cu ilin sonunda avqustun 12-nin Beynəlxalq Gənclər Günü elan edilməsi haqqında qətnamə qəbul olunub.

Ölkəmizdə isə gənclərin bayramı daha əvvəl – 1997-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin imzaladığı fərmanla təsis edilib. Azərbaycanda gənclərə ən yüksək diqqət və qayğı göstərilir, uğurlu dövlət gənclər siyasəti həyata keçirilir.

Dövlət orqanlarının gənclərlə iş sahəsindəki fəaliyyətini əlaqələndirmək məqsədi ilə 1994-cü ildə Gənclər və İdman Nazirliyi yaradılıb. Unudulmaz dahi şəxsiyyətin təşəbbüsü ilə 1996-cı ildən başlayaraq, Azərbaycan gənclərinin forumları keçirilib, qarşıda duran vəzifələr müəyyənləşdirilib. "Hər bir Azərbaycan gəncləri hər şeydən çox, hər şeydən artıq müstəqil Azərbaycanın bu günü, gələcəyi haqqında düşünməlidir" – ilk forumda ulu öndər gənclərin qarşısında bu tarixi vəzifəni qoyub.

Əslinə qalsın, Gənclər Günü hamımızın bayramıdır. Təkcə yaşca gənc olanların deyil, ruhən gənc olanların da, gənclərlə işləyib onların tərbiyəsinə məsuliyyət daşıyanların da bu günü qeyd etməyə haqqı çatır. Tarix dəyişsə də, gənclik ruhu davam edir, milli-mənəvi dəyərlər yaşadırlar. Məhz vətənpərvər gənclik özünün sanbalı ilə xoşbəxt gələcəyin müjdəçisi olur.

Ulu öndərin əsasını qoyduğu gənclər siyasəti Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müasir dövrün tələblərinə uyğun davam etdirilir. 2020-ci ilin payızında 44 günlük Vətən müharibəsində gənclərimizin qanı ilə yazılmış qələbə salnaməsinin parlaq səhifələri heç zaman solmayacaq. Məhz gənclərimiz öz ata-babalarının şöhrət yolunu şərafətlə da-

vam etdirlərlər. Cənab İlham Əliyev Bakının Azadlıq Meydanında keçirilən Zəfər Paradında bu barədə fikirlərini tükənməz iftixar hissi ilə ifadə edib: "Müharibə dövründə Ermənistan ordusunda 10 mindən çox fərarli olub. Azərbaycan Ordusunda bir dəfə də fərarli olmayıb. Yəralı əsgər və zabitlərimiz hərbi hospitalarda, xəstəxanalarda həkimlərdən xahiş edirdilər ki, bizi tezliklə sağaldın, biz qayıdaq döyüş meydanına, biz öz missiyanızı başa vurmaliyiq. Azərbaycan xalqı öz böyüklüyünü göstərdi, yüksək mənəvi ruhunu göstərdi".

Dövlətimizin başçısı deyib ki, İkinci Qarabağ müharibəsindəki parlaq tarixi Qələbəmiz gənclərin tərbiyə işində əsas rol oynamalıdır. Vətən uğrunda öz canlarından keçmiş şəhidlərimizin xatirəsi bizim üçün əzizdir, müqəddəsdir və gənclər bu nümunələr əsasında tərbiyə almalıdırlar. Bizim gənclər artıq müzəffər xalqın nümayəndələri kimi böyüyürlər.

Prezident İlham Əliyev gənc kadrların irəli çəkilməsi ilə bağlı ardıcıl olaraq əməli addımlar atır, gənclər siyasətini zamanın çağırışlarına uyğun şəkildə yeni aspektdə gercəkləşdirir. Hazırda neçə-neçə layiqli gənc etimadı nazir, icra hakimiyyəti başçısı və digər məsuliyyətli vəzifələrdə doğruldu.

Ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz uğrunda dönməz mübarizəmizin ilk toxumları hələ Birinci Qarabağ savaşında səpilib. Daha sonra Rəhim Səfərovun, Mübariz İbrahimovun, Rəşad Orucovun qəhrəmanlıqları sayəsində o cütlər böyüyərək, nəhayət, 2020-ci ilin payızında həmişəyaşıl Zəfər çələngimizə döndü. Bu tarixi Qələbə naminə müqəddəs mücahidlərimiz gənclərimiz – əsgər və zabitlərimiz, eləcə də könüllülərimiz canlarını, qanlarını əsirgəməyiblər.

Biz də Beynəlxalq Gənclər Günü münasibətilə hazırladığımız bu səhifəni bütünlüklə Zəfər yolçularımıza həsr edirik

Ruhların görüş yeri

1988-ci ildə ağır yığnaqlı Zəngəzur mahalından bir karvan qalxdı. Bu nə köç karvanı idi, nə də elat karvanı. Bu karvan yurdu yağıya qalan Di-dərginlər karvanı idi. Bu o zamanlar idi ki, qanıqon imperiya quduzlaşmış erməni faşistlərini zəncirdən açıb üstümüzə buraxmışdı. Ona görə də silahlı quldurların qarşısında əliyalın, ac-yalvac qalan əhalinin hələri bir yana üz tutmuşdu.

Son mənzili bəlli olmayan həmin didərginlər karvanında biş yer yenicə tərlənmiş Müşfiq də vardı. Həç kimin yolunun sonu bəlli olmasa da, sən demə, Müşfiqin yolu əbədiyyət yolu imiş.

Müşfiq Ağa oğlu ulu Zəngəzurun Qafan rayonunun Kirs kəndində doğulub. 1988-ci ildə qan düşmə Qarabağı ələ keçirmək üçün ona mane olacaq qüvvəni – Qərbi azərbaycanlıları silah gücünə qovmaq qərarına gələndə Azərbaycanın o vaxtkı məğmün rəhbərliyi əhaliyə dayaq durmaq, bu yöndə ciddi ideoloji iş aparmaq əvəzinə, elatın əzəli yurd yerindən köçməsi üçün nəqliyyat vasitələri göndərdi. Beləcə soydaşlarımız pəren-pəren düşəndə 17 yaşlı Müşfiq də ata ocağından ayrılmalı oldu...

Ailəsi ilə birlikdə Azərbaycana pənəh gətirən Müşfiq Bakının Nəsimi rayonundakı 19 sayılı orta məktəbdə təhsilini başa vurub Sovet Ordusu sıralarında xidmətə gedib. O, hərbi qulluqdan qayıdanda isə azğın düşmən yurdunda ayaq açmışdı. Qarabağda qanlı qırğınlar törədirdi. Buna görə də Müşfiq 1992-ci ildə ölməzliyə, əbədiyyətə aparan

bir yolun yolçuluğuna başladı. Könüllü olaraq cəbhəyə getmək üçün hərbi komissarlığa müraciət etdi.

Rəhmətlik atası Ağa Vəliyev deyirdi: "O bildirirdi ki, o torpaqlar bizimdir, həm də özü öz dədə-baba yurdundan qovulmuşdu. Ona görə də həç tərəddüd etmədən cəbhəyə getdi. Doğulduğu bölgəyə ən yaxın olan Zəngilan rayonuna düşdü. Vətən yolunda da şəhid oldu. Mən oğlunun şərafətli yolu ilə fəxr edirəm, tək vətən sağ olsun!"

Müşfiq silah-sursatın çatışmadığı, bəzən bir neçə əsgərin növbəlişib bir silahla döyüşə girdiyi vaxtlarda ruhunun, Vətən sevgisinin gücünə arxalanaraq savaşırdı. O, kəşfiyyatçı idi. Ən mühüm döyüş tapşırıqlarını yerinə yetirirdi. Düşmənin döyüş mövqeləri, şəxsi həyatı barədə məlumat gətirmək üçün daim kəşfiyyatda olurdu. Zəngilanın Şərikən, Kollu Qışlaq, Şatazır, Rəzdərə kəndlərində, Cəbrayılın müdafiəsində, Qubadlının Xanlıq kəndi ətrafında gedən döyüşlərdə fəal iştirak edib. Düşmənin xeyli canlı qüvvəsinə məhv edən Müşfiq qarşı tərəfin bir tankını, bir ədəd UAZ markalı avtomobili

ni və "Belarus" markalı qoşqu maşınıni qənimət gətirib.

Müşfiq Zəngilanda döyüşə-döyüşə Qərbi Azərbaycandakı dədə-baba torpağına da sahiblənmək arzusu ilə alışıb-yanırdı. 1993-cü il aprelin 10-da silahdaşları ilə birlikdə qədim oğuz yurdu Qafanın 4 kəndini düşməndən təmizləyibləmiş. Təəssüf ki, həmin vaxt Qubadlı, Cəbrayıl rayonları işğal olunduğundan Zəngilanın hər tərəfli əlaqəsi kəsilib. Oktyabrın 25-də düşmən ağır texnika ilə Qumlaq istiqamətindən hücumuna keçib. İgidlərimiz düşmənlə ölüm-dirim savaşına atılıblar. Həmin gün düşmənin cəbhəsinin 3 tankı yandırılıb, xeyli canlı qüvvəsi məhv edilib. Bu, Müşfiqin son döyüşü olub.

Müşfiqin anası Səkinə xala 2005-ci ildə Azərbaycan Televiziyaşının "Zireh" verilişinin aparıcı müəllifinə verdiyi müsahibədə yeganə arzusunu belə ifadə etmişdi: "11 ildir Müşfiqim ölüb, hələ torpağına göz yaşı düşməyib, üstünə gül qoyulmayıb, məzarı ziyarət olunmayıb. Birəcə Allahdan əhdim odur ki, İlham Əliyevə can sağlığı versin, dünya düzgünlük olsun, torpaqlarımız alınsın, Müşfiqin bacıları, anası, qardaşı qəbrinə ziyarətə gətsin!"

Həşiyə: Qərbi Azərbaycanlı ananın nəşi tapılmayan oğlu Müşfiq Zəngilan rayonunda Şəhid olmuşdu. Döyüş yoldaşları meyiti atəş altından çıxara bilmədikləri üçün nişanlanmış bir ağac dibində dəfn ediblər ki, torpaqlarımız işğaldan azad olunanda gəlib tapalar. Şükür, 44 günlük Zəfər yürüşündən sonra döyüş yoldaşları Müşfiqin nəşini gətirib Zəngilan Şəhidlər Xiyabanında dəfn ediblər. O günün görmək Səkinə xanıma nəşib olmasa da, onun arzusu 15 ildən sonra çin olub.

Avqustun 9-da Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin dəstəyi, "Hərbi Mövzular üzrə İxtisaslaşmış Jurnalistlər" İctimai Birliyinin təşkilatlığı ilə Müşfiqin doğmalarının, qohumlarının və Qafan Rayon İcması üzvlərinin Zəngilan Şəhidlər Xiyabanını ziyarət ediblər. Güllüvəş Məmişova qardaşının mərmər məzar daşı ilə baş-baş verərək, göz yaşı axıdıb.

Hərbi Jurnalistlər Birliyi İdarə Heyətinin sədri Təmxil Ziyəddinoğlu Müşfiq Əliyevin keçdiyi şərafətli döyüş yolundan danışib. Misir Aslanov və sair şair Ramazan Saməroğlu bu müqəddəs ziyarətin təşkilatçılarına Kirs-Kurud camaatı adından minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Qəhrəman polis zabitlərimiz

Beynəlxalq Gənclər Günündə cavan ömrünü Vətənə qurban vermiş 2 Milli Qəhrəmanımızı da ehtiramla yad edirik. Onlar bu gün yubileyləri olan Əli Məmmədov və Sərdar Səfərovdur. Hər ikisi polis zabiti olub və Birinci Qarabağ müharibəsində şəhadətə ucalıb.

Əli Hüseyn oğlu Məmmədov 1955-ci ildə Naxçıvan şəhərində dünyaya göz açıb. Orta təhsilini Bakıdakı 255 sayılı məktəbdə alıb. 1975-ci ildə ordu sıralarına çağırılan Əli Macarıstanda xidmətini başa vurub. 1982-ci ildə Polis Akademiyasına daxil olub. Polis kapitani rütbəsindəki yüksəlib. Əli Məmmədov 1992-ci ildə torpaq iddialı erməni separatçıların dərşini vermək üçün cəbhəyə gedib. Həftələrlə Qarabağın müxtəlif bölgələrində döyüşlərdə qəhrəmancasına vuruşub, Laçının müdafiəsində rəşadət göstərib.

Qızırtı yüksəkliyini ələ keçirən döyüşçülərimiz həmin il oktyabrın 1-də şəhər təzdən güclü hücumu məruz qalırlar. Yəralıları təhlükəsiz yerə çıxaran və döyüşün qaynar nöqtəsində vuruşan Əli də başından ağır yaralanıb. Mərd və cəsur döyüşçü elə bu yaradan da əbədiyyətə qovuşub.

Bakıda Şəhidlər xiyababında dəfn edilmiş Əli Məmmədovun adı paytaxtdakı küçələrdən birinə verilib...

Sərdar Mədət oğlu Səfərov isə 1960-cı ilin bu günü Kəlbəcər rayonunda doğulub. 1977-ci ildə orta məktəbi bitirib və kolxozda işləyib. 1979-cu ildə

əsgərliyə gedib. Hərbi xidmətini Ermənistan və Gürcüstan respublikalarında keçib. Ordudan tərxis olunduqdan sonra Bakı Avtomobil Zavodunda işə düzəlib. Daxili işlər orqanlarında işləmək arzusu onu Tula vilayətinə aparıb. O, Zaoks rayonunda 3 il mühafizə bölməsində milis nəfəri kimi xidmət edib. Təhsilini davam etdirmək üçün SSRİ DİN-nin Kaunas Xüsusi Milis Məktəbinə gəndərilib. 1987-ci ildə zabiti kimi köhnə iş yerinə qayıdıb. Nümunəvi milis işçisi olduğunu nəzərə alaraq, onu sahə müvəkkili vəzifəsinə irəli

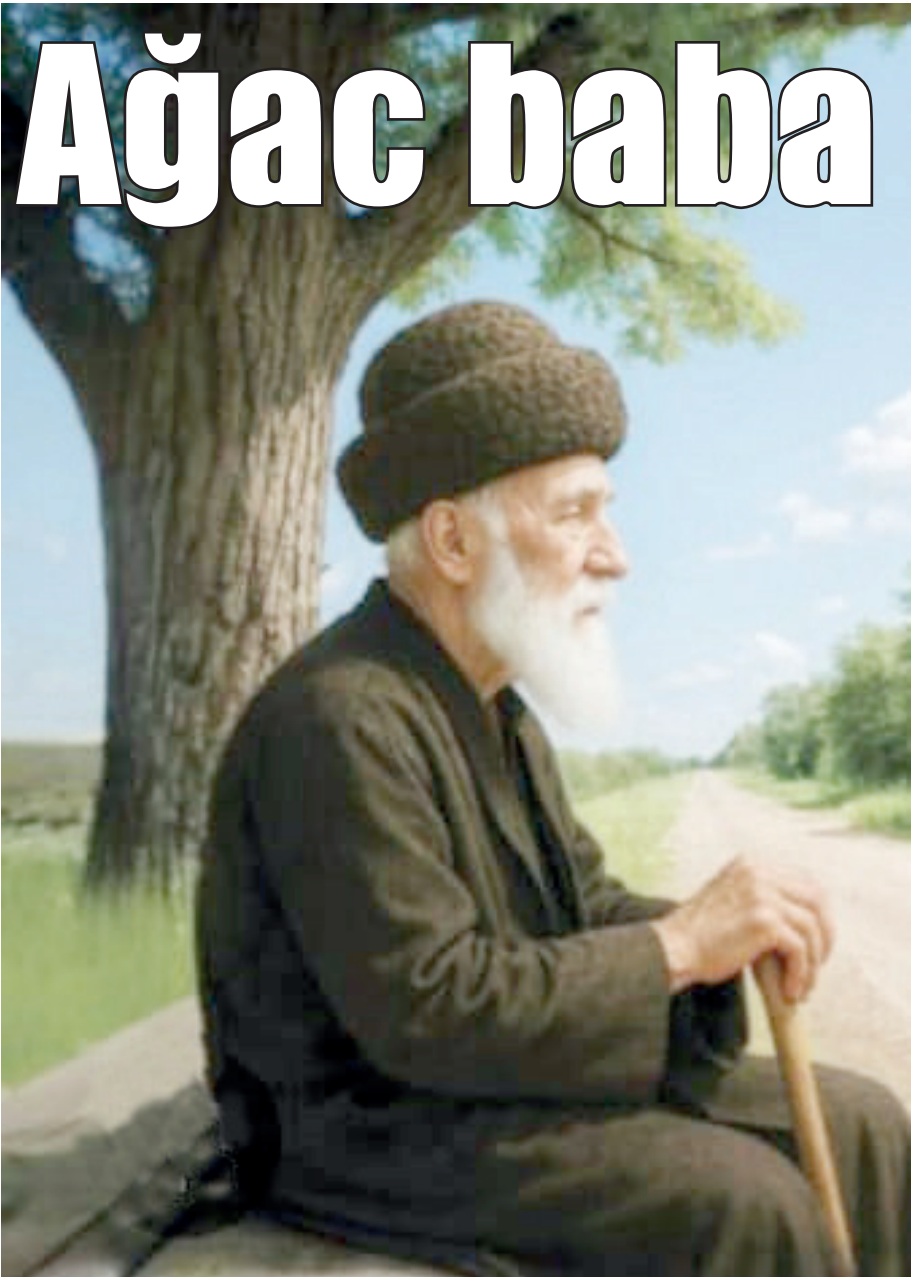
çəkiblər. Amma gənc-gündüz qəlbi daim Vətənlə döyünən Sərdar 1991-ci ildə Azərbaycana qayıdıb. Qusar rayon polis şöbəsində sahə müvəkkili kimi xidmətə başlayıb.

...1991-ci il sentyabrın 25-də erməni terrorçuları Əsgəran rayonunda "QAZ-53" markalı səmşin avtobusuna hücum edirlər. Baş leytenant S.Səfərov da köməyə gələn istintaq qrupunun tərkibində olur. Onun istintaq qrupunda müstəntiq işləməsi barədə sərəncam verilir. Hadisə yerindən qayıdan qrupun üzvləri Xankəndi yaxınlığındakı "Ağa körpüsü"ndə erməni yaraqlılarının hücumuna məruz qalırlar. Sərdar Səfərov yoldaşlarını xilas edərkən qəhrəmancasına həlak olur.

Ölümündən 2 həftə sonra – 8 oktyabr 1992-ci ildə Sərdar Səfərova "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilib. Doğma yurdu Kəlbəcərdə dəfn edilmiş qəhrəmanın adına orada küçə var.

Şəhifəni hazırladı: Əli NƏCƏFXANLI XQ

Ellərimiz, obalarımız

Dağların qoynunda ulu bir kənd vardı. Bala anasına sığınan kimi dağların qoynuna sığınmışdı. Anası dağlar, atası qayalardı o kəndin. Kırəmittli evləri uca dağların arasında elə sıralanmışdı ki, zirvədən baxanda deyərdin durma qatarıdı. Zirvədə gözlərinə Günəşin şəfəqləri saçılırdı. Dünyaya baxanda könlün açılırdı. O dağ kəndinin bənzərsiz gözəllikləri bulaq suyu kimi insanın içinə axıb xoş ovqata, duyğuya çevrilirdi.

İlin qış fəslində səmişin qatırı kimi tüstülənirdi evlərin buxarıları. O buxarılar evlərin bünövrəsinin dərinliyindən, qışda ocaqların istiliyindən, yayda evlərin sərinliyindən xəbər verirdi. Kənddə min ev vardı. Köhnə kişilər evlərin sayını dilə gətirmirdilər. Tüstü çıxan buxarıların sayına görə, min buxarlı kənd deyirdilər. Gecələr o kənd dağların qucağında körpə kimi uyuyurdu. Ağgünlü kəndinin ulduzlu gecələrinin qoynunda nələr vardı, nələr... Saqqalından nur süzülən dədələr, dili alxışlı nur-ipek nənələr. Sözü-söhbəti eldə-elatda dastan olan köhnə kişilərdən qalan şirin xatirələr. O kəndin mağrur, mərd, alicənab və səxavətli köhnə kişilərin görmək xoşbəxtliyi mənə də nəsib olmuşdu.

Mən o kənddən ayrılıb şəhərə köçəndən sonra köhnə kişilərin sözü-söhbəti üçün elə darıxırdım ki... Orada uzunömürlülərdən tutmuş, öz həlal zəhməti ilə hörmət-izzət sahibi olan insanlardan müsahibələr alırdım. Onların haqqında mətbuatda məqalələr yazırdım.

Kürəyini dağlara, ürəyini ötən çaqlara söykəyən kişilərin gözləri yad ocaqdan od ummazdı. Əlləri haram tikəyə toxunmazdı. O kişilərin zəhmətindən, hünərindən, qeyrətindən həliydim. Oxuyanlar da bilsin deyə, yaddaşımdakıları yazmalıydım...

Köhnə kişilərdən indi Ağgünlü kəndində bir nəfər də qalmayıb. O həsrət, o nisgil ruhumu göynədir. Onların cismi qalmasa da, ruhu el-el, oba-oba dolayıb. Ta binəyi qədimdən belədir; ruhları səyyardı, cisimləri köçərdi ruh adamlarının. O ruhlarda nəsilərin tarixi var. O tarixlər daşdan-daşa yazılıb... O daşlarda uluların sözləri var. Daşların hər zərrəsində, torpağın hər qarışında qoca tarixin izləri var. Başdan-başa tarixlə yüklənib o kənd.

Köhnə kişilər ömründə bir kitab oxumasalar da, sinə dəftərləri qiymətli sözlərlə doluydu. Ağac baba Ağgünlü kəndinin 125 yaşlı ağsaqqalı idi. Cavanlığından ovçuluğa meyl salsa da, ürəyi yumşaq adam idi. Öz dediyinə görə, ömründə ceyrana-cüyürə güllə atmamışdı. Kəndin cavanlarına deyərdi:

– A bala, uçarsız, qaçarsız dağ, düz susuz səhra kimidir. Təbiətdən zövq almaq istəyirsinizsə, o çöllər gözəlinə qıyma. Ovlayanda da gözəlirlənə ovla!

Əgər məşədə kimsə bir yaşlı ağacı kəsə, bir şüyü budağı qırsa, Ağac baba gileylənərdi:

– İnsafsızlar meşələrin cır-cırpısını qoyub, cavan pöhrələri doğrayırlar.

...Ağgünlü kəndinə güllü-çiçəkli yaz gəlmişdi. Ağac baba öz nəvələrini də başına yığıb çöllərin tamaşasına çıxmışdı. Yolu

“Ağ bulaq”dan düşdü. Ağac baba bulağın gözüne yaxınlaşıb üzünə bir-iki ovuc su vurdu. Bir ovuc da içdi. Ürəyi sərinləyəndən sonra canlı adamla danışmış kimi:

– Elə bilirdin qışdan salamat çıxmayacam? Mühəribəyə borclu qalmamışam. Əmin-amanlıqda da qismət payım var-dedi.

Sonra da əlini gözünün üstünə qoyub uzun-uzadı dağlara, ucsuz-bucaqsız yaylaqlara baxdı.

Onun günü-güzaranı beləcə keçirdi. Hər səhər Günəş Gözəldəğin arxasından çıxıb nur köynəyini geyirdi. Həmin vaxt bulağın yanındakı tək ağacın altında, mamurlu daşın üstündə oturan Ağac baba qırıxmış əllərini hələ də nurdan, düşməmiş gözlərinin üstünə qoyub, diqqətlə gündoğana sarı baxırdı. Axşam gün qürubə gedəndə, yaşıl yarpaqlar qan rənginə boyananda da onu o tək ağacın altında oturan görürdilər. Kəliklər onu görərdi, uçmazdı, cüyürlər onu görərdi, qaçmazdı. Ağac babanın məhrinə öyrəşmişdilər.

Ömrünün ikinci əsrini yaşayan Ağac baba keçmişə qayıdaraq deyirdi:

– Balalarım, nə az, nə çox, ömrümün yüz ilini çəbənlikdə keçirmişəm. Yeyib-içdiyim süd, qatıq olub. Qoyun qatığı ağacların qatığıdır. Qoyun qatığını görə qozu əmişdən kəsildəndən sonra yeyəsən.

Ağac baba qəlyanının tüstüsünü ilk baharın ilıq nəfəsinə qataraq nağıl kimi söhbətinə davam edib deyərdi:

– Mənim bir arıq yabım vardı. Atın başına yüyən yox, noxta vurardım. Çünki mənim atım yerini, yaraşğını pozan deyildi. Mənə zarafatla deyirdilər ki, ay kişi, bu yazıq yabı səndən əl çəkir, sən ondan əl çəkmək istəmirsən.

– Yox, mənim balalarım, belə vəziyyətdə bir-birimizi atsaq, etibarsızlıq olar, - deyə cavab verirdim. Mühəribənin qanlı-qadalı illərində aran yolu-dağ yolu nə arıq yabının, nə də mənim kəndirimi kəsə bilmədi.

Ağac babanın maraqlı oturuşu, duruşu vardı. Oturanda əllərini çarpazlayıb, dizlərini qucaqlayırdı. Cənəsinə qollarına söykəyirdi. Ağappaq saqqalı yaz, yay ərimək bilməyən zirvə qarına bənzəyirdi.

Ağac baba o yaşında da dağlardan aşib gədiklərdən keçirdi. Kollu quzeydən adlayıb Daşlı gəzdəyə qalxanda meşələrin ətrini, dağların havasını ciyərlərinə çəkirdi. Bir gün yenə o tək ağacın yanına sarı yeridi, yüyürdü və əbədi məskəninə çatdı. Qollarını çiyindəki ağaca keçirib kəndin keşikçisi kimi, iki dağın arası uzununu baxdıca baxdı. Və nur heykəli kimi tək ağacın altındakı mamurlu daşın üstündə otub sonuncu nəfəsini dərdi. Elə ora da onun son dayanacağı, son mənzili oldu qartalın yuvası kimi. Ağac baba bu dünyadan köçüb getdi. Babamızın babasının babası kimi...

Ağgünlü kəndinin ağ günləri, bini-borəkəti, adamların doğmaları, bir-birinə məhəbbəti, səmimiyyəti köhnə kişilərdən getdi. İllər sonra el yerindən oynadı, yad ellərə gedən getdi, şəhərlərə köçən köçdü. Üzü günə qalan evlərin qapısı bağlı qaldı. Qonşu qonşuya, qohum qohuma, dost dostla əlləri uzalı qaldı.

...Zirvələr qoynunda bir kənd vardı. Gözümdü dünyaya açandan könlümü o kəndə verməmişdim. Uzun illərdən sonra ulu yurdlarımızı yoxlamağa, dağ çiçəklərini qoxlamağa getmişdim. Elə bil, rəngi sozalmışdı, ətri azalmışdı dağ çiçəklərinin. Məndən incimışdı dağ çiçəkləri, Ağgünlü kəndimin ağ çiçəkləri...

HƏZİ HƏSƏNLİ,
şair-publisist

Azərbaycan cüdosunun canlı əfsanəsi

Dünya saytlardan oxudum ki, ölkə cüdosunun inkişafında misilsiz xidmətləri olan Əməkdar bədən tərbiyəsi və idman xadimi Əhməd Əhmədovun 80 illik yubileyidir və Azərbaycan Cüdo Federasiyasının prezidenti Rəşad Nəbiyev, gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov, yaşadığı Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fəxrəov onu bu münasibətlə təbrik ediblər.

Yubiley mərasimlərində həmçinin Milli Olimpiya Komitəsinin vitse-prezidentləri Çingiz Hüseynzadə və Fərid Mansurov, İdman Veteranları İctimai Birliyinin sədri Zəfər Məftahətdinova məşhur məşqçinin Azərbaycan idmanının inkişafı naminə çalışdığını, gənç idmançıların yetişməsində mühüm rol oynadığını bildirib, nəcib və gözəl xüsusiyyətlərə malik insan olduğunu vurğulayıblar.

...Onu 50 ildir ki, tanıyıram. Boks üzrə tanınmış məşqçi olmuş dayım Bəbiş Nuruşovla yaxın dost idi. Jurnalistlik fəaliyyətimlə əlaqədar onunla dəfələrlə görüşmüş, müsahibələr almışam. 3 il əvvəl redaksiyamıza dəvət edib görüşmüş və haqqında öçerk yazmışdım. Azərbaycan cüdo məktəbinin bi-

nasını qoyanlardan biri olan Əhməd Əhmədovun müəllim yeniyetmə yaşlarında Sumqayıt Kimya Texnologiya Texnikumuna daxil olduğu vaxtdan tələfini bu şəhərə bağlayıb. 66 ildir ki, sumqayıtlı adını daşımaya ilə fəxr edir.

– Mən əvvəlcə sambo ilə məşğul olmuşam, – deyir. – İdmana gəldiyim ilk illəri həyatımın ən unudulmaz dövrü hesab edirəm. Mərhum müəllimim, Azərbaycanda sambo gülüşünü təbliğ edən “Əməkdar məşqçi” İsmayıl Əhmədovun idman yolunda rolu çox böyükdür. Məhz onun sayəsində samboya başladım və bu, həyatımın dönüş nöqtəsinə çevrildi. 1961-ci ildə respublika çempionu oldum, növbəti il isə Xankəndidə keçirilən respublika yarışlarında yenidən qalib adını qazandım. Ardınca “Spartak” cəmiyyətinin qalibi kimi SSRİ birinciliyində iştirak edərək bürünc medala sahib çıxdım. Sonra da yeni açılan cüdo növünə keçdim, uğurlarım beləcə davam etdi.

Əhməd Əhmədov 1981-ci ildə Azərbaycanda cüdo idman növündə ilk “Əməkdar məşqçi” fəxri adını alıb. Sonra “Bədən tərbiyəsi və idman xadimi”, “Tərəqqi” medalı, “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu” qəlib, ardınca Prezidentin fərdi təqaüdünə, “Şöhrət” ordeninə layiq görülüb. Fəaliyyəti təkcə ölkə daxilində deyil, cüdo-nun vətəni sayılan Yaponiyada da diqqətdən kənarda qalmayıb. 2021-ci ildə bu ölkənin “Gümüş Şüalə Gündoğar” ordeni ilə təltif edilib. Deyir ki, bu mükafatlar onun üçün sadəcə təltif və titl deyil, həm də idmana sevginin, onillərlə davam edən zəhmətin, əməkdaşlığın təsdiqidir.

“Cüdo əfsanəsi”nin qardaşları – rəhmətlik Məmməd, Fəhəd və Əhəd, övladları Zaur və Elxan – idman ustası və tanınan, Əməkdar məşqçidirlər. Fəhəd Rəcəbli ustalar arasında 12 qat dünya, 11 qat Avropa çempionudur və bu gün də qazandığı nəticələrlə gənclərə “dərs” keçir. Əhməd müəllimin nəvələri də

onun yolunu davam etdirirlər. Elə yuxarıda yada saldıığım öçerk yazdığım gün Rəcəbli nəslinin gənç nümayəndəsi Əmər Azərbaycan çempionatında çıxış edirdi. Yazımı onun 2-ci yeri tutması barədə xəbərlə bitirmişdim (İndi artıq Əmər iki dəfə Avropa birinciliyinin qalibidir) Murad, Cəsur, Şamil, İbrahim Rəcəblilər estafeti layiqincə davam etdirirlər.

Şanlı idman tarixindən havasla danışan yubilyar digər yetimlərinin də adını iftixarla çəkir:

– Faiq Ağayev də xüsusi qeyd edirəm. 1982-ci ildə İrəvanda keçirilən finalda erməni idmançını məğlub edərək SSRİ birinciliyinin qalibi, ardınca isə Parisdə ilk dünya çempionu adını qazanıb. SSRİ Xalqları Spartakiadasının mükafatçısı Qüdrət Pəncəliyev, Yusif Kazımov, İntiqam Məmmədov, ikiqat paralimpiya çempionu İlham Zəkəyev və digər adlı-sanlı idmançılar da mənim tələbələrim olub.

– Əhməd müəllim, 80 illik yubileyinizi qeyd edirsiniz. Bu mötəbər yaşa çatmaq necə bir hissdir?

– Ömrün bu çağrı insan üçün çox dəyərli bir mərhələdir. Ən böyük mükafatım yetimlərimin uğurları və onlardan eşitdiyim xoş sözlərdir. Bu yaşda geriye boylananda götürəm ki, ömrüm hədəfə keçməyib. Gənclərə baxanda özümü onların yaşadı kimi hiss edirəm. Çünki mən idmanla yaşayıram, idman mənim qanımdadır.

Öz növbədə yubiley münasibətlə məni yada salıb, dəyərləndiriyiniz üçün təşəkkür edirəm. Eyni zamanda, Milli Olimpiya Komitəsinə, Gənclər və İdman Nazirliyinə, Azərbaycan Cüdo Federasiyasına və Ağsaqqallar Şurasına, Sumqayıt şəhərinin rəhbərliyinə də bu gün mənə göstərdikləri diqqətə görə minnətdarlığımı bildirirəm.

ƏLİ NƏCƏFXANLI
XQ

Pul itkisi kədərli, yoxsa vaxtın hədəfə getməsi?

Bir dəfə uğursuzluğa düşən olan şəxs məqsədindən vaz keçir. Ancaq ABŞ və Tayvanda aparılan yeni araşdırma göstərib ki, sadəcə bir psixoloji yanaşma motivasiyanın qorunmasına kömək edə bilər: əsas diqqəti xərcənlənmiş pullara yox, sərf olunan vaxta yönəltmək lazımdır.

Binghamton Universitetinin marketinq üzrə mütəxəssisləri müəyyən ediblər ki, insanlar sərf etdikləri maliyyəni düşünəndə uğursuzluqlar onlarda daha kəskin emosional reaksiya yaradır. Halbuki sərf olunan vaxt və öyrənilən biliklərə fokuslanmaq insanı ruhdan salmır, əksinə, irəliləməyə təkan verir.

Prolific platforması vasitəsilə 600 nəfər əmək fəaliyyətində olan insan arasında iki ayrı sorğu keçirilib. Üçüncü eksperiment Tayvanda universitet tələbələrini iştirakı ilə aparılıb. Burada iştirakçılar bir neçə dəfə İngilis dili imtahanından keçmədiklərini təsəvvür ediblər.

Nəticələr göstərib ki, vaxta fokuslanan iştirakçılar daha güclü iradə nümayiş etdiriblər və məqsədlərindən vaz keçməyiblər. Əksinə, pulu düşüncələrdə motivasiya ikitə azalıb – xüsusilə də ardıcıl iki uğursuzluqdan sonra.

Tədqiqatçılar bu nəticələrin real həyatda geniş istifadə imkanlarının olduğunu

vurğulayırlar. Xüsusilə onlayn kurslar, fitnes proqramları və “özün et” kateqoriyalı məhsulların satışı zamanı bu üsulların yararlanmaq mümkündür. İstifadəçilərə motivasiyaedici mesajlarla dəstək verilməklə onların davamlılığını artırmaq olar.

Qabil ƏLİYEV
XQ

Türkiyədə zəlzələ

Bu dəfə Balıqəsir silkələndi

Türkiyənin Balıqəsir vilayətinin Sındırcı bələdiyyəsində baş verən 6,1 bal gücündə zəlzələ bölgədə böyük dağıntılara və insan tələfatına səbəb olub. Rəsmi məlumata görə, zəlzələ nəticəsində 16 bina tamamilə dağılıb, 1 nəfər həyatını itirib, 29 nəfər isə yaralanıb.

Zəlzələdə həyatını itirən 81 yaşlı Nihat Önbəş dağılan 3 mərtəbəli binanın dağıntıları altında qalıb. Hadisə yerinə cəlb edilən xilasedicilər onu yaralı vəziyyətdə çıxarsalar da, xəstəxanada aparılan tibbi müdaxilələr nəticə verməyib. Onun nəşi ailəsinə təhvil verilib və İzmirdəki Soğukquyu qəbiristanlığında dəfn olunub. Məlumatla görə, dağılan bina 1998-ci ildə tikilmiş, son illərdə isə birinci mərtəbəsində əvvəlcə pida evi, daha sonra isə aptek fəaliyyət göstərirdi.

Avqustun 10-da saat 19:53-də baş verən güclü təkanlar təkcə Balıqəsirdə deyil, ətrafdakı 11 vilayətdə də hiss olunub.

Zəlzələ bölgə əhalisi arasında ciddi təşviş yaradıb, xüsusilə də Simav Fayı barədə sualların artmasına səbəb olub. Mütəxəssislərin ilkin qiymətləndirməsinə görə, Balıqəsirdəki zəlzələ Simav tektonik plitə üzərində baş verib. Bu plitə Türkiyənin Qərbi Anadolunun mühüm seysmik zonalarından biridir və 6,1–7 bal gücündə zəlzələlər yaratmaq potensialına malikdir. Bu tektonik zona Afyon–Akşehir–Giraverdi istiqamətindən Konya–Karaman tərəfə uzanır və Balıqəsir, Kütahya, Afyonkarahisar, Manisa və Konya kimi geniş əraziləri əhatə edir. Simav tektonik plitənin keçdiyi ərazilərdə yaşayan əhali yüksək seysmik

risk altında qalır.

AFAD-ın açıqlamasına görə, əsas təkanlardan sonra bölgədə 237 aftershok qeydə alınıb, onlardan 10-nun gücü 4 balдан yuxarı olub. Xüsusilə zəlzələnin episentrinə yaxın ərazilərdə gecə boyu yeraltı təkanlar davam edib, sakinlər çadırlarda və açıq sahələrdə gəclənməyə məcbur olublar.

Ümumiyyətlə, Türkiyə dünyada zəlzələlərin ən sıx müşahidə olunduğu ölkələrdən biridir. Bunun əsas səbəbi onun coğrafi mövqeyidir - ölkə Avrasiya, Afrika və Ərəb litosfer plitələrinin toqquşma bölgəsində yerləşir. Plitələrin qarşılıqlı hərəkəti nəticəsində müxtəlif tektonik zonalar formalaşmış ki, bu zonalar həm ölkənin relyefinə, həm də seysmik aktivliyinə birbaşa təsir göstərir.

Türkiyənin tektonik quruluşu onun həm təbii gözəlliklərini, həm də təhlükələrini müəyyənləşdirir. Plitə sərhədlərində yerləşməsi ölkəni davamlı seysmik aktivliyə məruz qoyur. Tarixi təcrübə göstərir ki, bu risklə mübarizə yalnız elmi araşdırmalar, mühəndislik tədbirləri və ictimai hazırlığın birləşməsi ilə mümkündür. Zəlzələ mütəxəssisləri da Simav tektonik plitə boyunca hər an yeni təkanların ola biləcəyini, bölgədə aktiv tektonik gərginliyin davam etdiyini bildiriblər. Onlar, həmçinin bölgədə tikinti standartlarının yenidən nəzərdən keçirilməsini, köhnə binaların təciili olaraq gücləndirilməsini və əhalinin maarifləndirilməsini vacib sayırlar.

Səbuhi MƏMMƏDOV
XQ

Azərbaycanı Braziliyada təmsil edəcək uşuçular

Azərbaycanı Braziliyada keçiriləcək uşu üzrə böyükklər arasında Dünya çempionatında təmsil edəcək idmançılar müəyyənəlib. Bu barədə mediaya Uşu Federasiyasından məlumat verilib.

Yarışda məşqçi Elçin Eminovun rəhbərliyi altında Orxan Hətəmov (52 kq), Amin Əlilli (60 kq), Həmzə Rəsulzadə (65 kq), Nicat Kisiyev (70 kq) və Elvin Abbasov (85 kq) iştirak edəcəklər.

Qeyd edək ki, dünya çempionatı avqustun 31-dən sentyabrın 7-dək keçiriləcək.

Çimərlik voleybolu yığmalarımız Avropada

Azərbaycanın çimərlik voleybolu yığmaları Avropa çempionatlarında iştirak məqsədilə Avstriya və İspaniyaya yola düşüblər.

Azərbaycan Voleybol Federasiyasından mətbuata verilən məlumata görə, U-22 millisi avqustun 14-17-si aralığında Avstriya, U-20 isə avqustun 20-25-i aralığında İspaniyadakı yarışda iştirak edəcək.

Ölkə hər iki turnirdə həm oğlanlardan (Muhammad Aslanlı/İbrahim Məmmədov; ehtiyat komanda Nəriman Bayramlı/Tural Əsgərov), həm də qızlardan (Səbinə Əlizadə/Cəmilə Başirova) ibarət bir komanda ilə təmsil olunacaq.

Revva ilə müqavilə uzadıldı

Qadın həndbolçulardan ibarət Azərbaycan millisinin baş məşqçisi Aleksandr Revva ilə müqavilənin müddəti uzadılıb. Rusiyalı mütəxəssislə 1 illik yeni sözləşmə imzalanıb.

Qeyd edək ki, Aleksandr Revva 2023-cü ilin oktyabr ayından Azərbaycan millisinə rəhbərlik edir. Mütəxəssis, həmçinin qadın həndbolçulardan ibarət "Azəryol" komandasının da baş məşqçisidir.

MH ACIXANLI
XQ

Belə ola həmişə!

“Qarabağ”: 3 oyunda qapısından top buraxmayan 2 komandadan 1-i

Çempionlar Liqası turnirinin 3-cü təsnifat mərhələsinin “Qarabağ” Azərbaycan- “Şkendiya” Şimali Makedoniya cavab görüşündən gözləntilərimiz barədə qeydlərə bu günlər beynəlxalq futbol dairələrində elan edilən və ölkə çempionumuzun pərəstişkarları üçün qürurverici rəqəmlərlə başlamaq istərdik. Statistika bildirirlər ki, təsnifat mərhələsində mübarizəyə qoşulan 44 kollektivdən yalnız ikisi – Ağdamın “Qarabağ” klubu və Danimarkanın Kopenhagen şəhərinin eyniadlı komandası ilk 3 raundda qapılarında top buraxmayıblar. Əgər Azərbaycan təmsilçisinin hər 3 görüşdən qələbə ilə ayrıldığını da xatırlasaq, həqiqətən, ürəkaçan və yaddaqalan göstəricilərdir.

Bu gün saat 20-yə təyin edilmiş dördüncü oyunumuz isə başlanmaq üzrədir. Həmişəki kimi, görüş yeri Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionudur. Rəqib də bir həftə əvvəl yaxından tanış olduğumuz Şimali Makedoniyanın “Şkendiya” klubudur. Hakimler briqadası Niderland futbolunun nümayəndələridir. Baş hakim rolunda Denni Makkelini görəcəyik. Ona da, köməkçilərinə də məzmunlu və ədalətli oyun arzulayaq.

Təcrübədən bilirik ki, futbol daim öz pərəstişkarlarına səbrlə, təmkinlə tövsiyə edir ki, hər hansı oyun ərəfəsində rəqiblərin ad-sanından, turnir mövqelərindən, evdə və ya səfərdə çıxış etmələrindən asılı olmayaraq, onlardan heç birinə yuxarıdan aşağı baxmaq, imkanlarını qiymətləndirməmək olmaz. Bu, qəti şəkildə qadağandır. İndiki halda da “Qarabağ” avqustun 5-də 3-cü təsnifat mərhələsinin start görüşündə doğma yerlərdən uzaqlarda, Skopyedə kifayət qədər iddialı və inadkar komanda ilə görüşdən qalib ayrılıb (1:0) bu turnir çərçivəsində ardıcıl qələbələrinin sayını 3-ə çatdırsa da, bugünkü matçda bir an belə sayıqlığı itirmək olmaz.

Əksinə, qələbələr seriyasını 4-ə çatdırmaq üçün arxa xətdə səhvsiz və etibarlı oynamaqla yanaşı, hücumda daha kəskin, daha daqiq mübarizə aparmaq lazımdır. Kadi, Zubir, Leandro Andrade, Nəriman və onların oyundaşları məqsədə çatmaq üçün daha çox zəhmət çəkməli, daha yüksək keyfiyyətli oyun nümayiş etdirməlidirlər. Belə olsa, komanda azarkeşləri ilə birlikdə elə bu axşam 4-cü qələbəni əvvəlkilərdən də təmtəraqlı bayram edə bilər.

Artıq 12-ci ildir ki, avrokuboklar səhnəsində və ya əsas mərhələdə çıxış etmək hüququ qazanmış “Qarabağ” (Konfrans Liqasının qrup mərhələsinə “bilet” təmin olunub) bu daqiqələrdə Çempionlar Liqasının pley-off mərhələsinin astanasında, bəlkə də, yarım addımlığındadır. “Şkendiya”ya bu axşam uduzmasaq, heç-heçə də bizim üçün qələbəyə bərabər olacaq, növbəti mərhələdə daha yüksək pillədə yolumuza davam edəcəyik.

Hər şeyin Azərbaycan çempionu azarkeşlərinin istəyinə uyğun olacağı, Şimali makedoniyalı qonaqlara uduzmayacağımız halda sabah Budapeştdə keçiriləcək “Ferentsvaroş” (Macarıstan) –

“Ludoqorets” (Bolqarıstan) qarşılaşmasında hamı hakimin final işarəsini daha böyük maraqla gözləyəcək. Pley-off-da bu iki komandadan birinin rəqibimiz ola biləcəyi çoxdan məlumdur. Onların 6 avqust axşamında “Ludoqorets”in doğma şəhəri Razqradada ilk oyununda qapılara top vurulmayıb. İndi hər şey sabah macarların meydanında həll olunaçaq.

Hər ikisi “Qarabağ”a da, onun azarkeşlərinə də yaxşı tanışdır. Yaxın keçmişdə Ağdam futbolçularının səfərdə macarlara 3:1, bolqarlara 7:2 hesabı ilə qalib gəldiyi oyunlar xatirələrdə hələ təzədir. Lakin onları yenidən tam təsiliatı ilə xatırlamaq hələ bir qədər tezdir. Komandamız hələlik “Şkendiya” ilə münasibətləri qəti şəkildə öz xeyrinə həll etmək üçün bütün qüvvələrini səfərbərliyə almalıdır. “Ferentsvaroş” və ya “Ludoqorets”lə oyunlar barədə daha ətraflı danışmağa imkan olacaq. Hələlik onu xatırladaq ki, pley-off görüşləri avqustun 19-20-də və 26-27-də olacaq. Onları ümidlə gözləyək.

Deyəsən, bəzi azarkeşlərimiz indi Konfrans Liqasına, Avroliqaya bir qədər yuxarıdan aşağı baxırlar. Çoxlarımız Qurban Qurbanovu və onun futbolçularını ikinci dəfə Çempionlar Liqasının baş meydanında, Avropa futbolunun nəhəngləri ilə döyüşlərdə görmək istəyirik. Bunu başa düşmək çətin deyil. Qitə miqyaslı digər iki yarış nə qədər mötəbər olsa da, Çempionlar Liqası onlardan üstündür. “Qarabağ” da bu meydana oynamağın adama ayrı zövq verdiyini, əlbəttə ki, hamıdan yaxşı bilir.

Öz q. B AYRAMOV,
Əməkdar jurnalist

Soydaşımız 7 xarici universitetə dəvət aldı

Bakı Mühəndislik Universitetinin (BMU) kimya müəllimliyi ixtisası üzrə məzunu Fatiməy Zəhra Seyfiyeva dünyanın 7 nüfuzlu universitetindən dəvət alıb.

Universitetdən mediaya bildirilib ki, o, Böyük Britaniyanın Edinburq, Mançester, Bristol, Varvik, York, həmçinin İsveç Krallığının Stokholm, Uppsala kimi nüfuzlu universitetlərində magistratura səviyyəsi üzrə təhsil almaq hüququ qazanıb.

BMU məzunu “Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı” çərçivəsində tam təqaüdlə Böyük Britaniyanın Edinburq Universitetində (analitik

kimya ixtisası) təhsil almaq qərarı verib.

Elm və təhsildə davamlı inkişafı hədəfləyən Fatiməy Zəhra Seyfiyeva beynəlxalq təcrübə qazanaraq analitik kimya sahəsində müasir tədqiqatlar aparmaq, innovativ texnologiyalar və yeni həllər üzərində işləmək, əldə etdiyi bilik və bacarıqlarını Azərbaycanda tətbiq etməklə ölkənin elmi inkişafına töhfə verməyi qarşısına məqsəd qoyub.

XQ

Abşerona yay yağışı yağacaq!

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata görə, bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin axşam yarımadaının bəzi yerlərində aralıq yağış yağacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Şimal-şərq küləyi axşam güclənən şimal-qərb küləyi ilə əvəzlənəcək.

Havanın temperaturu gecə 21-24, gündüz 29-34 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 759 millimetr cəvə sütunu, nisbi rütubət isə gecə 70-80, gündüz 40-45 faiz təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu

düşəcəyi ehtimalı var. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə aralıq duman olacaq. Şərq küləyi bəzi yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 21-25, gündüz 30-35, dağlarda gecə 12-17, gündüz müsbət 20-25 dərəcə olacağı proqnozlaşdırılır.

XQ

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:
Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75 Mühəssiblik: 498-85-29
Məsul katib: 493-61-02 Email: xalqqazeti@gmail.com
Texniki şöbə: 493-59-64 info@xalqqazeti.az

+994(51) 280-16-44

“Xalq qəzeti”nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:
AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS 0282
TİRAJ 3417
SİFARİŞ 1515
QİYMƏTİ 60 qəpik

Növbəti redaktor
Məsaim ABDULLAYEV
Çapa imzalanmışdır 00:00

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafil Hüseynov Masallı rayonunun Yeddiöyməq kəndinin sakini

HEYBƏT KİŞİNİN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və Şükürovlar ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Quba Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri İldırım Məmmədov və şuranın idarə heyəti üzvləri Quba Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının birinci müavini Təyriyel İbrahimova həyat yoldaşı

NARGİLƏ XANIMIN

vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.